

Анхарт: гүрэнэй ниитын шалгалта

БАГШАНАР, НУРАГШАД НЭРГЭГ ДАА

Июниин 8-да шалгалтатая хүлээн зогсогшо Улаан-Үдын 2-дохи дунда хургуулийн нурагшадтай хөөрлэдээн байна. Тэдэнэрэй напамжаар, апрель нарада уридшалан үнгэргэгдээн туршалгын шалгалтануудай даабаринууд хүнгэншэг байхан шэнгээр үзэгдэнэ. «Харин үнэн дээрээ ёһотой шалгалтын асуудалнуудта харюусахадаа, ехээр ханаагаа зобондоо алдажа болообди, тиибэшье хэр бэшэһэнэй дүнгүүд мэдэгдээгүй», - гэлсэнэ.

2-дохи хургуулийн нурагшад 33-дахи гимназида шалгалтануудаа барина, харин тэндэхи гимназистнууд 2-дохи хургуулида ЕГЭ-гэй даабаринуудта харюусана. Энэ нэлгэлтэ хадаа багшанарай өөһэдынгөө шабинарта туһалжа магад гэхэн удхатай нэргылэмжын хэрэг ха.

Сарюуна ЭРДЫНЕЕВА.

Эдэ үдэрнүүдтэ республикнай 9200 нурагша гүрэнэй ниитын шалгалтануудыг тусажа байна. Июниин 3-да ород хэлээр, июниин 8-да математикаар шалгалтануудыг бариба. Россин түүхээр нимэ шалгалта июниин 15-да үнгэргэгдэхөөр хараалагданхай.

Бурядад 7 аймаг тус туршалгада хабааданагүй. Шалтагаанинь гэхэд, нислэл хотоһоо холо оршоно гү, али оньһон техникээр гүйсэд хангагдаагүй байжа, дүнгүүдыг согсолхо талаар бэрхшээлнүүдтэй ушарха байһанһаа мүн.

Эрхүүгтэй областин Ойхоной райондо болохо фестивалие угтуулан

ЁРДЫН ЕХЭ НААДАН

Ойхоной аймагта июниин 10-12-то регионууд хоорондын арадуудай фестиваль болохонь.

«Ёрдын ехэ наадан» гэжэ нэрэтэй энэ найр Байгал шадар 11-дэхие үнгэргэгдэхэн. Эндэ буряад дуу, хатарнуудай харалган, элдэб янзын конкурснууд эмхидхэгдэхэ. Буряадуудаа гадна Саха-Яхад, Монголой ороной түлөөлэгшэд хабаадалсаха юм. Манай республикын зуугаад түлөөлэгшэд соёлой, спортын талаар бэлиг шадабарияа харуулахэн.

Николай НАМСАРАЕВ.

АЛАГ СЭЭЖЫН ОЁРНОО

АЯТАЙ ЗУГАА ГАРГАЯ

(Урданай ёохорой дуунууд)

А. ДОРЖИЕВАЙ зураг.

Галтай паровик ержэ,
Газарай холы дүтэлүүлээ.
Ганса СССР бодожо,
Гүрэн бүхэний хүлгүүлээ.

Ангарынгаа оёорһоо
Алтан шулуу бэдэрэе.
Алаг сээжын оёорһоо
Аятай зугаа гаргая.

Угатай паровик ержэ,
Утын холы дүтэлүүлээ.
Улаан гүрэн бодожо,
Уласай байдал хүлгүүлээ.

Сэлэнгынгээ оёорһоо
Сэгээн шулуу бэдэрэе.
Сэсэн сээжын оёорһоо
Сэнтэй зугаа гаргая.

Ярья шулуун тээрмэ
Ячмень шамай яагшаа бэ?
Ехын хаашуул сугларжа,
Ерман шамай яагшаа бэ?

Клубай үдэшин ёохорто
Хүлни хүнгөөр нахис гээ.
Хүтэрлэдөөшэ шастаймни
Хараад намаяа эмнис гээ.

Уһан шулуун тээрмэ
Ороһон шамай яагшаа бэ?
Олон хаашуул сугларжа,
Ороһон немец яагшаа бэ?

Сэнгүү үдэшин ёохорто
Сээжэм хүнгөөр нахис гээ.
Сэбэрхэн шэгтэй шастаймни
Сэхэл намдаа эмнис гээ.

Айлшан хүбүүн эндэ гэлсээд,
Алишь тээһэм дуугарна.
Урдуур, хойгуур булта хэлсээд,
Оложо намай хуу харанад.

Солдат сабхийн шэнэхэндэ
Саһан ходел ороһой даа.
Сарюун залуу ябахадан,
Сулаал наадан болоһой даа.

Хүрьгэн хүбүүн эндэ гэлсээд,
Хэдэн тээһэм дуугарна.
Холуур, хагуур булта хэлсээд,
Хажуудам ержэ хуу харанад.

Хороом сабхийн шэнэхэндэ
Ходол саһан ороһой даа.
Хүхюун залуу ябахадан,
Ходол наадан болоһой даа.

Гүйдэл хайтай мориндо
Гүрэмэл минаа шамайе.
Гүрбэлзэгшэ нааданда
Ёхор тухай шамайе.

Уһан соогуур тамаруулаха
Уһаган танай ямар бэ?
Уһөө намтай зугаалха
Зугаа танай ямар бэ?

Хатар хайтай мориндо
Хатуу минаа шамайе.
Хатаралдагша нааданда
Ёхор тухай шамайе.

Далай соогуур тамаруулаха
Дааган танай ямар бэ?
Дахин намтай зугаалха
Зугаа танай ямар бэ?

Нюдэшь үгы хулганаан
Нүхэн тээшээ бүмбэс гээ.
Нүхэршь үгы шастаймнай
Наадан тээшээ бүмбэс гээ.

Урданай засаг хандаржа,
Улаан гүрэн тогтобо.
Угытэй үмсынхид сугларжа,
Үглөөдэр манааран хамтарха.

Хамаршь үгы хулганаан
Хаяа тээшээ бүмбэс гээ.
Хадамшь үгы шастаймнай
Клуб тээшээ бүмбэс гээ.

Хаанта засаг хандаржа,
Коммунын байдал тогтобо.
Хүдөөгэй малшад сугларжа,
Колхоздо манааран хамтарха.

Ургы сээсгүүд намжааршоо,
Ульгам хээрээ табилуула.
Наалгай үдэшь дунгаршоо,
Ннадан дээрээ сугларья.

Дуугай юундэ ябахамнайб,
Дуулаһан дуугаа дуула.
Томоо янзын залуушуул,
Иртт наашаа ёохортоо.

Сээсэг ногоон надхашоо,
Сэргэдэхил хээрээ табилуула.
Сэлгээ үдэшь дунгаршоо,
Сэнгүү ёохороо хатарая.

Мэти юундэ ябахамнайб,
Мэдэһэн дуугаа дуула.
Хойгуур һууһан залуушуул,
Ерыт наашаа ёохортоо.
Доржопалан ДЫМБРЫЛОВ.

Медицинын хүдэлмэрилэгшын үдэрые угтуулан

ШЭНЭ САНАТОРИ

Хүүгэдые уушханай хадхалаһаа аршаллын «Солнышко» гэхэн санатори июниин 1-дэ нээгдэбэ. Тус санатори нёдондо жэл хаагдаһан байгаа гэжэ хануулаа. Тиймэһээ нэлбэһэн шэнэлэгдэһэнэй удаа, ажаллаха аргатай гэжэ шалгалта гараад, мүнөө хүдэлмэриэе үргэлжлүүлэхэ болобо.

Нээлгын баяр ёһолодо Элүүрые хамгаалгын министр Валерий Кожевников, Бурядад Правительствен Түрүүлгшын орлогшо Степан Ефимов, Республиканска туберкулёзно түбэй ахмад врач Анатолий Зарбуев гэгшэд хабаадаһан байна.

Энэ санаторидо мүнөө дээрээ 40 гаран хүүгэд эмшэлгэ гаража байна. Тэдэнэр наһанайнгаа хэмжээгээр 3 бүлэг боложо хубааранхай. 3-тай, мүн 5-тай ба 7-той хүрэтэр наһанай үхибүүд эмшэдэй харууһалга дор ажамадарна. Тийбэшье «Солнышко» 100 үхибүүнэй хэбтэхээр хараалагданхай санатори юм. Эндэ наяхан туберкулёзтэһэн гү, али бага зэргэ үбшэнтэй, мүн бүхы гэртэжинээрээ үбдэһэн үхибүүд эмшэлгэ гарана.

Санаторийн ахмад врач Ирина Алтаевагай хэлэхээр, тус эмхийн хаагдаһанай гол шалтагаан болбол эдэһэнэй газарта ариг сөбэр сахигдаагүй гэжэ баталагдаһан байна.

Бурядад Правительствен болон Элүүрые хамгаалгын министртын туһаламжаар энэ санатори дахинаа нээгдэбэ гэшшэ. Энэ хэрэгтэ 2 миллион 100 түхэриг гаргашалагдаа. Үхибүүдые эмшэлхэ гэхэн энэ дэмбэрэлтэ хэрэг дэмжэгдэжэ байһанинь бүри хайшаалтай.

Сарюуна ЭРДЫНЕЕВА.

ҮЗЭСХЭЛЭНТЭ ОРОНДО АМАРААБ

Арбаад жэлэй турша соо баригдажа, ашаглалагда ороһон «Саян» санаторийн байра байдал, ажал ябуулгань аргагүй найн даа. Бүхы арга эмшэлгэтэй холбоотой хэрэгсэлүүд бултадаа эндээ, энэл корпусууд соогоо байхадаа, аятай зохид даа. Зүгөөр элдэб янзын «душ» «Аршаан» дээрэ. Зон душ абахаяа тишээ ошодог байгаа.

Корпус, байра соогуур сөбэр, яһала найнаар ремонт хэһэн байгаа, мүнөөшье энэл ажал ябуулагдаһаар.

Миний амаржа байхан болзор соо гурбан зуун хүн амаржа, бэе махабадаа аргалуулжа байгаа. Арбаад врач, олон медсестранууд, этаж бүхэндэ 4-4 санитарнууд.

Республикнайныя табьяата врач Людмила Александровна Сорокина бидэниие аргалаа даа. Урин сэдхэлтэй, зөөлэн абари зантай, аргагүй бэрхэ врачтай дайралдажа, тэнхээ тамир абаһандаа, баяртайл бусааб даа. Хэрэгтэй сагай болоходо, үдэшэ орой, үглөөгүүр эртэ, бүхэли үдэртөө үбгэд, хүпшэд, бага ехэшье бүхы зоние аргалажа, ханаа сэдхэлээ, мэргэжэл дүршлөө маанадтаа табига ябадаг бэрхэл врачта баяр хүргэхэ болоноб. Иимэ бэрхэ хүнэй хажууда мүү медсестранууд байха аал даа. Калина Семеновна Балдаева аали номгон, ехэл оролдосотой хүн гээд тэмдэглэхэ болоноб.

Урин дулаан, мэргэн гартай Иртин врач Дашинама Максимович Базаров, «Чайная церемония» (фитоаромотер, фиточай) үнгэргэжэ, үбшэнтэниие аргалдаг Галина Дондоковна, массажистка Татьяна (отчествонь

мартааб даа, хүлисэнэ бээ), регистратурада ажаллажа, амараашад-үбшэнтэдые байрада тааруулан түбхинүүлдэг Полина Шулуиовна Иванова гээд лэ бүхы ажаллажа байгаа энэ эбтэй эетэй «Саян» санаторийн коллективтэ баяртай ябанаб.

Маанадай амаржа байха саг соо Майн нэгэнэй хайндэр яһала найнаар үнгэрөө нэн.

Ийнээр тийгэһээр ябаһаар байтарнай. Эсэгэ ороной Агуухэ дайнда илажа гараһан 60 жэлэй ойн нүр жабхаланта баярта үдэрнүүдтэ зориулагдаһан концерт-наадан боложо, лицейн, дунда хургуулийн, хүүгэдэй сээсэригтэй бэлдэһэн номернуудые харабабди. Эдэһнээ гадна шотагай уран хайханай коллектив мүн лэ элдэб нонин нонин эрээ марьяан маягай номернуудые харуулаа. Дашинама Максимович гээшэ бэрхэ врачнаа гадна, үшөө аргагүй талаан бэлигтэй дуушан байһанаа «Түрүүшын дуран» хангюурдажа, нийтэ олон суглаарагшадые баясуулаа гээд тэмдэглэхэ шухала. Артистическэ талаан бэлиг уг үндэһэнһөө хүртэлсэһэн хүн ябаа болоно.

Майн 9-нэй үни удаан хүлээгдэһэн ойн баяр парк соо үнгэрөө. Бидэниие тэндэ машинаар абаашаа, асараа. Бэлэг сэлэг абаабди, аргагүй ехээр бидэниие баясуулаа даа!

Саашадаа «Саян» санатори гэдэгтэй хажууда, хаяа хадхан 2002 онһоо ажаллажа эхилһэн Хойморой, Дэчэн Равжалинг дасан оршодог юм байна. Энэ дасанда Пультив (шэрээтэй), Жаргал (гэбгы), Доржо, Жимбэ ламбагайнэр эхэ зургаан зүйл хамаг амитаниие буунай түлөө

ажалаа амжалтатай ябуулжа байдаг юм ха. Хэды дахин ябааб. Манай хүпшэн абыннай түрэхэн аха болодог Г-Ж Дэлгэрэй бэлэһэн ном «Сүүгэлэй Дашичойнпэлинг дасанай хоёрдугаар шэрээтэ Галсан-Жимба Дэлгэрэй намтар», гэжэ нэрлээд, халха монголһоо оршуулжа, 2001 ондо хэблүүдһэн номоо хүндэн тэмдэг болгон Хойморой дасанда барья нэмби. Жаргал ламатай яһала удаан хөөрлэдэжэ, али алмнайшье яһала хоёр талаһаа юу-хээ ойлгожо абаа ёһотойбди. Залуу лама ябаашье наа, уран бэлигтэй, Ивалгын дасанда бэрхэ бэрхэ багшаламанарта заалуулжа, санаартанай ариуун нангин харгыда гараһан хүн байна.

Дасанай барилга ехэл ябажа байна гээд хараад мэдэхээр. Хуушанай газарта үни сагта мундэлһэн Хойморой дасанай модон гэр задалагдажа асараад, хашаа соо обоолоотой байхыень хаража баясааб даа. «Ерээдүй сагта эндэ табигдаха юм», - гээд Жаргал гэбгы хөөрөжэ хуугаа нэн.

Ябаһаар байтарнай, бусаха саг дүтэлбэ бээ.

Үзэсхэлэнтэ хайхан Түпхэнэй нута талада амаржа, хада уулын сөбэр тунгалаг агаараар амилааб даа. Яажа мартахаб, мартаха ааби! Саяан агуулын хормойдо оршодог «Саян» санатори, уулзатараа баяртай!

Дулма ДАРИЖАПОВА,
педагогикын эрдэмэй кандидат, доцент, арадай гэгээрэлэй отличник.

Түнхэн - «Саяны» - Улаан-Үгэ. 2005 оной майн 25-най үгэр.

Июнийн 8 - Социальна хүдэлмэрилэгчийн үдэр

АРАД ЗОНДО АШАТАЙ АЛБАН

Социальна хүдэмэрилэгчийн үдэр гэхэн энэ мэргэжэлтэдэй хайндэр үсэгдээр тэмдэглэгдэбэ. Энэ хайндэрөөр республикын Правительствын Түрүүлэгчийн уялгануудыг гүйсэдхэгшэ Иннокентий ЕЮРОВ социальна албанай коллективүүдыг амаршалба.

Айл бүхэнэй ажабайдалыг хайжаруулха арюун үүргэтэй эдэ зон үнэн зүрхөөрөө арадай аша туһада ажалаа ябуулна. Агууехэ Илалтын 60 жэлэй ой угтаха үедэ тэдэнэй зүгһөө дайнай, ажалай ветерануудта угаа ехэ анхарал хандуулагдабан байна.

Ажабайдалай социальна талыг хангах эхэ уялгатай алба хаагшатай хайндэр үсэгдээр тэмдэглэгдэбэ. Буряад Республикын ажалай болон социальна хүгжэлтын министр Вячеслав Васильевич ХИНГЕЛОВТЭ манай корреспондент хандажа, министерствын ажал ябуулга тухайн хөөрэдэбэ.

- Вячеслав Васильевич, ветерануудай, пенсионерүүдэй хүнгэлэлтын гуримыг мунгөөр хангах гэхэн федеральна 122-дохи хуули ямараар бэлүүлэгдэжэ байна гэшэбэ?

- Энэ хуули хадаа нёдондо жэлэй август нарада тунхаглагдаа нэн. Тэрэ сагнаа хойшо байгша жэлэй эхин болотор манай министерство тус хуулиг бэлүүлхэ бэлэдхэлэй яһала ехэ ажал ябуулаа. Хүнгэлэлтэдэ хамаатай хүн бүхэнэй баримтануудыг шалгажа, тодорхойло, бүридэлдэ абаабди. Ветеран, пенсионер бүхэн олондо сонсохогодон телефоной номероор хонходожо, тайлбари абаха арга боломжотой байгаа. Жэлэй эхиндэ Элүүрыг хамгаалгын министерство болон засагай бусад халбаринхидтай нягта холбоотойгоор ажаллажа, энэ хуулиг бэлүүлжэ эхилэбди. Хэрбээ Россин олон область, хизаарнуудта тус хуули бэлүүлгэдэ дутуу дунда хэм-

жээнүүд элирүүлэгдэжэ, зоной дура гутаагаа наань, манай республикада тиимэ ушарнууд тохёолдоогүй. Зүгөөр ямар бэрхшээлүүд ушарааб гэхэдэ, эм домоор хангалгын асуудал эхин үедэ хүсэд шийдхэгдээгүй байшоо. Зүгөөр эндэ манай министерство бэшэ, харин эмээр хангалгын компани зэмэтэй байгаа. Гэбэшье энэ асуудал мүнөө шийдхэгдэнхэй.

- Гэхэтэй хамта хүнгэлэлтыг мунгөөр нэлгэхэдэ, финансын талаар федеральна засагай шийдхэггүй асуудал обёорогдоно. Гол түлэб республикын «хүзүүн дээрэ» мунгэнэй ехэнхи хубинь тохогодоо ха юм. Тэ-

ршээлэн федеральна хуулида нэмэлтэ тайлбаринуудай хэрэгтэй болоод байһаниинь обёорогдобо.

- Республика өөрынгөө хуули, тогтоолнуудта нэмэлтэ, заһабаринуудыг оруулха баатай болоно гү?

- Гэр байдалаар хангагдаха эрхэтэй зарим эрхэтэниие үгтэйшүүлэй тоодо оруулха категори тодорхойло хуулин проектыг, мүн бусадшыг проектүүдыг Арадай Хуралай үзэмжэдэ табиха бэлэдхэлэй саархан дээрэ министерство хүдэлжэ байна. Федеральна бюджетдэ дайнай инвалидуудыг, бусад категориин ветерануудыг хангах гэр байдал олгохо хуули мүн лэ хэрэгтэй гэжэ ханагдана.

- Вячеслав Васильевич, субсиди үгэдэг гурим тушаа тобшооноор хэлэжэ үгыт.

- Үнэхөөрөөшье, субсиди хадаа бага олзотой бүлэнүүдтэ яһала туһатай. Коммунальна түлбэрийн дийлдэшгүй болоод байхада бага олзотой бүлэнүүд гүрэнэй хүнгэлэлтын субсиди абадаг болонхой. Мүнөө үедэ республика дотор 91,5 мянган бүлэнүүд гэхэ гү, ажаһуугшадтай 30 процент айлууд хүнгэлэлтэйгөөр коммунальна түлбэри түлэнэ гэшэ. Тэрэшэлэн 45 мянган бүлэнүүдтэ түлишэ

хуудалдажа абалгын субсиди үгтэхөөр хараалагдана.

- Зунай амаралтын үедэ хүүгэдтэ ямар эрхэ байдал түхээрэгдэ гэшэбэ?

- 153 мянган үхибүүд лагернуудта, амаралтын талмайнуудта амаруулагдаха. Энэ хэрэгтэ республикын Правительство Арадай Хуралай дэмжэлгээр мүнөө жэл 13,6 млн. түхэриг номолбо. Нёдондо оройдоо 6,88 млн. түхэриг үгтэнэн байгаа юм. Эдэ үдэрнүүдтэ лагернуудай бэлэдхэлэй ажальыг шалгажа ябанабди. Аршаан хуурида нээгдэнэн «Эдельвейс» лагерь эрхим бэлэдхэлтэй байба. «Родничок» гэхэн Улаан-Үдэ шадархи профилактори мүн лэ зохид байдалтай.

Үнгэрхэн амаралтын үдэр «Челночок» гэдэг хэзээдэшыг эрхим байдаг лагерь нээгдэбэ. Республика доторхи 58 лагерьнуудай путевконуудай үнэ сэн «Бурятия» сониндо тунхаглагдаа. Үхибүүдэ амаруулха дуратай зон 46-09-77 телефоноор хандаха боломжотой. Гадна ДОСААФ РОСТО, военкомадай талаар албанда татуулха эдиршүүлэй тусхай лагерь нээгдэхэн. Нэгээр хэлэхэдэ, үхибүүдыг амаруулха эрхэ байдал түхээрэгдэбэ. Гэхэтэй хамта ажал хэжэ шадаха эдиршүүлдэ түлөөһэтэй хүдэлмэри олгохо

Манай хөөрэлдөөн

хэмжээнүүд ябуулагдаа. Ажалай 200 гаран газарнуудтай договор баталагдаа юм.

- Вячеслав Васильевич, танай хороондо хүдэлдэг албатан тухайгаа юун гэжэ хэлэхэ байнабта?

- Хүн зоной байдалда зүрхэ сэдхэлээрээ хандаха буянтай албатан манда хүдэлдэг. Барандаа харюусалгатайгаар ажаллана.

Мухар-Шэбэрэй, Загарайн, Баунтын районуудай социальна таһагуудай албатан илангаяа ордосотой гэжэ тэмдэглэмээр. Баргажанай, Хяагтын психоневрологическа интернадуудай, үндэр наһатай, инвалидуудай Улаан-Үдын, Посольск хууриной интернадуудай, Захаминай, Бэшүүрэй, Баян-Голой хүүгэдэй болон ветерануудай байшангуудай хүдэлмэрилэгшэд хайнаар ажаллана. Социальна тэдхэмжын хорёод учрежденинүүд мүн лэ үүргээ хайнаар бэлүүлнэ гэжэ тэмдэглэмээр.

Арадай аша туһада манай албатан аһан шадалаа зорюулна.

Николай НАМСАРАЕВ хөөрэлдэбэ.

НЮТАГАЙ ЗАСАГТА МҮНГЭН ХЭРЭГТЭЙ

Нижний Новгород хотодо зарлагдана Гүрэнэй Дүүмын нүүдэл заседанида Буряад Республикын Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ Александр ЛУБСААНОВ хабаадаба.

Нютагай өөрын хүтэлбэрийн, муниципальна байгуулалтын реформо бэлүүлхэ асуудалнуудыг эндэ зүбшэн хэлсэбэ.

Шэнэ гуримай ёһоор бүридүүлэгдэнэн нютагуудай муниципальна засагай мэдэлдэ ямар асуудалнууд байхаб, тэрэ асуудалнуудыг шийдхэхэ финансын үндэһэн ямар аргаар табигдахаб? Дүүмын депутатууд, регионуудай парламентнуудай хүтэлбэрилэгшэд эдэ асуудалнуудыг зүбшэн хэлсэхэдэ, бюджетэй арга боломжо хаа хаанагүй олдохогүй гэжэ ханаагаа зобож байһанаа мэдүүлбэ. Налогой горигтой хубиине нютагай бюджетдэ орхижо байгаа наа, муниципальна засагай ажал ябуулгада тулгуури болохо гэхэн наһамжа оруулагдаба.

Энэ намар нютагай хүтэлбэрилэгшэдыг хаа хаанагүй хунгахань. Энэ тушаалда харюусалгатай, зондо хүндэтэй, мэргэжэлтэй, дүй дүршэлтэй зоние дэмжэхэн шухала гэлсэбэ.

САЛИН НЭМЭГДЭБЭ

Хүүгэдэй саад болон хүмүүжүүлгын учрежденинүүдтэ хүдэлмэрилдэг хүнүүдэй салин дээрэ 300 түхэриг нэмэри июнийн 1-һээ түлэжэ эхилэхэ гэхэн тогтоол Улаан-Үдын захиргаан баталба.

ОЛЗУУРХАМААР ОЛЗО ГҮ?..

Республикын зоной олзо доход мунгэнэй тоололгоор январь - март харануудта дүн хамта 14 миллиард 469,6 млн. түхэриг болоһон байгаа гэжэ

статуправлени мэдээснэ.

Нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо, 23,3 процентээр олзо ололго ехэ болобо. Жэшээлхэдэ, Эрхүүгэй областиин ажаһуугшадтай олзо 12,5 процентээр, шэтынхидэй - 1,3 процентээр дээшлэнэн байна.

ХЭН ШАЛГАРХА ХАБ?

Наймаалагшадтай болон ниитын эдэе хоол бэлэдхэлгын хүдэлмэрилэгшэдэй хоорондо тусхай конкурс сонсохогодо.

Эрхим ресторан, кафе, столово, буфет, тэрэшэлэн магазинуудай мурьсөөндэ хабаадажа илаһан түрүүшүүдэ шагналай тэмдэгүүд зүүлгэгдэхэ. Тэрэнэ рекламьн хүсэтэй болохо ха юм. Нёдондо «Титан», «Гевс», «Ципиканай продснаб», «Индиго» ресторан, «Центральный» универмаг шалгараа бэлэй.

Мүнөө жэлэй конкурсдо хабаадаха дуратай 50 мэдүүлгэ оруулагдаа.

РОССИН ГЕРОЙН МҮНХЭ ДУРАСХААЛ

Тарбагатайн районой Ехэ-Куналей хуурида түрэнэн, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда баатаршалга харууланай түлөө Россин Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэнэн Георгий Иванович Гусляковой түрэл нютагта хүшөө табигдаба.

хууринай түб талмайда үндэршэг табисуур дээрэ Г.Гусляковой зэд дүрсэ үнэн бэээрээ үндэжэ харагдана.

ШОНЫН АРНА ТУШААБАЛ...

Адуу мал арьяатанһаа аршалхын тула ангуушадые урмашуулха гурим республикын Правительствын шийдхэбээр тогтоогдобо.

Үлэгшэн шоно алаһанай түлөө хоёр мянган түхэриг түлэгдэхэ зэргэтэй. Юрын шоно мянга табан зуун түхэригтэ, харин шонын гүлгэн табан зуута болоно.

Нэгэ бүлэ хюдаһан ангуушан дунда зэргээр харын салин эрыюулжэ абаха ха юм.

ГАЛ ТҮЙМЭРЭЙ ГАЙ ТОДХОР

Байгша оной табан харын туршада республикада түймэрэй 748 ушар тохёолдожо, 27 гаран миллион түхэригэй гарза хохидолодо унагаһан байна. 59 хүн галда хосороо, тэдэнэй тоодо - хоёр хүүгэд. Илангаяа олон түймэр Улаан-Үдэдэ, Загарайн, Ивалгын районуудта болоһон байна.

ЭРТЭЭННЭЭ БЭЛЭДХЭХЭНЬ

2005-2006 онуудай үбэлэй хаһада теплоэнергетикэ болон коммунальна ажарын бэлэдхэлэй ажал тушаа Правительство тусхай тогтоол баталба.

Энэ халбаридэ сэхэ хамаатай министр Николай Быковэй хүтэлбэри доро үбэлдэ бэлэдхэлгын тусхай штаб эмхидхэгдэбэ. Иимэ штабууд мүн лэ районуудай гулваанарай хүтэлбэри доро байгуулагдаха ёһотой.

Районуудта болон Улаан-Үдэ хотодо штабуудай заседани долоон хоногто нэгэ дахин, харин республиканска штабай зүблөөн нара бүри нэгэ удаа үнгэрэгдэжэ байхаар хараалагдана.

Түлишэ болон материална бусад хэрэглэмжэнүүдэй нөөсэ хэмжээ мүнөөнһөө тодорхойло, район бүхэн захил хэхэ баатай болоно. Улаан-Үдын хоёр ТЭЦ, Гусиноозерскын ГРЭС, Тимлюйн ТЭЦ болон аймагуудай түб болон тосхон хууринуудай котлоагрегадуудыг заһабариха талаар тусхай хэмжээнүүд абтаха ёһотой.

Октябрийн эхин болотор үбэлдэ гүйсэд бэлэн байха эрилтэ табигдаа.

ХҮГЖЭЛТЫН ГЭРШЭ БАРИМТА

Арбадахия Улаан-Үдын яармаг үнгэргэгдэбэ.

Хэрбээ түрүүшын яармагуудта ондоо регионуудай тиимэшыг олон үйлдбэрилэгшэд хабаадалсадаггүй байгаа наа, мүнөө жэл Москваһаа эхилээд, Алас-Дурна хүртээр, аяар 15 регионууд продукцингаа жэшээтэ зүйлнүүдыг үзэмжэдэ табиба. Жэшээлхэдэ, Москвагай «Глобал-Стар» гэхэн компани хадаа замбуулиной (космическа) коммуникациин хэлхээ холбооной арга боломжо хэрэглэхэ һонирхолтой проект дурадхаба.

Яармагта олон халбарин зүйлнүүд харуулагдаа. Тэдэнэй 40 процент иматал манай республикын предпритинуудай бүтээһэн продукци болоно. Хэзээдэшыг энэ яармагта иимэ олон манай зүйлнүүд дурадхагдаагүй бэлэй. Улаан-Үдын авиазаводой онһон орёо бүтээлнүүд, «Аэротех», «Макбур», «Бурятхлебпром», «Барис», «Домино» «Наран», республиканска типографи, «Ариг Ус» гэхэн телекомпани, Зүүн зүгэй медицинын түб гэхэ мэтэ акционернэ бүлгэмүүд, предприти болон үйлдбэрийн нэгдэлнүүд тус тустаа өөрынгөө зүйлнүүдыг яармагта харуулаба.

Һонирхолтойн гэхэдэ, барилгын материалнуудай индустриин хэрэгсэлнүүд ээлжээтэ энэ яармагта дээгүүр хуури эзэлһэн байна. Мүнөө үеын технологиин эрилтэдэ харюусажа шадаха барилгын шэнэ материалнуудыг манай республикын олон фирменүүдэй бүтээдэг болоһонинь хайшаалтай.

Тэрэшэлэн эдэе хоолой олон янзын продукци манда үйлдбэрилэгдэдэг байһаниинь яармагай экспонадууд гэршэлбэ.

Һаяар Улаан-Үдын яармаг Монгол гүрэндэ айлшалхань.

Николай НАМСАРАЕВ.

ШУХАЛА АСУУДАЛААР ХӨӨРЭЛДӨӨН

ЭМХИДХЭЛ ГЭЭШЭ ЭГЭЭЛ ШУХАЛА

Һуурин сэлээнүүдэй гулваанарые һунгаха талаар ороһон дурдхалнууд Буряад Республикын Арадай Хуралда болон муниципальна байгууламжануудай толгойлогшонорой дунда тодорхой тоосолдоо үүсхээ. Энээн тухай танай һанамжа? - гэхэн асуудалтайгаар манай сурбалжалагша Арадай Хуралай депутат Цыденжаб Бимбаевич БАТУЕВТА хандаба.

- «Нютагай өөһэдэн хүтэлбэриие эмхидхэлгын нийтэ гуримууд тухай» федеральна хуулин 2003 оной октябрийн 6-да абтаһаар, тэрэниие бэлүүлхэ талаар бэлэдхэлэй хүдэлмэринүүд Россин Федерацийн субъектнүүдтэ ябуулагдажа захалаа. Жэшээлхэдэ, Тюменскэ областдо референдум үнгэргэгдэжэ, МСУ-гай (нютагай өөһэдэн хүтэлбэрийн) эмхи зургаануудай байгуулга, һууринуудай толгойлогшонорые түлөөлэгэтэ зургаануудай бүридэлһөө һунгалга тухай асуудалнууд шийдхэгдээ. Тиигэжэ һууриной толгойлогшоор һунгагданан хүн, федеральна хуулин ёһоор, хүдөөгэй зүблэлэй түрүүлэгшын уялгануудые даажа абаха болоно.

Тус асуудалай түүхэ тобшоор дурдаба гээшэбди. Харин минии һанахада, мүнөөнэй эрхэ байдалда республикын гүрэнэй засагай болон нютагай өөһэдэн хүтэлбэрийн зургаанууд һууринуудай өөһэдэн хүтэлбэрийн эмхинүүдэй ажал хүдэлмэри эмхидхэхэ асуудалда гол анхаралаа хандуулаха зэргэтэй. Республикын Правительствоһын дурдхалай ёһоор болоо һаа, муниципальна байгууламжын толгойлогшые түлөөлэгэтэ эмхи зургаанай бүридэлһөө һунгаһанан удаа, тэрэниһээ гадуур 2006 оной январийн 1-һээ үшөө хүдөөгэй зүблэлэй түрүүлэгшэ хэрэгтэй болохо байна. Тиигэжэ нютагай засагай түлөөлэгэтэ болон гүйсэдхэхы һалбаринууд тусгаарлагдаха болоно бшуу.

Аймагай Сөвөдүүдэй, мүншые Арадай Хуралай депутатуудай хүдэлмэринһөө жэшээ абажа, хүдөөгэй зүблэлнүүдэй ажаллахаар ушарнууд бии гээшэ гү? Гадна ерээдүйдэ хүдөөгэй захиргаанай толгойлогшо болохоор аад, гансашы ажахын ажал ябуулгын бэшэ, харин бюджетүүд хоорондын харилсаанай болон түлөөлэгэтэ эмхи зургаануудтай хамтаржа хүдэлмэрилхэ талаар дүй ауршэлтэй хүнүүд бии гэжэ һанана гүт?

Энээнһээ гарасалдаха ямар арга боломжо бий гэжэ асууна гүт? Минии һанамжаар, арад зоной һунгаһан муниципальна байгууламжын толгойлогшо хүдөөгэй захиргаанай хүтэлбэрилгшөөр шууд томилогдохо гэжэ һууринуудай ерээдүйн уставууд соо тэмдэглэгдэнхэй байбал, түлөөлэгэтэ болон гүйсэдхэхы засагай эрид шууд тусгаарлалгаһаа, мүн бэлэдхэлтэй каднуудар дутагдаха байдалһаа гараха арга боломжо олгогдохо болоно. Ушарын гээшэ, хоёр хүнэй засаг буясадалгаһаа зайсахын тула, муниципальна байгууламжын гулваагай болон аймагай захиргаанай хүтэлбэрилгшын тушаалнуудые хамтаруулжа, нэгэ хүнэй эзэлхэ тухай шийдхэбэри 1995 ондо аймагуудай хэмжээндэ абтаа һэн. Гадна аймагай Сөвөдэй сесси ударидаха, мүн тэндэ абтаһан шийдхэбэринүүдые баталха эрхэ тэрээндэ олгогдоо бэлэй. Зүгөөр, үнэн дээрээ, тэрэнь аймагай Сөвөдэй бодото түрүүлэгшэ (зарим шийдхэбэрийн баталха талаар бусадһаа үлүү дуутай) гэжэ тодорхойлогдодог болоһон юм.

Нютагай өөһэдэн хүтэлбэри эмхидхэхэ шэнэ поселенческэ моделин шухала удаа шанар... Нэн түрүүн, гүйсэдхэгдэхэ зүйлнүүдэй тодорхой хубаари, тэдэни хорин хоёр юм. Гадна тэдэниие бэлүүлхэ талаар тусхай бюджет байгуулагдаха болоно.

Тон шухалань гээшэ, һууринойше, аймагайше харюусаха асуудалнууд эридээр хубаарилгагдаха болоно. Зүгөөр бюджетүүд түрүүлэгшээр хэр хангагдаха гээшэб гэхэн ондоо асуудал гарана, мүн һууриной өөһэдэн хүтэлбэрийн эмхи зургаанууд олзо оршынгоо бааза дээшлүүлхын тула юу хэхэ ёһотойб? Гүйсэдхэгдэхэ хэрэгүүдэй алиниинь, тусхай хэлсээний ёһоор, аймагай хэмжээндэ үлэхэб, хайшан гэжэ эд зөөриес хубаахад гэхэн гол шухала асуудалнууд гараха, эгээл тэдээн дээрэ хүдэлмэри ябуулагдаха зэргэтэй. Жэшээлхэдэ, дулаагаар хангалын түлөө һуурин харюусаха болобо, харин тэрэниие аймагай хэмжээндэ үлөөбэл, дээрэ бэшэ гү? Ехэ һургуулинуудтай, хүүгэдэй сэсэрлигүүдтэй, больницануудтай, гэр байрануудтай газарта ааб даа. Аймагай хэмжээний ерээдүйдэ байхань тиймэл һаа шухала удаа шанартай гээшэ гү гэхэ мэтэн асуудалнууд дэмы соностоно үгы ха юм.

Зай, һүүлшын асуудал, нютагай һунгалтануудай үедэ политическэ партинууд хэр эдэбхитэйгээр хабаадаха гээшэб?

Минии һанахада, ехэ политизаци байхагүй: Гүрэнэй Дүүмэдэ тоосолдоо үүсхэхэ гү, али Буряад Республикын Арадай Хуралда ээлжээтэ фракци байгуулха гээшэ нэгэ асуудал болоно, харин тодорхой библиотекын, фельдшерско-акушерскэ пунктын, һургуулин түлөө харюусалга даажа абаха асуудал хадаа тад ондоо болоно бшуу. Аймагай хэмжээндэ ажал ябуулагдан нэгэн һууриной депутадые гү, али гулваае томилохо асуудалые намһаа дээрээр шийдхэхэ хүн байхагүй гээд, энэ хэрэгтэ оролсохо аюул бий ааб даа. Зүгөөр эндэ гансал харюу байха: аймагайше, һууринойше шийдхэхэ асуудалнууд, мүн бюджетүүдныше тусгаарлагданхай ха юм.

Людмила ОЧИРОВА хөөрөлдэбэ.

Яруунын аймагай Эгэтын-Адагта хамтаралай ажахын бии болоһоор 75 жэлэй ойдо

ЭРХИМ АЖАЛШАДААРАА ОМОГОРХОНОБДИ

Манай СПК-гай (анхан колхоз байһан) түүхэ ехэ баян юм даа. Ажахынгаа хүгжэлтын эхин алхамууд тухай хөөрэхэ болоо һаа, «Үнэн ажал» гэжэ нэрэтэй коммуна 1930 оной декабрийн эхээр хүдөө ажахын Уставта ороһон байна. Колхозой түрүүлэгшээр Бадма Дамдинов, орлогшоор Цыремпил Гомбоев томилогдоһон байгаа. Харин 1931 оной хабар-зунай турша дотор жэжэ артельнүүд болохо Хангирын «Улаан Сайдам» (түрүүлэгшэнь Дымчик Дамбаев), Баруун-Эгэтын «Коминтерн» (түрүүлэгшэнь Базар Ямпиллов), Маараттын ТОЗ (толгойлогшонь Мархаадай Цыренов), Эгэтын-Адагтай «Үнэн ажал» колхозтой хамтарһан түүхэтэй. Дмитрий Дамбинов түрүүлэгшэнь боложо, томодхогдоһон ажахые ударидаа. Эдэ баримтанууд колхозой түрүүлшын түрүүлэгшэ байһан Б.Д.Дамдиновай «Гурбан голый бэлшэртэ» гэхэн ном соо бэшгдэнхэй:

«Иигэжэ Эгэтын-Адагта бүхы Яруунын аймаг соо эгээл томо колхоз - «Үнэн ажал» болоо һэн... Ахалагша счетовод Таршиняев, туһалагшадын Балдан Гомбоев, Бата-Мүнхэ Бадмаев гэгшэд болобо. Бариалгын хүдэлмэриие гартаа дүйтэй Зунды Бодиев эрхилхэ болоо һэн. Шалгалтын комиссийн түрүүлэгшээр Бальжинима Цырендоржиев баталагдаа һэн. Доржо Аюшеев партийна эхин эмхин секретарь боложо һунгагдаа. Избачаар Дагзама Энхуева, комсомолой эмхийн секретаряар Софрон Шоноев, ехэ һанатанай багшаар Долгор

Цыбикжапова томилогдоо бэлэй. Мүн баһа эб найрамдалай сүүдэй (мүнөөнэйхээр нүхэдэй сүүд) түрүүлэгшэ Рэгзэн Эрдэниев болобо гэжэ тэрэл ном соо бэшгдээ. Эдэ баримтануудые колхозой 60 жэлэй ойн баярта 1990 ондо хэблэгдэн, Э.Ц.Бальжинимаевай бэлдэн «Эгэтын-Адаг: Сагаан түмэр морин жэл 1930-1990» гэхэн ном соо бэшгдэн тэрэ үеын «Победа» колхозой түрүүлэгшэ, СССР-эй арадай депутат ябаһан, мүнөө аймагай захиргаанай гулваа болоһон Д.Б.Дамбаевай «Колхозой 60 жэл» гэхэн статья соо уншанабди. Үнгэрһэн 75 жэл соо ехэ хубилалтанууд боложо, хүгжэлтын ехэ алхамууд хэгдэжэ, ажахын ажалшад амжалттай ажаллаа.

Мүнөө үедэ СПК боложо хубилгагданан ажахыдамнай 130 хүн хүдэлнэ, бэрхээр ажалладаг эрхим малшад, хонишод бии. Яруунынмай оло

дахин чемпион болоһон, хурьга абалгаар I һуури эзэлдэг оролдосотой хонишон Булат Нимаевич Цыдыпов гэр бүлөөһөө бэрхэ хүдэлнэ. 2003 ондо республика соогоо хонишодой дунда III һуури эзэлжэ, 12 мянган түхэриг мүнгэн шанда хүртэһэн юм.

Ажахыдаа хониной үүлтэр һайжаруулха үүргэтэйгээр Москва, федеральна лицензи абаабди. 1994-1996 онуудта май соо тул абажа, хурьгадаа түрүүлжэ, өөдэргэн, бэс хайтай, хурьгадтай боложо, гарза хороолтогүй болонхойбди. Харин эхэ хонидһоонь августын эхээр хурьгадаа илганабди. Арендэ гуримаар хүдэлдэг малшад, хонишоднай үбһээ, тэжээлээ өөһэдөө бэлдэдэг, трактор, морин тармуур, косилкатай, үбһэ сабшаха тусхай газартай. Оролдосотой, бэрхэ хонишоднай Булат Нимаевич Цыдыпов, Бато-Мунко Гыпылович Дымрылов, Олег Алексеевич Вахонин, Александр Бадмаевич Дондоков, залуу хонишон Цырендоржо Бадмаевич Жамсаранов гэгшэд һайн түл абаба, үшөөше түрүүлһэн зандаа. Дурбэн отарамнай зуун эхэ хонидһоо зуун хурьга абанхай байна.

Ажалайн дүнгөөр 72 процент хурьгадыень гүрэндэ тушаагаад, бэшыень натуроплатаар (зөөрээр) салынгыень түлэнбди, тийгэжэ малшадангаа һонирхол, хүсэл оролдогдо дэмжэнбди.

Һү һаалимнай фермэ Хангирта, тэндэ 120 һаамхай үнээд бии. Шэтын областиин Ононой районһоо хальмаг үүлтэрэй, шэрхи бэетэй, турахагүй, үдхэн нооһотой 50 гунжадые асараабди. Мяханиинь һайн. 25-30 градус хүйтэндэ даарадаггүй - нимэ үнээд эрэнхэй. Эдэ үхэрнүүд Дарма Нимаевта даалгаданхай. Адуушан Митэб Доржиевтай хамта үшөө 170 үхэр, 40 һубай үхэр Нохоһон гэжэ газарта харана. Бүхыдөө мүнөө үедэ 504 толгой үхэр, бурууд, хашарагууд, 4748 толгой хони, хурьгад, 174 толгой адуун тоологдоно. Хангирта һаалишад, учетчигһоо гадна тугалшан Наталья Попова хүдэлнэ. Ажахынмай 2 отделение, 2 таряан ажалай бригадые 2 упраляющи толгойлоно: Мааратгада I отделениеи даагшаар Цыденеши Цыренжапович Лыденов, харин II отделениеи даргаар Зугдар Будожапович Намсараев гэгшэд томилогдонхой.

Механизатор, комбайнернуудай амарха, эдөөлхө полевой станууд бэлдэгдэнхэй, телевизор, холодильник, эдөө хоол, тэдэниие хоолуулха повар хуу бии. Мүнөө үедэ 1850 гектарта таряан таригада. Ешмээн, шэниисеэ таряабди. Иониин арбаадаар обёосоо тариха дүүргэхэбди.

Россин, республикын Хүдөө ажахын болон эдөө хоолой министрствэһээ хүрэнгэ абаабди, 500 мянган түхэригтэй ссуда, Россельхозбанкһаа 1 миллион түхэриг абажа, таряа талхаа тарихада хэрэгтэй үтэгжүүлхэ бодосудые, запчастыудые, тулшэ-тоһодолгын хэрэгсэлнүүдые худалдажа абаабди. Механизаторно-аугомелиоративна бригадана гадна үбһэнэй бригада хүдэлдэг.

Ажахыдамнай барилга ехэ хэгдэнэ. Февралийн 16-да 80 үхибүүдэй һураха олон кабинедүүдтэй эхин һургуулин корпус ашаглагдаа. Хоёрдохөөр, Москваһаа федеральна лицензи абажа, 32x20 метр үргэн, угатай соелой болон спортивна комплекс бариха талаар тендер шүүжэ, ехэ барилга зундаа эхилхэмнай: хэрэгтэй цемент, шулуун, швеллер, түмэрнүүд асарагдаа. Мааратгада хониной хашаа, Хангирта тугалай гэр, зунай буусануудые шэнээр барихамнай.

Барилгада хэрэгтэй материалнуудые бэлдэхэ, буусаяа нэргээхэ, наймаа хэхэ зорилготойгоор хоёр шэнэ, 400 мянганай пилорама худалдажа абаабди. Ажахыдамнай Р-63 түхэлэй пилорама бии.

Байгша оной июнийн 24-дэ, 25-да колхозойнгоо байгуулагдаһаар 75 жэлэй ехэ найр наада, баяр үнгэргэхэ, айлшадаа, нютагаархидаа, һанатай зоноо угтаха, амаршаха түсэбтэйгөөр колхоз тухайгаа баяр ёһололойнгоо ном хэблүүлжэ байнабди. Олон болгохо хэрэгтэнь (тираж) «Буряад үнэн» хэблэлэйхидэй туһалха байһандань баяртайбди.

Түрүүлшын үдэр энэ номоймнай, музейгэймнай презентацийн үдэшэнүүд болохо, колхоз тухаймнай кинофильм харуулагдаха. Наһатай зоноо, колхознигуудаа амаршалбади. Харин хоёрдохи үдэрын үглөөнэй 10 саһаа Сурхарбаанай найр наадан, спортивна мурьсөөнүүд, зүжэглэмэл ехэ концерт болохо. Ехэ бэлдэлгэ эхилэнхэй. Энэ ехэ һайндэрөөр - колхозойнгоо 75 жэлэй ойгоор бүхы зоноо, нютагтаа хүдэлһэн, колхозоо дэмжэнхэн хүнүүдые, айлшадаа халуунаар амаршалбади, баярта һайндэртөө уринабди, хүлээнбди.

Түрэл нютагаа, түрэнэн тоонтоёо, колхозоо саашадаашые үргэжэ, дэмжэжэ, туһалжа, һайн һайхан ажаһууха, ажалахамнай болтогой!

Мүнхэ ДАМБАЕВ, Яруунын аймагай «Победа» СПК-гай түрүүлэгшэ.

ЗУРАГУУДАЭЭРЭ: М.Д.Дамбаев; А.Б.Дондоков туһалагша З.Р.Балдановтай; бэрхэ хонишон Б.Н.Цыдыпов Жаргал хувүнтээ; Хангиртай һү һаалин фермын һаалишад 2-дохи отделениеи упраляющи З.Б.Намсараевтай (баруун гарһаа эгээ захата).

Радна-Нима БАЗАРОВАЙ фото.

БГУ-гай экономикын болон хүтэлбэрлэгийн халбарига 10 жэлэй туршада буряад хэлэн заагдажа байна. Энэ халбарига ерээдүй гүрэнэй алба хаагшаг, менеджернүүг хурадаг юм. Ямаршье яһанай хүбүүг, басагаг хоёрхон жэл соо буряад хэлэ хааггүй үзэжэ, ондоо предмедүүдһээ гутууггүй шанга шалгалта барижа гарадаг.

Энэ удаа манай оюутан Бэлигма Доржиева мүнөө үеын геополитическэ байдалда Буряад орон ямар хуури эзэлнэб гэхэн һонирхолтой хүдэлмэреэ уншагшадаг анхаралда дурдагхана.

Соёлма ДАШИЕВА,
БГУ-гай ФЭУ-гай гүрэнэй болон муниципальна хүтэлбэрийн кафедрин багша.

Буряад орон мүнөөнэй эрхэ байдалда

«ЗҮҮН ЗҮГЭЙ БАРТАА»

Олон аналитикууд Россин гадаадын политика һүүлшын үедэ ганса нэгэ шэглэлээр байгуулагдажа байгаа гэжэ тэмдэглэнэ. Үнэхөөр, Росси европейскэ бүлгэмэй дүүрэн эрхэтэ хабаадалсага болохо ханаатай байгаа, Зүүн зүгтэ өөртөө аша тухатай шэглэлүүдэ үгы болгожо байгаа.

90-ээд онуудай эхиндэ ехэ хубилаланууд болоо гэжэ булганда мэдээжэ. Тиймэһээ, манай гүрэнэй гадаадын политическэ шэглэл шэнээр үзэгдэжэ эхилээ. Ондоогоор хэлэхэдэ, Баруун зүгһөө Зүүн зүгтэ эрьбелдэхэ хэрэгтэй гэжэ мэдэрэгдээ.

Азиин - Тихоокеанска регионой интеграционно ябадалнууд мүнөө үедэ заагагүй манай ерээдүй сагта нүлөөлнэ. Экспертнүүдэй сэгнэлтээр, ХХI зуун жэлдэ Номгон далай шэнэ Дундада далай болохо. Тэрэ дэлхэйн экономика, политическэ ба интеграционно ябадалнуудай түб болохо ёһотой. Жэшэнь, Америкын Холбоото Штадууд өөрингөө эдэбхи Атлантическа эрье шадарһаа Тихоокеанска шадарай газарта нэлгэнэ. Тийгээд, Америкэ иимэ шэглэлээр өөрингөө гадаадын политика байгуулжа эхилээ. Энэһинээ уламжалан, Россид Сибирийн ба Алас Дурнын газарнууд ехэ шухала стратегическэ регион болоно. Тийгээд, Буряад Республика эдэ газарнуудай дунда онсо хуури эзэлнэ.

Экспертнүүдэй сэгнэлтээр, Буряад Республика эгээ ехэ баялигай потенциалтай 20 газарнуудай нэгэнэй, үшөө эгээ таарамжатай хуули гаргадаг харин инвестициин талаар арга нүхэсэлтэй гүрэнэй тоодо ородог ха юм. Мүнөө үедэ республикада 150 үйлэдбэринүүд 29 гүрэнүүдһээ харин инвестициинүүдтэй хүдэлдэг. Харин капиталда эгээ һайн халбаринууд ямар бэ гэхэдэ, арадай хэрэглэмжын эд бараа бүтээн гаргалга, ой модоной ба ой модо болбосоруулгын промышленность, олонийтын хоолуулга ба худалдаа наймаан болоно. Манай оройной экономикын гол инвесторнууд Хитад, Монгол, Кипр, Америкын Холбоото Штадууд, Солонгос г.м. болоно.

Юундэ Буряад орониие Россин "Зүүн зүгэй бартаа", али "Транспортна бартаа" гэжэ нэрлэдэг бэ гэхэдэ, гүрэмнай зохисотой һайн географическа байдалтай ха юм. Буряад Республика Россин зүүн хойто зүгтэ ба Алас Дурнын зүгтэ, түбэй ба Зүүн зүгэй Азиин гүрэнүүдтэ "Транспортна бартаа" болоно. Юундэб гэхэдэ, хоёр ехэ гэгшын түмэр харгын гол харгыннууд - Транссибирскэ ба Байгал - Амурай - республикын газар хүндэлэн гарадаг. Тиймэһээ гүрэмнай Европо ба Азитай транспортна харилсаа хангаха аргатай.

Һонин гэхэдэ, Улаан-Үдын аэропорт уласхоорондын статустай. Тэрэ мүнөө үеын авиалайнернуудые тушаажа абаха аргатай. Тийхэдэ республикамнай Россин ондоо газарнуудтай ба харин гүрэнүүдтэй холбоотой болохо.

Автомобильна транспорт мүнөө Буряад орондо эгээ нэрэ алдартай ба болохоор транспорт болоо. Тэрээндэ бүхы пассажирска абаашалгануудай 76% хамаатай байдаг. Автомобильна харгыннуудай сеть түбье бүхы республикын аймагтай холбодог. Үшөө гүрэн-дэмнай эгээ шухала Сибирийн гол харгыннуудай нэгэн Москвагай тракт ба Буряад орониие Монголтой холбодог зам - Хяагтын тракт үнгэрдэг.

Буряад Республикын геополитическэ үлэмжэ байлганууд ямар бэ гэхэдэ:

— этническэ нэгдэл

Россин Федерациин субъект гэжэ статустай Эрхүүгэй ба Шэтын можодохи тойрогуудай байлга республикын шийдхэгдээгүй асуудалнуудые хүнгэнөөр шийдхэгдэхэ гэжэ найдагдана. Мүн баһа эдэ тойрогууд өөрингөө регионуудта хүдөө ажахын продукция гол үйлэдбэрлэгшэд болоно гэжэ мэдэрхэ ёһотойбди. Эдэ газарнуудта Улаан - Үдэ үндэһэтэнэй, эрдэмэй ба соёлой хүгжэлтын түб ба заншалта миграциин газар байгаа, мүнөөшье байна. Москвада, Казахстанда, Монголда, Хитадта тогтууритай, өөрын ажаһуухын газарнуудта яһала тодорхой шэгнүүртэй бүлэглэлнүүд тухай мартажа болохогүй.

Этническэ нэгдэл хилэ шадарай Монголтой ба үндэһэтэнэй тойрогуудтай заншалта соёлой холбоонууд дээрэ тулгадаг. Энэһинээ уламжалан, соёлой холбоонуудай хуурида монгол хэлэтэ арадуудай консолидаци болохо аргатай. Энэнь, дамжаггүй, Зүүн зүгтэ Россин позициинүүдые шангадхаха.

Тийхэдэ, этнокультурна тусгаар илганууд расова факторта түшэнэ. Энэ Азиин - Тихоокеанска региондо гол удха шанар болоно. Тусхайлбал, Япон гүрэн ба Москва хоёр хойто зүгэй газарнуудһаа боложо хүндэ орёо харилсаатай гэжэ булганда мэдээжэ. Гэхэ зуура энэ харилсаан расова ойро байдалтай талаар Буряад орондо ямарааршье дэлгэрнэгүй. Тиймэ ушарһаа Россид Буряад гүрэн Ази руу бартаа болохо аргатай.

— шажан муртэл

Буряад орондо элдэб шажанууд амгалан тайбан һуудаг. Буддын шажан ба хэрээһэтэ шажан эндэ ехээр дэлгэрэнхэй. Мүнөө сагта Буряад оройной буддын шажан өөрингөө хоёрдохи түрэлгэ гаража байна. Ивалгын дасан онсо "Мекка" болоно. Харин ганса Россин буддын шажантануудта бэшэ. Гүрэндэмнай Россин буддын түб ба түрүүшын буддын эхэнэрэй хүмэ бии болоо. Шажанай факторай хүгжэлтэдэ эгээ ехэ шухала шата ямар бэ гэхэдэ, Далай - ламын манай орондо нэгтэ бэшэ ерэлгэнүүд болоо. Тэрэнэй миротворческо ажал ябуулга дэлхэйн Нобелевско шагналаар сэгнэгдээ. Энэнь ганса республикые буддын хургаалай хүгжэлтын ондоо шэнэ хэмжээндэ гаргана бэшэ, харин үшөө Азиин гүрэнүүдтэй харилсаанай шэнэ хэмжээндэ хүргэнэ. Буряад орон ба Улаан - Үдэ монгол хэлэтэ арадуудай консолидациин үүсхэл абаа һаа, гүрэмнай буддын талынхидай бартаа болохо аргатай.

— экологическа зүйл

Нэгэ һонин зүйл тэмдэглэхэ дуран хүрэнэ. Байгал далай бүхы дэлхэй дээрэ ехэ мэдээжэ, нэрэ алдартай газар ха юм. Хари гүрэнүүдэй хүнүүд Буряад орон хаана байдаг бэ гэжэ ехэнхидэ мэдээтгүй, харин

Байгалдалай тухай хэлэхэдэнь, тэрэ дороо ойлгодог. Тиймэһээ, Байгал далай аяншалгын Буряад оройной сохомтой визитнэ карточка болохо ёһотой. Байгал далайе "Сибирийн сэнхир нэгэ монсогор субад" гэжэ бүхы дэлхэй дээрэ нэрлэдэг. Мүн баһа ЮНЕСКО гэжэ дэлхэйн ниитын эмхи Байгал далайе бүхы дэлхэйн байгааалин уг дамжаха зөөрийн хубита газар гэжэ мэдэрээ. Энэ нуур харин аяншалагшадаг эгээл ехэ анхарал татадаг. Байгал далайн 70% эрье Буряад оройной газарта ородог. Тийхэдэ, энэ һайн шанар эгээ ехээр хэрэглэхэ ёһотойбди.

Байгалай регионой онсо илгаа тухай хэлэхэдэ, ганса баян бүхы дэлхэй дээрэ дабһагүй уһанай нөөсэ бэшэ, Байгалай газар ехэ байгааалин нөөсөнүүдэй потенциалтай. Байгалай регион байгааалин олон янзын зүйлнүүдээр ондоо газарта дайралдадаггүй газарай нюруугай түхэл дүрсөөр ба рекреационно баялигай зөөрөөр илгарна. Энэ аяншалгын ба амаралтын индустриин хүгжэхын тулада Азиин - Тихоокеанска региондо харин инвестициинүүдые татаха арга олгоно. Онсохоодо, энэ шэглэлээр Буряад Республика ехэ шухала, гол үүртэ дүүргэхэ. Бодото дээрэ, ондоо газарта дайралдадаггүй байгааалин оршон ганса республикын геополитическэ үлэмжэ байга бэшэ. Юундэб гэхэдэ, тэрэ үшөө бүхэдэлхэйн эдлэл болоно. Тиймэһээ, Байгалай регион Россин туһаламжаар Нэгэдэмэл Нацинуудэй Эмхээр (ООН) дэмжэгдэхэ ёһотой.

Буряад Республика ехэ аяншалгын потенциалтай гэжэ булганда мэдээжэ. Тэрэ байгааали - рекреационно ба түүхэ-соёлой һайн шанартай. Буряад орон - рекреационно арга боломжотой газар. Республикада 360 үбшэ эмнэдэг аршаанууд бии. Эгээ мэдээжэнь - Аршан, Горячинск, Гремячинск, Баунт, Кучигер, Алла, Гарга, Хонгор - Уула, Нилова пустынь г.м.

Мүнөө аяншалга Буряад Республикын экономикын ухаан бодолой хүгжэлтын эгээл урагшатай шэглэл болоно гэжэ хэлэдэг. Юундэб гэхэдэ, гүрэмнай олон һайн шанартай:

- зохид географическа байһан газар;
- Россин баруун ба зүүн зүгэй газарнуудые, зүүн урда зүгэй Азиин гүрэнүүдые, Хитад ба Монгол холбодог транспортна (түмэр ба автомобильна) харгыннууд;
- энэ гүрэнүүдтэй түүхэ - соёлой ба худалдаа наймаанай холбоонууд;
- промышленна ашаглажа болохогүй газарнууд;
- хүнүүдтэ һайн элдэб химическэ бүридэлтэй ба эмшэлгын шабартай минеральна уһанай аршаанууд г.м.

— политическэ хүснэй зүйл

Еһо заншалнууд, географическа байдал, үндэһэн ба шажанай онсо илганууд, Азиин гүрэнүүдтэй соёлой - этническэ ойро байдал, байгааалин потенциал - эдэ бүгэдэ мүнөө үеын Буряад оройной байдалда ехээр нүлөөлээ. Россин Федерацида ганса Буряад Республика этнополитическэ хүгжэлтын талаар тогтонги регион болоно гэжэ булганда мэдээжэ. Эндэ үндэһэтэнэй харилсаанай эгээ хүндэ орёо үе сагшые улас үндэһэтэнэй арсаданууд

үгы байгаа. Олон яһананай регион - энэ бодолтой үндэһэтэнэй политикын, соёлой-үндэһэтэнэй автономиин концепциин позитивнэ хүгжэлтын жэшээ, үшөө ниотагай өөһэдэн хүтэлбэрлэгийн хэмжээндэ шийдхэгдээгүй асуудалнуудай бодолгын жэшээ болоно. Үнэхөөрөө, эндэ эгээ шухала стратегическэ шэглэл - тогтонги ниотагай өөһэдэн хүтэлбэрлэгэ бөөлүүлэгдэнэ. Энэ хадаа хүсэ ехэтэй федерациин гол хуури болоно.

Мүнөө гүрэндэмнай 300 элдэб шэглэлтэй ниитын эмхинүүдэй биийше һаа, Буряад орондо амар амгалан ниитын-политическэ оршон байдал тогтонхой юм. Үшөө юун һонин бэ гэхэдэ, Буряад орон һаяхан үүдэнүүдээ хүндэмүүшээр сэлээ. Тиймэ дээрэһээ, совет үедэ буряад газар мэдээжэ бэшэ байһан, харин мүнөө үедэ Буряад орон нюуса бэшэ болоо. Дэлхэйн аяншалгын дэлгүүртэ Буряад орон "terra incognito" али "нюусын газар" гэжэ тоологдодог һэн. Мүнөө сагта, жэшэнь, буряад соёлой эмхинүүд Москвада, Санкт-Петербургта, Киевтэ, Эрхүүдэ бии. Һонин гэхэдэ, манай республикын ниислээ хото, Улаан-Үдэ, Монголда (Дархан), Хитадта (Маньжурия), Солонгосто, Япон гүрэндэ, Тайваньда (Тайбэй), Германида г.м. андахотонуудтай.

Гүрэмнай политическэ һайн саг үргэлжын байдалтай гэжэ хэлэхээр. Тиймэһээ, Москвагай, амар амгаланай хүршэнүүдэй ба хари гүрэнүүдэй промышленно - финансова, коммерческэ бүлэглэлнүүд, үндэһэтэнэй жасанууд ба нэгэдэмэлнүүдтэ манай экономико нөөс мүнгэ оруулхыень арга олгоно. Политическэ хубилдаггүй оршон байдалһаа уламжалан, "нөөс мүнгэ дивидендүүдые үгэхэ" гэжэ гаранги үгэхөөр. Мүн баһа, сэхэ инвестициинүүд ганса финансова капиталай хүгжэлтын зам бэшэ, харин үшөө элдэб арганууд бии. Тусхайлбал, льготно транспортна тарифууд, оффшорно газарай байгуулга, бодолтой налогово политика, аяншалгын ба амаралтын индустриин шэглэл.

Тиймэһээ, Буряад оройной геополитическэ онсо байдал социально-экономическа ба политическэ хүгжэлтын буферно-базисна модель болгохо зүбшөөнэ. Иимэ модель огто шэнэ Россин Азиин-Тихоокеанска регионой ба буддын шажанай талынхидай харилсаан дээрэ байха аргатай.

Тийгэжэ, Буряад Республика олзотой географическа, политическэ, этническэ байдал эзлэдэг гэжэ тэмдэглэхээр. Тэрэ Россин Федерациин Азиин - Тихоокеанска региондо "Транспортна бартаа" болохо ёһотой ба мүнөөшье болоно. Мүнөө Сибирийн ба Алас Дурнын элдэб газарнууд, тэрэнэй тоодо Буряад Республика, уласхоорондын дэлгүүртэ өөрын болбосоруулгын промышленностиин эд бараа гаргаха аргатай.

Тобшолон хэлэхэдэ, географическа, этнокультурна, экологическа, экономика ба политическэ байдалай онсо илгаа Буряад Республикын ажахын, ухаан бодолой хүгжэхэ талаар онсо хүсэ оруулха аргатай.

Бэлигма ДОРЖИЕВА,
экономикын болон хүтэлбэрлэгийн факультэдэй 3-дахи шатын оюутан.

К 60-летию Великой Победы

ВОЗРОЖДАЯ МАЛУЮ РОДИНУ – ШАНАА

*Покуда моё сердце бьётся
Я буду воспевать свой край
родимый.*

19 июля 2003 г. в с.Шанаа Селенгинского района прошел удивительно тёплый, необычный праздник села. Об этом событии писала талантливая и известная журналистка Селенгинской долины Наталья Тарова в районной газете «Селенга». Она описала краткую историю села, отметила почти всех известных людей, которые прославили свою малую родину, а также от имени односельчан поблагодарила спонсоров чудесного праздника. Село тогда стало неузнаваемым, чистым. Чувствовался особый, незримый дух возрождения. Последний раз праздник села проводили лишь в 80-е годы. В подготовке и проведении праздника приняли участие все жители, стар и млад. Убирали дворы, усадьбы и улицы. Одним словом, любо и дорого было глядеть на село, на окружающую среду. Мы, городские, заметили, что была очень хорошая организация торжества со стороны бывшего руководителя ООО «Шанаа» Ванчикова Геннадия Жалсановича и директора школы Будожаповой Веры Гомбожаповны и многих односельчан. Особый тон и шарм придавала наша красавица, певунья шананская Надежда Кадышева, хозяйка фермерского хозяйства Галина Жалсановна Найданова. Отец её, Жалсан Нимаевич Ванчиков всю свою жизнь посвятил сельскому хозяйству совхоза, проработал 50 лет главным специалистом, ветеринарным врачом. Ныне его дело продолжает его дочь Галина Жалсановна, умело ведя своё личное фермерское хозяйство. Дети Ж.Н.Ванчикова взяли от своих родителей красоту и обаяние, трудолюбие и жизнерадостное отношение к жизни.

На этом празднике впервые прозвучала песня на мои стихи «Сэнхирхэн Шанаамни». Музыку сочинил П.Н.Дамиранов и исполнила очень красиво Н.Ц.-Д.Султимова, заслуженный работник культуры РБ, лауреат конкурсов «Лучшая песня 1993, 1997 годов», ведущая музыкальной программы «Степные мелодии». Председатель Союза композиторов республики, заслуженный деятель искусств РБ, сын нашей Селенгинской долины П.Н.Дамиранов подарил нам, шананцам, компакт-диск с 20 песнями, где есть наши 2 святые песни: «Сэнхирхэн Шанаамни» и «Эмгэй Эжым алтан уула». Этими песнями у памятника погибшим воинам-землякам открылся праздник. В 70-е годы по проекту инвалида ВОВ, труда, самобытного народного художника нашего села Д.-Д.-Р.Найданова при участии всех ветеранов войны и труда и при материальной поддержке всех односельчан был сооружен памятник погибшим сыновьям - шананцам в годы Великой Отечественной войны.

Наши отцы и деды прошагали пол-Европы, прошли ад земной, вернулись многие живыми, создали свои семьи, родили и вырастили детей и внуков. Не жалея сил и здоровья, без сна и отдыха трудились в послевоенные годы, поднимая разрушенное хозяйство страны и своего села. Некоторые до сих пор живы и здоровы, двое у себя в селе Шанаа, остальные живут в городе. С каждым днём их становится всё меньше и меньше, наших дорогих ветеранов и старейшин села. Неоценимую помощь в этом святом деле оказал муж нашей землячки Зинаиды Нимбуевны Чагдуровой, токарь высшего разряда г. Гусинозерска Шерпужев Иван, родом из средней России. Он вместе с братьями Будожаповыми смонтировал и установил памятные дощечки с именами 57 сыновей шананцев, не вернувшихся с поля боя. Ограду к памятнику сделали директор ООО «Шанаа» Данзанов Жимбэ Бавасанович и мои друзья юности Бадмажапов Владимир, Патанов Митап Бадмацыренович. Когда утром, 9 мая мы подъехали к селу, уже весь народ ждал нас, шумная детвора бегала, а односельчане все нарядно одетые уже сидели возле памятника. Открытие торжественной части, митинг, концертная программа, чествование ветеранов и возложение венков, цветов к памятнику началось в пос. Селендума. Была уйма народу, администрация и ответственные лица провели праздник на высочайшем уровне. Побыв всем селом в

начале праздника в пос. Селендума, мы вернулись в свое село Шанаа, чтобы отметить праздник 60-летия Победы.

Каждый участник торжества зажег свечку и преподнес к памятнику погибшим воинам-шананцам во время Отечественной войны 1941-1945 годов. В общей сложности были зажжены нами 108 свечей 57 сыновьям-шананцам, не вернувшимся с поля боя. Идею зажечь 108 свечей подарила прекрасная дочь синей Шанаа Дамбиева Надежда Георгиевна (Долгор Жамсарановна). К великому горю и сожалению, она не дожидаясь этих светлых дней. После возложения живых цветов и венка в минуты молчания односельчане все до единого отдали дань уважения и преклонения воинам-ветеранам и тыловикам. Перед нами сидели во всей человеческой красе и величии наши дорогие многоуважаемые старейшины села, 2 ветерана войны и труда: Найданов Дугаржап абгай и единственная, светлая, мудрая женщина нашего села, прошедшая всю войну Данзанова Цырен-Дулма Доржиевна, которая со своей подружкой Жигмыт Бальжинмаевной Будаевой вернулись с этого ада живыми. Праздник Победы обе они встретили в Латвии в 100 км. от Риги. Обе награждены орденами Отечественной войны II степени и медалями. «За победу над Германией», а трудовые наград, медалей не считая. Жаль, что её подружка Жигмыт Бальжинмаевна не дожидаясь до этих светлых дней. А за ними сидели многодетные женщины - матери-тыловики, которые не жалея сил и себя приближали день Победы.

**Хвала и честь, низкий земной поклон им всем,
трижды слава во веки веков. На их мужественные
и сильные лица нельзя было глядеть без слез.**

Хвала и честь, низкий земной поклон им всем, трижды слава во веки веков. На их мужественные и сильные лица нельзя было глядеть без слез.

В моей поэме, посвященной женщинам-матерям сел Сосновки и Шанаа есть такие строки: «Боже мой, что только они не вынесли на своих хрупких женских плечах, несмотря на горы горя и беды, зарю любви променявшие на адский труд, на одиночество, забытые, забитые нуждой, голодом и холодом, разрухой, зерцала души не потерявшие, зсмили моей родимой божественные наши матери-женщины. Они всегда спокойны и горды, светлы и мудры, даже, несмотря ни на что сумевшие сберечь и умножить генофонд своего народа.

*Дорога главною в жизнь
Днем и ночью иногда
Дождиком покроется.
С горячими слезами
С сосуда золотого сечения
Со святым аршаном
Живительной стоей.
С имунитетом стойкости
к выживанию*

*Наших прекрасных матерей
Того сурового времени
Я черпаю силы свои.*

После священных действий начался небольшой концерт силами учащихся средней школы пос. Селендумы и с. Шанаа под руководством директора, учительницы Веры Гомбожаповны Будожаповой и библиотекаря Вамбуевой Лидии Анатольевны. Она в своей библиотеке организовала уголок, посвященный дню Великой Победы, собрав в нем ценный, редкий материал о наших фронтовиках, а также о трудовых подвигах односельчан. Было отрадно глядеть на ее работу и старание. Эта красивая, образованная девушка нашего села влаживает всю душу в работу, в любимое дело, просвещая детей и взрослых.

Очень красиво и душевно спела песню о нашей малой родине Шанаа учительница математики Селендумской средней школы Зоя Цыденешиевна Дамбиева, дочь нашего знаменитого земляка, летчика, поэта, журналиста. Слова и мелодию этой замечательной песни сочинил наш земляк Николай Данзанов перед уходом в армию в 60-е годы. Он муж моей подружки Дари-Дулмы Галсановой, Матери-Героини, родившей 11 детей. Очень жаль, что оба рано ушли из этой жизни. Древо рода Данзановых могучее и крепкое. С воспоминаниями об отце своем выступила наша бизнес-леди Базарова Валентина Никола-

евна. Её отец Базаров Николай Базарович прошёл всю войну, вернулся и до последних дней жизни шоферил. Он был светлым, жизнерадостным человеком. Надеемся, что Валентина Николаевна в дальнейшем продолжит свое активное участие в деле возрождения своей малой родины.

На этом празднике со своим другом из горной Закамны Шойдоковым Борисом Батуевичем был наш земляк Ширав Цыденешиевич Гармажапов. Он год тому назад принял сан шамана. Я виделась с ним лишь 2 раза. Он обладает огромным даром исцелять тяжелейшие болезни и недуги человека. В старину в нашем селе были незаурядные целители и спасители с феноменальным божьим даром. Види-

Вера Лубсановы, Будаева Декабрина Васильевна, Цыденешиева Зоя Бадмацыреновна, Чагдурова Надежда Нимбуевна и дочери нашего уважаемого инвалида ВОВ, самобытного народного художника Найданова Д.Доржи Раднаевича Галина Александровна и Юта Петонова. Из ребят наш неутомимый, веселый Базаров Николай, а также единственный сын нашей прекрасной женщины-матери Будожаповой Виктора Бадмажапович. Они оба по возможности всегда выделяют транспорт. Отметим наших удивительных бизнес-леди из Синей Шанаа: Юта Петонова, майор МВД РБ в отставке, мои сестры Дарима Цыдендоржиевна Нехурова и Галина Цыдендоржиевна Цыбикдоржиева, директор агентства недвижности «Терем» всегда несли основную тяжесть спонсорства во всех делах, касающихся возрождения малой родины и презентации всех моих песен.

Да не оскудеет рука дающего! Большой вклад внесла наша старейшина села Шанаа, ветеран труда и тыла Дашибалданова Цырен-Дулма ахай, дочери Лубсанова Бимба абгай, дети Дамбиева Жамсаранжапа Тудуповича. Одна их только семья зажгла 56 свечей перед памятником погибшим воинам, также дети Базарова Бальжин-Нимы Дылигровича. В проведении двух больших мероприятий основным и главным организатором городских шананцев была наша труженица Зинуля, Зиночка Дашеевна Будожапова. Это поистине чудесный, жизнерадостный, неутомимый человек. Все эти годы, не жалея сил здоровья, объединила нас всех и создала крепкий костяк земляков.

У неё феноменальная память, оригинальные мысли, светлая голова. Она здорово помогла ценными и нужными сведениями о ратных делах своих односельчан. Очень хорошо она знает родословное древо сельчан. Хвала и честь ей. А как она исполняет восточный танец живота... Именно благодаря ей мы приняли достойное участие в 2 больших событиях своего села. С чувством исполненного долга мы возвращались в город. Водитель оказался сыном нашего односельчанина Дашижапова Владимира Базаржаповича, отец которого был большой лама, а его сестра родная, наша знаменитая Зоя Базаржаповна Дамбиева, заслуженный художник РБ, модельер, конструктор, прославившая свою малую родину на всю Бурятию и на весь мир. Его зовут Владик Владимирович Базаржапов, частный предприниматель по перевозке пассажиров. Мать его Нимаева Мария Эрдынеевна, первая красавица с. Шанаа того времени, 50 лет проработала дояркой в совхозе, имеет бронзовую и серебряную медали ВДНХ и множество других наград и медалей. В свое время была депутатом местного Совета. Они с мужем воспитали 6 детей. С нами еще ехали молодые поколения мужчин с. Шанаа: это частные предприниматели по перевозке пассажиров: Бадмаев Мэлс Цыбенович, Базаров Баир Бальжинмаевич. Я в душе была горда и рада за то, что есть наше молодое пополнение шананцев, которым можно смело передать наши дела. В салоне звучала общая песня. Это величественная мелодия сильных, смелых, родов цонголов и сартулов из Синей Шанаа, доносилась далеко в степи и растворялась в пространстве, а затем эхом от Всевышнего, духов предков, воинов-земляков, не вернувшихся с войны, возвращалась к нам обратно, благославляя нас на счастье.

Энгельсина ГАРМАЕВА.

Понедельник, 13

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

- 07.00 НОВОСТИ
07.10 Т/С "МАКСИМАЛЬНОЕ ВЛИЯНИЕ"
07.30 Х/Ф "СВОБОДУ ПОПУГАЮ"

- 22.00 ГРАММ "АЛЬБАНО И ЗВЕЗДЫ РОССИЙСКОЙ ЭСТРАДЫ"
22.45 ВРЕМЯ
22.45 Х/Ф "ХРОНИКИ РИДДИКА"

«РОССИЯ»

- 06.55 Х/Ф "ИЛЬЯ МУРОМЕЦ"
08.20 М/Ф "МОЙ ДОДЫР"
08.40 "ВОЕННАЯ ПРОГРАММА"

НТВ

- 07.05 М/Ф "НУ, ПОГОДИ!"
07.15 Х/Ф "ТИТАНИК", 1 С.
09.00 "СЕГОДНЯ"

Ариг Ус

- 07.50 "АБИТУРИЕНТ-2005". ПОГОДА
08.00 Т/С "НАША СЕКРЕТНАЯ ЖИЗНЬ"

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 •

Вторник, 14

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

- 07.00 "ДОБРОЕ УТРО"
10.00 НОВОСТИ
10.05 Х/Ф "ХРОНИКИ РИДДИКА"

- 14.10 УЛУГУР
14.20 ТАЙЗАН
КАНАЛ "РОССИЯ"
14.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ

Ариг Ус

- 07.50 "АБИТУРИЕНТ-2005". ПОГОДА
08.05 "ГЛОБАЛЬНЫЕ НОВОСТИ"
08.15 М/С "КАК ГОВОРЯТ ДЖИНДЖЕР"

НТВ

- 07.00 "СЕГОДНЯ УТРОМ"
09.55 Т/С "НЕ ССОРИТЕСЬ, ДЕВОЧКИ"
11.00 "СЕГОДНЯ"

«РОССИЯ»

- 06.00 "ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!"
07.45, 08.45 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
08.15, 09.05 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ (НА БУР. ЯЗ.)

Тивиком

- 07.20 "ГОРОДСКОЙ ПАТРУЛЬ". ПОГОДА. "ЛОСК"
08.00 "УТРЕННИК"
09.30 Т/С "ЧУМАЗАЯ СЕМЕЙКА"

- 09.50 Х/Ф "ВЛЮБЛЕННЫЙ КОРОЛЬ"
13.00 "ДОМ-2. ONLINE"
15.00 ПОБЕДОНОСНЫЙ ГОЛОС ВЕРУЮЩЕГО

Тивиком

- 07.20 "ШКОЛЬНОЕ ТВ". ПОГОДА. "ЛОСК"
08.00 М/С "ИКС-МЕНЬ"
08.25 М/С "УОЛТЕР МЕЛОН"

- 00.30 Х/Ф "ИССЛЕДУЯ ПРИРОДУ СЕКСА". ПОГОДА. ГОРОДСКОЙ ПАТРУЛЬ

СТС - «БАЙКАЛ»

- 07.00 ПРОГРАММА М/Ф
07.40 ЦЕРЕМОНИЯ ЗАКРЫТИЯ ФЕСТИВАЛЯ "КИНОТАВР-2005"

ДТВ

- 10.00 ЛЮБИМЫЕ МУЛЬТФИЛЬМЫ
10.55 "НЕСЛУЧАЙНАЯ МУЗЫКА"
11.00 "НА БУЛЬВАРЕ..."

БАЙКАЛ | товары российских и европейских фабрик
ОПТОВО-РОЗНИЧНЫЙ ЦЕНТР
Цены действительны в течение недели.

- 14.00 "ЧАССУДА"
15.00 Т/С "БАНДИТСКИЙ ПЕТЕРБУРГ"
16.15 М/С "УОЛТЕР МЕЛОН"

- 17.00 ЧАНА
17.00 Т/С "ЗЕНА - КОРОЛЕВА ВОИНОВ"
18.00 Т/С "ЗАЧАРОВАННЫЕ"

СТС - «БАЙКАЛ»

- 07.00 Т/С "БЕВЕРЛИ ХИЛЛЗ 90210"
07.40 М/С "ПРИКЛЮЧЕНИЯ РЕКСА"
07.50 М/С "СМЕШАРИКИ"

ДТВ

- 10.00 ЛЮБИМЫЕ МУЛЬТФИЛЬМЫ
10.55 "НЕСЛУЧАЙНАЯ МУЗЫКА"
11.00 "НА БУЛЬВАРЕ..."

Среда, 15

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00 "ДОБРОЕ УТРО"
10.00 НОВОСТИ
10.05 Т/С "ВРЕМЯ ЖЕСТОКИХ"
11.10 Т/С "ХОЗЯЙКА СУДЬБЫ"
12.30 М/С "РУСАЛОЧКА"
13.00 НОВОСТИ
13.05 Х/Ф "ВОПРЕКИ ВСЕМУ"
14.20 МАГИЯ "ФОРМУЛЫ ЛЮБВИ"
15.30 "УГАДАЙ МЕЛОДИЮ"
16.00 НОВОСТИ
16.20 ЧТО? ГДЕ? КОГДА?
17.20 Т/С "НА УГЛУ У ПАТРИАРШИХ"
18.30 "ПЯТЬ ВЕЧЕРОВ"
19.00 НОВОСТИ
19.10 "ПЯТЬ ВЕЧЕРОВ". ОКОНЧАНИЕ
19.50 Т/С "ХОЗЯЙКА СУДЬБЫ"
20.50 Т/С "УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ"
22.00 ВРЕМЯ
22.30 Т/С "ВРЕМЯ ЖЕСТОКИХ"
23.40 ТАЙНЫ ВЕКА. "БАЙКОНУР. ОПЕРАЦИЯ ПРИКРЫТИЯ"
00.30 "ВРЕМЯ"
00.50 ТЕОРИЯ НЕВЕРОЯТНОСТИ. "ПОТУСТОРОННИЙ МИР"
01.40 "ГЕНИИ И ЗЛОДЕИ". ПЕТР ИЛЬИЧ ЧАЙКОВСКИЙ
02.10 Х/Ф "МАРС АТАКУЕТ"

"РОССИЯ"

06.00 "ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!"
07.45, 08.45 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
08.15, 09.05 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ (НА БУР. ЯЗ.)
09.45 Т/С "ПОДАРИ МНЕ ЖИЗНЬ"
10.45 "ДУЭЛЬ РАЗВЕДОК. РОССИЯ-ГЕРМАНИЯ". ФИЛЬМ 1-Й
11.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
12.00 ВЕСТИ
12.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
12.50 Т/С "ПРОФЕССИЯ-СЛЕДОВА-

14.10 ТЭЛЬ
14.45 "ХА". МАЛЕНЬКИЕ КОМЕДИИ
14.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
15.00 ВЕСТИ
15.10 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
15.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
15.30 КАНАЛ "РОССИЯ"
16.30 "ЧАСТНАЯ ЖИЗНЬ"
16.30 Т/С "ПЕПЕЛ "ФЕНИКСА"
17.30 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
17.30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
17.40 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ (НА БУР. ЯЗ.)
18.00 ВЕСТИ
18.10 Т/С "КУЛАГИНИ ПАРТНЕРЫ"
18.45 Т/С "КАРМЕЛИТА"
19.45 Т/С "ИСЦЕЛЕНИЕ ЛЮБОВЬЮ"
20.45 ВЕСТИ. ПОДРОБНОСТИ
21.00 ВЕСТИ
21.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
21.30 КАНАЛ "РОССИЯ"
21.50 "СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШКИ!"
22.00 Т/С "ПОДАРИ МНЕ ЖИЗНЬ"
22.55 Т/С "ПЕПЕЛ "ФЕНИКСА"
00.00 "ВЕСТИ+"
00.20 "ТАЙНЬИ ДНЕВНИК НАРКОМА ШИРШОВА"
01.15 ВЕСТИ
01.30 ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
01.30 Х/Ф "УБИЙСТВО НА ЖДАНОВСКОЙ"

НТВ

07.00 "СЕГОДНЯ УТРОМ"
09.55 Т/С "НЕ ССОРЬТЕСЬ, ДЕВОЧКИ"
11.00 "СЕГОДНЯ"
11.15 "ОСОБО ОПАСЕН!"
11.50 Т/С "ПОЛНЫЙ ВПЕРЕД!"
12.50 Т/С "ИГРА НА ВЫБЫВАНИЕ"
14.00 "СЕГОДНЯ"
14.30 Т/С "БЛАГОСЛОВИТЕ ЖЕНЩИНУ"
16.35 "ИГРЫ РАЗУМА"
17.00 "СЕГОДНЯ"
17.20 "ПРИНЦИП ДОМИНО"
18.30 Т/С "ДАЛЬНОБОЙЩИКИ-2"
19.35 КАНАЛ БГТРК
КАНАЛ НТВ

20.00 "СЕГОДНЯ"
20.40 Т/С "ИГРА НА ВЫБЫВАНИЕ"
21.45 Т/С "ПОЛНЫЙ ВПЕРЕД!"
22.50 "ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ"
23.00 "СЕГОДНЯ"
23.40 Т/С "СЕК В БОЛЬШОМ ГОРОДЕ"
00.50 "ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ"
01.00 "СЕГОДНЯ"
01.15 Т/С "ИГРА НА ВЫБЫВАНИЕ"
02.20 Т/С "КЛИЕНТ ВСЕГДА МЕРТВ"

Ариг Ус

07.30 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС". ПОГОДА
07.55 "АБИТУРИЕНТ-2005"
08.05 "ГЛОБАЛЬНЫЕ НОВОСТИ"
08.10 М/С "КАК ГОВОРЯТ ДЖИНДЖЕР"
08.35 М/С "КРУТЫЕ БОБРЫ"
09.00 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС". ПОГОДА
09.25 "ФОРМУЛА УСПЕХА"
09.30 ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬ
09.45 НАШИ ПЕСНИ
10.00 "ЗАВТРАК С ДИСКАВЕРИ"
11.00 Х/Ф "ЭТО КЛАССНО"
13.15 Т/С "ТОЛСТАЯ ДЕВЧОНКА"
17.00 Т/С "ЛЮБОВЬ И ТАЙНЫ САНСЕТБИЧ"
17.45 ПОБЕДОНОСНЫЙ ГОЛОС ВЕРУЮЩЕГО
18.15 М/С "ВОКРУГ СВЕТА ЗА 80 ДНЕЙ"
18.45 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС". ПОГОДА
19.00 "ЦЕНА ЛЮБВИ. БРЯНСКИЙ СТРЕЛОК". ПОГОДА
20.00 МОСКВА. ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ
20.25 "АБИТУРИЕНТ-2005"
20.35 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС". ПОГОДА
21.00 "БОЛЬШОЙ БРАТ". ПОГОДА
22.00 "ДОМ-2. ЖАРА". "ФОРМУЛА УСПЕХА"
23.00 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС"
23.25 Х/Ф "ЛЮБОВЬ ИЛИ ВОЛЕЙБОЛ"

Тивиком

07.40 "ГОРОДСКОЙ ПАТРУЛЬ". ПОГОДА. "ЛОСК"
08.00 "УТРЕННИК"
09.30 Т/С "ЧУМАЗАЯ СЕМЕЙКА"
10.30 "ГОРОДСКОЙ ПАТРУЛЬ". ПОГОДА
10.50 Т/С "ДРУЖНАЯ СЕМЕЙКА"
11.50 Т/С "ПРОВИНЦИАЛЫ"
12.55 "САМЫЕ ЗАГАДОЧНЫЕ МЕСТА ЗЕМЛИ"
13.30 "24". ПОГОДА. "ЛОСК"
14.00 "ЧАС СУДА"
15.05 Т/С "БАНДИТСКИЙ ПЕТЕРБУРГ"
16.15 М/С "УОЛТЕР МЕЛОН"
16.45 М/С "ИКС-МЕНЬ"
17.00 Т/С "МЯТЕЖНЫЙ ДУХ"
18.00 "ЧАС СУДА". ПОГОДА
19.00 "ЧАС СУДА"
20.00 М/С "СИМПСОНЫ"
20.30 "24". ПОГОДА. "ЛОСК"
21.00 "СТИЛЬНАЯ ЖИЗНЬ"
21.15 "ДОМАШНИЙ ЗООПАРК"
21.35 "СПОРТ-ЦЕНТР РБ"
22.05 Т/С "ПРОВИНЦИАЛЫ". ПОГОДА. "ЛОСК"
23.15 Т/С "БАНДИТСКИЙ ПЕТЕРБУРГ"
00.30 "ГОРОДСКОЙ ПАТРУЛЬ"
00.45 "24". ПОГОДА
01.15 Х/Ф "ВОИН МЧТЫ"

СТС - "БАЙКАЛ"

06.55 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ
07.00 Д/Ф "ЛИЧНАЯ ЖИЗНЬ РАСТЕНИЙ. ПУТЕШЕСТВИЕ"
07.50 М/С "СМЕШАРИКИ"
08.00 М/С "ВЕСЕЛЫЕ МЕЛОДИИ"
08.30 Т/С "МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ"
09.00 Т/С "ТАЛИСМАН ЛЮБВИ"
10.00 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
10.30 Т/С "ЗАЧАРОВАННЫЕ"
11.30 Х/Ф "ВНЕ ВРЕМЕНИ"
13.45 СКРЫТАЯ КАМЕРА
14.00 Т/С "ШКОЛА "ЧЕРНАЯ ДЫРА"

14.30 ПРОГРАММА М/Ф
15.00 М/С "ДЕННИС-НЕПОСЕДА"
15.35 М/С "ЧТО НОВЕНЬКОГО, СКУБИДУ?"
16.00 М/С "ЛЮДИ В ЧЕРНОМ"
16.30 М/С "ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖЕКИ ЧАНА"
16.55 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ
17.00 Т/С "ЗЕНА - КОРОЛЕВА ВОИНОВ"
18.00 Т/С "ЗАЧАРОВАННЫЕ"
18.55 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ
19.00 Т/С "КОМИССАР ПЕКЕС"
19.55 Т/С "МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ"
20.30 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
20.55 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ
21.00 Т/С "ТАЛИСМАН ЛЮБВИ"
22.00 Х/Ф "ЛИВЕНЬ"
00.00 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ
00.05 СКРЫТАЯ КАМЕРА
00.30 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
01.00 Т/С "МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ"
01.35 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ

ДТВ

13.00 Х/Ф "КЛУБ"
15.10 "МОСКОВСКИЕ ОГНИ"
15.15 "ВРЕМЯ - ДЕНЬГИ!"
15.45 Т/С "АГЕНТСТВО"
16.45 Т/С "КРУТОЙ УОКЕР"
17.50 ЛЮБИМЫЕ МУЛЬТФИЛЬМЫ
18.45 "ЗВЕЗДНАЯ СЕМЕЙКА"
19.15 "ВРЕМЯ - ДЕНЬГИ!"
19.45 Х/Ф "ЗОЛОТОЕ ДНО"
21.55 "НЕСЛУЧАЙНАЯ МУЗЫКА"
22.00 "САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО"
22.30 Т/С "ЖЕНАТЫ И С ДЕТЬМИ..."
22.55 Т/С "ПО ИМЕНИ БАРОН"
00.00 Т/С "ПОЛИЦЕЙСКИЕ ХРОНИКИ"
00.40 "АГЕНТСТВО КРИМИНАЛЬНЫХ НОВОСТЕЙ"
01.00 Х/Ф "ВОИМЯ МСТИ"
03.15 "АГЕНТСТВО КРИМИНАЛЬНЫХ НОВОСТЕЙ"
03.35 "ДИКАРКИ"
04.40 "НЕСЛУЧАЙНАЯ МУЗЫКА"
04.50 "ШОУ ДЖЕРРИ СПРИНГЕРА"

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ 21-62-62

ТЕЛЬ
КАНАЛ БГТРК
14.10 БАМБААХАЙ
14.30 МУНХЭ ЗУЛА
КАНАЛ "РОССИЯ"
14.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
15.00 ВЕСТИ
15.10 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
15.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
15.30 КАНАЛ "РОССИЯ"
16.30 "ЧАСТНАЯ ЖИЗНЬ"
16.30 Т/С "ПЕПЕЛ "ФЕНИКСА"
17.30 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
17.30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
17.40 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ (НА БУР. ЯЗ.)
18.00 ВЕСТИ
18.10 Т/С "КУЛАГИНИ ПАРТНЕРЫ"
18.45 Т/С "КАРМЕЛИТА"
19.45 Т/С "ИСЦЕЛЕНИЕ ЛЮБОВЬЮ"
20.45 ВЕСТИ. ПОДРОБНОСТИ
21.00 ВЕСТИ
21.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
21.30 КАНАЛ "РОССИЯ"
21.50 "СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШКИ!"
22.00 Т/С "ПОДАРИ МНЕ ЖИЗНЬ"
22.55 Т/С "ПЕПЕЛ "ФЕНИКСА"
00.00 "ВЕСТИ+"
00.20 "ЗА КУЛИСАМИ ЦИРКА. НЕВИДИМЫЕ МИРУ СЛЕЗЫ"
01.15 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
01.30 Х/Ф "КУНДУН"

НТВ

07.00 "СЕГОДНЯ УТРОМ"
09.55 Т/С "НЕ ССОРЬТЕСЬ, ДЕВОЧКИ"
11.00 "СЕГОДНЯ"
11.20 "ТАЙНЫ РАЗВЕДКИ"
11.50 Т/С "ПОЛНЫЙ ВПЕРЕД!"
12.50 Т/С "ИГРА НА ВЫБЫВАНИЕ"
14.00 "СЕГОДНЯ"
14.30 Х/Ф "ТРИО"
16.35 "ИГРЫ РАЗУМА"
17.00 "СЕГОДНЯ"
17.20 "ПРИНЦИП ДОМИНО"
18.30 Т/С "ДАЛЬНОБОЙЩИКИ-2"
19.35 "КАНАЛ БГТРК"
19.35 "ТВОЙ ШАНС"
19.45 "ТЕЛЕВИЗИОННАЯ ПРИЕМНАЯ"
КАНАЛ НТВ

20.00 "СЕГОДНЯ"
20.40 Т/С "ИГРА НА ВЫБЫВАНИЕ"
21.45 Т/С "ПОЛНЫЙ ВПЕРЕД!"
22.50 "ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ"
23.00 "СЕГОДНЯ"
23.40 "КБАРЬЕРУ"
01.00 "СЕГОДНЯ"
01.15 Т/С "ИГРА НА ВЫБЫВАНИЕ"
02.25 Т/С "КЛИЕНТ ВСЕГДА МЕРТВ"

Ариг Ус

08.05 "ГЛОБАЛЬНЫЕ НОВОСТИ"
08.15 М/С "КАК ГОВОРЯТ ДЖИНДЖЕР"
07.30 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС". ПОГОДА
07.50 "АБИТУРИЕНТ-2005"
08.35 М/С "КРУТЫЕ БОБРЫ"
09.00 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС"
09.25 "ФОРМУЛА УСПЕХА"
09.30 НАШИ ПЕСНИ
10.00 ЗАВТРАК С ДИСКАВЕРИ
11.00 Х/Ф "ЛЮБОВЬ ИЛИ ВОЛЕЙБОЛ"
13.15 Т/С "ТОЛСТАЯ ДЕВЧОНКА"
17.00 Т/С "ЛЮБОВЬ И ТАЙНЫ САНСЕТБИЧ"
17.45 ПОБЕДОНОСНЫЙ ГОЛОС ВЕРУЮЩЕГО
18.15 "ВОКРУГ СВЕТА ЗА 80 ДНЕЙ"
18.45 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС". ПОГОДА
19.00 "НЕОБЪЯСНИМО, НО ФАКТ". "СЕКС-МИССИЯ"
20.00 "БУДНИ"
20.25 "АБИТУРИЕНТ-2005"
20.35 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС"
21.00 "БОЛЬШОЙ БРАТ". ПОГОДА
22.00 "ДОМ-2. ЖАРА". "ФОРМУЛА УСПЕХА"
23.00 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС"
23.25 Х/Ф "УИК-ЭНДУБЕРНИ"

Тивиком

07.20 "ГОРОДСКОЙ ПАТРУЛЬ". ПОГОДА. "ЛОСК"
07.30 "СПОРТ-ЦЕНТР РБ"
08.00 "УТРЕННИК"
09.25 Т/С "ЧУМАЗАЯ СЕМЕЙКА"
10.30 "ГОРОДСКОЙ ПАТРУЛЬ"
10.50 Т/С "ДРУЖНАЯ СЕМЕЙКА"

11.50 Т/С "ПРОВИНЦИАЛЫ"
13.00 "САМЫЕ ЗАГАДОЧНЫЕ МЕСТА ЗЕМЛИ"
13.30 "24". ПОГОДА. "ЛОСК"
14.00 "ЧАС СУДА"
15.00 Т/С "БАНДИТСКИЙ ПЕТЕРБУРГ"
16.15 М/С "УОЛТЕР МЕЛОН"
16.40 М/С "ИКС-МЕНЬ"
17.00 Т/С "МЯТЕЖНЫЙ ДУХ"
18.00 "ЧАС СУДА". ПОГОДА
19.00 "ЧАС СУДА"
20.00 М/С "СИМПСОНЫ"
20.30 "24". ПОГОДА. "ЛОСК"
21.00 "КАЛЕНДАРЬ РАБОТ ОТ КУШНАРЕВА"
21.20 "РАДАР-СПОРТ"
22.05 Т/С "ПРОВИНЦИАЛЫ". ПОГОДА. "ЛОСК"
23.15 Т/С "БАНДИТСКИЙ ПЕТЕРБУРГ"
00.30 "ГОРОДСКОЙ ПАТРУЛЬ"
00.45 "24". ПОГОДА
01.15 Х/Ф "Я - ДИНА"

СТС - "БАЙКАЛ"

07.00 Д/Ф "ЛИЧНАЯ ЖИЗНЬ РАСТЕНИЙ. РОСТ"
07.50 М/С "СМЕШАРИКИ"
08.00 М/С "ВЕСЕЛЫЕ МЕЛОДИИ"
08.30 Т/С "МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ"
09.00 Т/С "ТАЛИСМАН ЛЮБВИ"
10.00 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
10.30 Т/С "ЗАЧАРОВАННЫЕ"
11.30 Х/Ф "ЛИВЕНЬ"
13.30 ОСТОРОЖНО, МОДЕРН-2
14.00 Т/С "ШКОЛА "ЧЕРНАЯ ДЫРА"
14.30 ПРОГРАММА М/Ф
15.00 М/С "ДЕННИС-НЕПОСЕДА"
15.35 М/С "ЧТО НОВЕНЬКОГО, СКУБИДУ?"
16.00 М/С "ЛЮДИ В ЧЕРНОМ"

16.30 М/С "ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖЕКИ ЧАНА"
17.00 Т/С "ЗЕНА - КОРОЛЕВА ВОИНОВ"
18.00 Т/С "ЗАЧАРОВАННЫЕ"
19.00 Т/С "КОМИССАР ПЕКЕС"
19.55 Т/С "МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ"
20.30 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
21.00 Т/С "ТАЛИСМАН ЛЮБВИ"
22.00 Х/Ф "МАКСИМАЛЬНОЕ УСКОРЕНИЕ"
00.05 СКРЫТАЯ КАМЕРА
00.30 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
01.00 Т/С "МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ"

ДТВ

10.00 ЛЮБИМЫЕ МУЛЬТФИЛЬМЫ
10.55 "НЕСЛУЧАЙНАЯ МУЗЫКА"
11.00 "НА БУЛЬВАРЕ..."
11.30 "САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО"
12.00 "ТЕЛЕМАГАЗИН"
12.35 "АГЕНТСТВО КРИМИНАЛЬНЫХ НОВОСТЕЙ"
12.55 Х/Ф "ЖЕЛЕЗНЫЙ ОРЕЛ-3"
15.05 "МОСКОВСКИЕ ОГНИ"
15.15 "ВРЕМЯ - ДЕНЬГИ!"
15.45 Т/С "АГЕНТСТВО"
16.45 Т/С "КРУТОЙ УОКЕР"
17.50 ЛЮБИМЫЕ МУЛЬТФИЛЬМЫ
18.45 "ЗВЕЗДНАЯ СЕМЕЙКА"
19.15 "ВРЕМЯ - ДЕНЬГИ!"
19.45 Х/Ф "ОЧАРОВАТЕЛЬНЫЕ ПРИШЕЛЬЦЫ"
21.35 "НЕСЛУЧАЙНАЯ МУЗЫКА"
22.00 "САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО"
22.30 Т/С "ЖЕНАТЫ И С ДЕТЬМИ..."
22.55 Т/С "ПО ИМЕНИ БАРОН"
00.00 Т/С "ПОЛИЦЕЙСКИЕ ХРОНИКИ"
00.40 "АГЕНТСТВО КРИМИНАЛЬНЫХ НОВОСТЕЙ"
01.00 Х/Ф "ТОЧКА ПАДЕНИЯ"

Advertisement for KAMSTROM building materials. Includes contact info: ул. Крылова, 2. Заудинская реалбаза, пр. Автомобилистов, 12. (Стрелка). 41-44-32, 42-80-28 21-78-28. mag. "Строительные материалы". Lists products like Cement, Shingles, Bricks, etc.

Четверг, 16

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00 "ДОБРОЕ УТРО"
10.00 НОВОСТИ
10.05 Т/С "ВРЕМЯ ЖЕСТОКИХ"
11.10 Т/С "ХОЗЯЙКА СУДЬБЫ"
12.30 ДИСНЕЙ-КЛУБ: "101 ДАЛМАТИНЕЦ"
13.00 НОВОСТИ
13.05 Х/Ф "АМНИСТИЯ"
14.40 СПЕЦРАССЛЕДОВАНИЕ. "КОНЕЦ СВЕТА"
15.30 "УГАДАЙ МЕЛОДИЮ"
16.00 НОВОСТИ
16.20 ЧТО? ГДЕ? КОГДА?
17.20 Т/С "НА УГЛУ У ПАТРИАРШИХ"
18.30 "ПЯТЬ ВЕЧЕРОВ"
19.00 НОВОСТИ
19.10 "ПЯТЬ ВЕЧЕРОВ"
19.50 Т/С "ХОЗЯЙКА СУДЬБЫ"
20.50 Т/С "УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ"
22.00 ВРЕМЯ
22.30 Т/С "ВРЕМЯ ЖЕСТОКИХ"
23.40 "ЧЕЛОВЕК И ЗАКОН"
00.30 "ВРЕМЯ"
00.40 ТАЙНАЯ ИСТОРИЯ ИСКУССТВА. "ВАНДАЛИЗМ"
01.30 НЕИЗВЕСТНАЯ ПЛАНЕТА. "ВОЗВРАЩЕНИЕ БУРЯТСКОГО ЛАМБЫ"
02.00 Х/Ф "ДАР"
04.00 Х/Ф "ДЕРЖИСЬ, КОВБОЙ!"

"РОССИЯ"

06.00 "ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!"
07.45, 08.45 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
08.15, 09.05 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ (НА БУР. ЯЗ.)
09.45 Т/С "ПОДАРИ МНЕ ЖИЗНЬ"
10.45 "ДУЭЛЬ РАЗВЕДОК. РОССИЯ-ГЕРМАНИЯ"
11.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
12.00 ВЕСТИ
12.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
12.50 Т/С "ПРОФЕССИЯ-СЛЕДОВА-

ТЕЛЬ
КАНАЛ БГТРК
14.10 БАМБААХАЙ
14.30 МУНХЭ ЗУЛА
КАНАЛ "РОССИЯ"
14.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
15.00 ВЕСТИ
15.10 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
15.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
15.30 КАНАЛ "РОССИЯ"
16.30 "ЧАСТНАЯ ЖИЗНЬ"
16.30 Т/С "ПЕПЕЛ "ФЕНИКСА"
17.30 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
17.30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
17.40 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ (НА БУР. ЯЗ.)
18.00 ВЕСТИ
18.10 Т/С "КУЛАГИНИ ПАРТНЕРЫ"
18.45 Т/С "КАРМЕЛИТА"
19.45 Т/С "ИСЦЕЛЕНИЕ ЛЮБОВЬЮ"
20.45 ВЕСТИ. ПОДРОБНОСТИ
21.00 ВЕСТИ
21.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
21.30 КАНАЛ "РОССИЯ"
21.50 "СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШКИ!"
22.00 Т/С "ПОДАРИ МНЕ ЖИЗНЬ"
22.55 Т/С "ПЕПЕЛ "ФЕНИКСА"
00.00 "ВЕСТИ+"
00.20 "ЗА КУЛИСАМИ ЦИРКА. НЕВИДИМЫЕ МИРУ СЛЕЗЫ"
01.15 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
01.30 Х/Ф "КУНДУН"

НТВ

07.00 "СЕГОДНЯ УТРОМ"
09.55 Т/С "НЕ ССОРЬТЕСЬ, ДЕВОЧКИ"
11.00 "СЕГОДНЯ"
11.20 "ТАЙНЫ РАЗВЕДКИ"
11.50 Т/С "ПОЛНЫЙ ВПЕРЕД!"
12.50 Т/С "ИГРА НА ВЫБЫВАНИЕ"
14.00 "СЕГОДНЯ"
14.30 Х/Ф "ТРИО"
16.35 "ИГРЫ РАЗУМА"
17.00 "СЕГОДНЯ"
17.20 "ПРИНЦИП ДОМИНО"
18.30 Т/С "ДАЛЬНОБОЙЩИКИ-2"
19.35 "КАНАЛ БГТРК"
19.35 "ТВОЙ ШАНС"
19.45 "ТЕЛЕВИЗИОННАЯ ПРИЕМНАЯ"
КАНАЛ НТВ

20.00 "СЕГОДНЯ"
20.40 Т/С "ИГРА НА ВЫБЫВАНИЕ"
21.45 Т/С "ПОЛНЫЙ ВПЕРЕД!"
22.50 "ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ"
23.00 "СЕГОДНЯ"
23.40 "КБАРЬЕРУ"
01.00 "СЕГОДНЯ"
01.15 Т/С "ИГРА НА ВЫБЫВАНИЕ"
02.25 Т/С "КЛИЕНТ ВСЕГДА МЕРТВ"

Ариг Ус

08.05 "ГЛОБАЛЬНЫЕ НОВОСТИ"
08.15 М/С "КАК ГОВОРЯТ ДЖИНДЖЕР"
07.30 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС". ПОГОДА
07.50 "АБИТУРИЕНТ-2005"
08.35 М/С "КРУТЫЕ БОБРЫ"
09.00 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС"
09.25 "ФОРМУЛА УСПЕХА"
09.30 НАШИ ПЕСНИ
10.00 ЗАВТРАК С ДИСКАВЕРИ
11.00 Х/Ф "ЛЮБОВЬ ИЛИ ВОЛЕЙБОЛ"
13.15 Т/С "ТОЛСТАЯ ДЕВЧОНКА"
17.00 Т/С "ЛЮБОВЬ И ТАЙНЫ САНСЕТБИЧ"
17.45 ПОБЕДОНОСНЫЙ ГОЛОС ВЕРУЮЩЕГО
18.15 "ВОКРУГ СВЕТА ЗА 80 ДНЕЙ"
18.45 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС". ПОГОДА
19.00 "НЕОБЪЯСНИМО, НО ФАКТ". "СЕКС-МИССИЯ"
20.00 "БУДНИ"
20.25 "АБИТУРИЕНТ-2005"
20.35 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС"
21.00 "БОЛЬШОЙ БРАТ". ПОГОДА
22.00 "ДОМ-2. ЖАРА". "ФОРМУЛА УСПЕХА"
23.00 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС"
23.25 Х/Ф "УИК-ЭНДУБЕРНИ"

Тивиком

07.20 "ГОРОДСКОЙ ПАТРУЛЬ". ПОГОДА. "ЛОСК"
07.30 "СПОРТ-ЦЕНТР РБ"
08.00 "УТРЕННИК"
09.25 Т/С "ЧУМАЗАЯ СЕМЕЙКА"
10.30 "ГОРОДСКОЙ ПАТРУЛЬ"
10.50 Т/С "ДРУЖНАЯ СЕМЕЙКА"

11.50 Т/С "ПРОВИНЦИАЛЫ"
13.00 "САМЫЕ ЗАГАДОЧНЫЕ МЕСТА ЗЕМЛИ"
13.30 "24". ПОГОДА. "ЛОСК"
14.00 "ЧАС СУДА"
15.00 Т/С "БАНДИТСКИЙ ПЕТЕРБУРГ"
16.15 М/С "УОЛТЕР МЕЛОН"
16.40 М/С "ИКС-МЕНЬ"
17.00 Т/С "МЯТЕЖНЫЙ ДУХ"
18.00 "ЧАС СУДА". ПОГОДА
19.00 "ЧАС СУДА"
20.00 М/С "СИМПСОНЫ"
20.30 "24". ПОГОДА. "ЛОСК"
21.00 "КАЛЕНДАРЬ РАБОТ ОТ КУШНАРЕВА"
21.20 "РАДАР-СПОРТ"
22.05 Т/С "ПРОВИНЦИАЛЫ". ПОГОДА. "ЛОСК"
23.15 Т/С "БАНДИТСКИЙ ПЕТЕРБУРГ"
00.30 "ГОРОДСКОЙ ПАТРУЛЬ"
00.45 "24". ПОГОДА
01.15 Х/Ф "Я - ДИНА"

СТС - "БАЙКАЛ"

07.00 Д/Ф "ЛИЧНАЯ ЖИЗНЬ РАСТЕНИЙ. РОСТ"
07.50 М/С "СМЕШАРИКИ"
08.00 М/С "ВЕСЕЛЫЕ МЕЛОДИИ"
08.30 Т/С "МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ"
09.00 Т/С "ТАЛИСМАН ЛЮБВИ"
10.00 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
10.30 Т/С "ЗАЧАРОВАННЫЕ"
11.30 Х/Ф "ЛИВЕНЬ"
13.30 ОСТОРОЖНО, МОДЕРН-2
14.00 Т/С "ШКОЛА "ЧЕРНАЯ ДЫРА"
14.30 ПРОГРАММА М/Ф
15.00 М/С "ДЕННИС-НЕПОСЕДА"
15.35 М/С "ЧТО НОВЕНЬКОГО, СКУБИДУ?"
16.00 М/С "ЛЮДИ В ЧЕРНОМ"

16.30 М/С "ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖЕКИ ЧАНА"
17.00 Т/С "ЗЕНА - КОРОЛЕВА ВОИНОВ"
18.00 Т/С "ЗАЧАРОВАННЫЕ"
19.00 Т/С "КОМИССАР ПЕКЕС"
19.55 Т/С "МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ"
20.30 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
21.00 Т/С "ТАЛИСМАН ЛЮБВИ"
22.00 Х/Ф "МАКСИМАЛЬНОЕ УСКОРЕНИЕ"
00.05 СКРЫТАЯ КАМЕРА
00.30 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
01.00 Т/С "МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ"

ДТВ

10.00 ЛЮБИМЫЕ МУЛЬТФИЛЬМЫ
10.55 "НЕСЛУЧАЙНАЯ МУЗЫКА"
11.00 "НА БУЛЬВАРЕ..."
11.30 "САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО"
12.00 "ТЕЛЕМАГАЗИН"
12.35 "АГЕНТСТВО КРИМИНАЛЬНЫХ НОВОСТЕЙ"
12.55 Х/Ф "ЖЕЛЕЗНЫЙ ОРЕЛ-3"
15.05 "МОСКОВСКИЕ ОГНИ"
15.15 "ВРЕМЯ - ДЕНЬГИ!"
15.45 Т/С "АГЕНТСТВО"
16.45 Т/С "КРУТОЙ УОКЕР"
17.50 ЛЮБИМЫЕ МУЛЬТФИЛЬМЫ
18.45 "ЗВЕЗДНАЯ СЕМЕЙКА"
19.15 "ВРЕМЯ - ДЕНЬГИ!"
19.45 Х/Ф "ОЧАРОВАТЕЛЬНЫЕ ПРИШЕЛЬЦЫ"
21.35 "НЕСЛУЧАЙНАЯ МУЗЫКА"
22.00 "САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО"
22.30 Т/С "ЖЕНАТЫ И С ДЕТЬМИ..."
22.55 Т/С "ПО ИМЕНИ БАРОН"
00.00 Т/С "ПОЛИЦЕЙСКИЕ ХРОНИКИ"
00.40 "АГЕНТСТВО КРИМИНАЛЬНЫХ НОВОСТЕЙ"
01.00 Х/Ф "ТОЧКА ПАДЕНИЯ"

Пятница, 17

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00 "ДОБРОЕ УТРО"
10.00 НОВОСТИ
10.05 Т/С "ВРЕМЯ ЖЕСТОКИХ"
11.10 Т/С "ХОЗЯЙКА СУДЬБЫ"
12.30 ДИСНЕЙ-КЛУБ: "ВЕДЬМА"
13.00 НОВОСТИ
13.05 Х/Ф "СУВЕНИР ДЛЯ ПРОКУРОРА"

"РОССИЯ"

06.00 "ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ"
07.45, 08.45 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
08.15, 09.05 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ (НА БУР. ЯЗ.)
КАНАЛ "РОССИЯ"
09.45 Т/С "ПОДАРИ МНЕ ЖИЗНЬ"

16.30 Т/С "ПЕПЕЛ "ФЕНИКСА"
17.30 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
17.40 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ (НА БУР. ЯЗ.)
КАНАЛ "РОССИЯ"
18.00 ВЕСТИ
18.10 Т/С "КУЛАГИНИ ПАРТНЕРЫ"

НТВ

07.00 "СЕГОДНЯ УТРОМ"
09.55 Т/С "НЕ СОСОРЬТЕСЬ, ДЕВОЧКИ", ЗАКЛ. СЕРИЯ
11.00 "СЕГОДНЯ"
11.15 "ВОЕННОЕ ДЕЛО"
11.50 Т/С "ПОЛНЫЙ ВПЕРЕД!"

Ариг Ус

07.30 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС"
07.50 "АБИТУРИЕНТ-2005"
08.05 "ГЛОБАЛЬНЫЕ НОВОСТИ"
08.15 М/С "КАК ГОВОРИТ ДЖИНДЖЕР"
08.35 М/С "КРУТЫЕ БОБРЫ"

Тивиком

07.00 "ГОРОДСКОЙ ПАТРУЛЬ". ПОГОДА. "ЛОСК"
07.20 "РАДАР-СПОРТ"
08.00 "УТРЕННИК"
09.30 Т/С "ЧУМАЗАЯ СЕМЕЙКА"

18.00 "ЧАССУДА". ПОГОДА
19.00 "ЧАССУДА"
20.00 М/С "СИМПСОНЫ"
20.30 "24". "ЛОСК". ПОГОДА
21.00 Х/Ф "СМЕНЯ ХВАТИТ". ПОГОДА. "ЛОСК"

СТС - "БАЙКАЛ"

07.00 Д/Ф "ЛИЧНАЯ ЖИЗНЬ РАСТЕНИЙ. ЦВЕТЕНИЕ"
07.50 М/С "СМЕШАРИКИ"
08.00 М/С "ВЕСЕЛЫЕ МЕЛОДИИ"
08.30 Т/С "МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ"
09.00 Т/С "ТАЛИСМАН ЛЮБВИ"

22.00 Х/Ф "БЕЗЛИЦА"
00.50 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ
00.55 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
01.25 Т/С "МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ"

ДТВ

10.00 ЛЮБИМЫЕ МУЛЬТФИЛЬМЫ
10.55 "НЕСЛУЧАЙНАЯ МУЗЫКА"
11.00 "НА БУЛЬВАРЕ..."
11.30 "САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО"
12.00 "ТЕЛЕМАГАЗИН"

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 •

Суббота, 18

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.40 "ПОКЕМОН НАВСЕГДА"
07.00 НОВОСТИ
07.10 "ПОКЕМОН НАВСЕГДА". ОКОНЧАНИЕ
08.00 Х/Ф "ЖДИ МЕНЯ, АННА"
09.20 ИГРАЙ, ГАРМОНЬ ЛЮБИМАЯ!

"РОССИЯ"

07.00 "ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!"
08.40 "ЗОЛОТОЙ КЛЮЧ"
09.00 ВЕСТИ
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
09.10 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ (НА БУР. ЯЗ.)

12.00 ВЕСТИ
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
12.10 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
КАНАЛ "РОССИЯ"
12.20 "В ПОИСКАХ ПРИКЛЮЧЕНИЙ"
13.20 "КОМНАТА СМЕХА"
14.15 "КЛУБ СЕНАТОРОВ"

НТВ

07.05 М/Ф "КАНИКУЛЫ В ПРОСТОКВАШИНО"
07.20 Т/С "ПОЛНЫЙ ВПЕРЕД!"
08.10 Т/С "ИГРА НА ВЫБЫВАНИЕ"
09.00 "СЕГОДНЯ"
09.15 Т/С "ПОЛИЦЕЙСКИЙ КЭТТС И ЕГО СОБАКА"

14.55 Х/Ф "РУССКИЙ ДОМ"
17.00 "СЕГОДНЯ"
17.20 "ЖЕНСКИЙ ВЗГЛЯД"
17.55 "СВОЯ ИГРА"
18.55 "ЛЖЕЦ"
20.00 "СЕГОДНЯ"

Ариг Ус

07.35 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС"
08.00 Т/С "НАША СЕКРЕТНАЯ ЖИЗНЬ"
08.50 М/С "ЖЕСТОКИЕ ВОЙНЫ"
09.20 Т/С "КОАЛЫ НЕ ВИНОВАТЫ"
09.40 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС"
10.10 "АБИТУРИЕНТ-2005"
10.20 "ФОРМУЛА УСПЕХА"

АКТИВ И К

1. КОКТЕЙЛИ ХЭППИ-ЛЭНД, г. Москва (скидка, бартер, доставка).
2. ОРЕХИ И ФРУКТЫ в шоколаде фасованные 65 г., 150 г., 180 г. (скидки, бартер, доставка).
ТРЕБУЮТСЯ:
- торговый представитель с личным грузовым автомобилем (1,5-2,5 т.) для доставки соли в регионы. Тел.: 65-59-77. Оплата выскокая.
- торговые представители с личным автомобилем. Тел.: 65-59-77.

Тивиком

08.00 "ГОРОДСКОЙ ПАТРУЛЬ"
08.10 "КАЛЕНДАРЬ РАБОТ ОТКУШНАРЕВА"
08.30 "ДИКАЯ ПЛАНЕТА"
09.30 М/С "ПРИКЛЮЧЕНИЯ КОНАНА-ВАРВАРА"
10.15 "СЕЙЧАС". ПОГОДА
10.30 "КИНЕМАТОГРАФ"

СТС - "БАЙКАЛ"

07.00 Х/Ф "ДЕННИС-МУЧИТЕЛЬ"
08.30 М/Ф
08.50 М/С "ТАБАЛУГА"
09.20 М/С "СМЕШАРИКИ"
09.30 М/С "НА ДИКОМ ЗАПАДЕ"
10.00 "ПОЛУНДРА"
10.30 М/С "ШОУТОМ И ДЖЕРРИ"

11.05 Х/Ф "ГОРОДСКОЙ ОХОТНИК"
13.00 "ХОРОШИЕ ШУТКИ"
15.00 СПАСИТЕ, РЕМОНТ
16.00 Д/Ф "ТАЙНА ЭЛЬДОРАДО"
17.00 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
17.30 Т/С "УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ"

ДТВ

10.30 Т/С "НАПРЯГИ ИЗВИЛИНЫ"
11.00 "СВЕТИ ТЕНЬ"
11.15 "КАК НЕ БОЛЕТЬ. ДОКТОР БОГДАНОВ"
11.20 ЛЮБИМЫЕ МЯ
13.35 Х/Ф "ВОИМЯ МЕСТИ"
15.30 "ЗВЕЗДНАЯ СЕМЕЙКА"
16.30 Т/С "НИРОВАУЛЬФ"
17.25 "АРСЕНАЛ"
17.50 Т/С "ПОИМЕНИ БАРОН"

Воскресенье, 19

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.20 X/Ф "УТРЕННИЙ ОБХОД"
07.00 НОВОСТИ
07.10 X/Ф "УТРЕННИЙ ОБХОД". ОКОНЧАНИЕ
08.20 Д/Ф "ЖИЛИЩЕ СВЯТОГО ДУХА"
09.10 АРМЕЙСКИЙ МАГАЗИН ДИСНЕЙ-КЛУБ: "С ДОБРЫМ УТРОМ МИККИ"
10.10 "В МИРЕ ЖИВОТНЫХ"
11.00 НОВОСТИ
11.10 "НЕПУТЕВЫЕ ЗАМЕТКИ"
11.30 ПОКАВСЕДОМА
12.10 ДОГ-ШОУ
13.00 НОВОСТИ
13.10 ЖИВОЙ МИР. "НИЛ"
14.10 ДИСНЕЙ-КЛУБ: "ДОНАЛД-ДАК ПРЕДСТАВЛЯЕТ"
14.40 "ПРИЗВАНИЕ". ПРЕМИАЛУЧШИМ ВРАЧАМ РОССИИ
16.10 М/Ф "МУЛАН"
17.30 ВОСКРЕСНИЙ "ЕРАЛАШ"
18.00 Д/Ф "ВЫИТИ ЗАМУЖ ЗА МИЛЛИОНЕРА"
19.00 ВРЕМЕНА
20.00 X/Ф "ВЕСЬЕГОНСКАЯ ВОЛЧИЦА"
22.00 ВРЕМЯ
22.45 X/Ф "АНТИКИЛЛЕР-2"
01.10 БОКС. ВАДИМ ТОКАРЕВ - МАЙКЛСИМПС
02.00 СУПЕРЧЕЛОВЕК. "О ЧЕМО-ВОРЯТ МУММИИ"
03.00 Т/С "СЕКРЕТНЫЕ МАТЕРИАЛЫ" ("X-FILES")
03.50 X/Ф "КАРМЕН"
05.50 СКАНЕР: "ВОССТАНИЕ РОБотов"

"РОССИЯ"

07.00 "ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ"
09.00 ВЕСТИ
12.00 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
09.10 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ (НА БУР. ЯЗ.)

КАНАЛ "РОССИЯ"
09.20 СТУДИЯ "ЗДОРОВЬЕ"
09.50 "ТВ БИНГО-ШОУ"
10.05 "ДИАЛОГИ О ЖИВОТНЫХ"
11.00 "ВОКРУГ СВЕТА"
12.00 ВЕСТИ
12.10 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
12.10 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
КАНАЛ "РОССИЯ"
12.20 "ГОРОДОК"
12.55 "САМ СЕБЕ РЕЖИССЕР"
13.50 "ХА". МАЛЕНЬКИЕ КОМЕДИИ
14.15 "ПАРЛАМЕНТСКИЙ ЧАС"
15.00 ВЕСТИ
15.20 "ФИТИЛЬ №46"
16.10 X/Ф "ПРЕДАННОСТЬ"
18.35 "КОМНАТА СМЕХА"
19.25 "НАШИ ПЕСНИ"
21.00 "ВЕСТИ НЕДЕЛИ"
22.00 "СПЕЦИАЛЬНЫЙ КОРРЕСПОНДЕНТ"
22.25 X/Ф "ОХОТНИКИ ЗА РАЗУМОМ"
00.30 X/Ф "ТРЕНИРОВОЧНЫЙ ДЕНЬ"
02.55 X/Ф "ПОСЛЕДНЕЕ ТАКСИ"

НТВ

07.10 X/Ф "СЕЛЬСКИЙ ВРАЧ"
09.00 "СЕГОДНЯ"
09.15 "СКАЗКИ БАЖЕНОВА"
09.45 "ИХ ПРАВЫ"
10.25 "ЕДИМ ДОМА"
11.00 "СЕГОДНЯ"
11.20 "ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ. ОБЗОР ЗА НЕДЕЛЮ"
11.50 "ТОРГЕАР"
12.25 "ДЕТИ НА ПРОКАТ"
14.00 "СЕГОДНЯ"
КАНАЛ БГТРК
14.20 "ОТТИНИСЬ". ПРОГРАММА ДЛЯ МОЛОДЕЖИ
14.45 ВАЛЬС РАЗВЕДЧИКА
КАНАЛ НТВ
14.55 X/Ф "ДОРОГОЙ МОЙ ЧЕЛОВЕК"
17.00 "СЕГОДНЯ"
17.20 "ТАЙНЫ РАЗВЕДКИ"
17.55 "СВОЯ ИГРА"

18.55 "ЛЖЕЦ"
20.00 "СЕГОДНЯ"
20.40 "ЧИСТО СЕРДЕЧНОЕ ПРИЗНАНИЕ"
21.15 Т/С "ОПЕРА. ХРОНИКИ УБОЙНОГО ОТДЕЛА"
23.22 "ВОСКРЕСНИЙ ВЕЧЕР С ВАДИМИРОМ СОЛОВЬЕВЫМ"
00.40 ИОСИФ КОБЗОН, ЛЕВ ЛЕШЕНКО, ЛЮБОВЬ КАЗАРНОВСКАЯ, ЗУРАБ СОТКИЛАВА, ГР. "МАШИНА ВРЕМЕНИ", "ЛЮБЭ" И ДР. КОНЦЕРТЕ
02.35 X/Ф "ЗА МНОЙ ПОСЛЕДНИЙ ТАНЕЛ"
05.00 "СЕГОДНЯ"
05.15 X/Ф "ГРАЖДАНИН ИКС"

Ариг Ус

08.00 "НАША СЕКРЕТНАЯ ЖИЗНЬ"
08.50 М/С "ЖЕСТОКИЕ ВОЙНЫ"
09.15 Т/С "КОАЛЫ НЕ ВИНОВАТЫ"
09.40 "АБИТУРИЕНТ-2005". "ФОРМУЛА УСПЕХА"
10.00 "СУТРА ПО РАНЬШЕ"
11.00 X/Ф "ОГРАБЛЕНИЕ ПО-ИТАЛЬЯНСКИ"
13.30 М/С "МАЗЗИ"
13.40 М/С "СЕЙЛОРМУН"
14.25 М/С "МАЗЗИ"
14.30 "БЛАГАЯ ВЕСТЬ"
15.00 "ВЕРЮ - НЕ ВЕРЮ"
15.30 X/Ф "СОЛОМЕННАЯ ШЛЯПКА"
18.30 "ДВЕ БЛОНДИНКИ ПРОТИВ ГРЯЗИ"
19.00 ШКОЛА РЕМОНТА
20.00 "ФИГЛИ-МИГЛИ"
20.30 "АБИТУРИЕНТ-2005". "ФОРМУЛА УСПЕХА". ПОГОДА
20.45 М/Ф
21.00 "ВОЛШОЙ БРАТ"
22.00 "ДОМ-2 ЖАРА". ПОГОДА
23.00 Т/С "АГЕНТСТВО НПС-2"
00.00 "КОМЕДИ-КЛАБ"
01.00 "СКС" С АНФИСОЙ ЧЕХОВОЙ"
01.30 X/Ф "Я, ОПЯТЬ Я И СНОВА Я"
02.35 "БОЛЬШОЙ БРАТ. НОЧНАЯ

Тивиком

08.20 "ГОРОДСКОЙ ПАТРУЛЬ". ПОГОДА
08.30 "ДИКАЯ ПЛАНЕТА"
09.20 М/С "ПРИКЛЮЧЕНИЯ КОНАНА-ВАРВАРА"
10.15 М/С "ВОЛТЕР МЕЛОН". ПОГОДА
10.40 М/С "СИМПСОНЫ"
12.10 "ДОРОГАЯ ПЕРЕДАЧА"
12.45 "НЕДЕЛЯ"
13.50 "ВОЕННАЯ ТАЙНА"
14.30 "24". ПОГОДА. "ЛОСК"
14.45 "ЧЕСТНАЯ ИГРА"
15.00 X/Ф "СУПЕРДЕТКИ". ПОГОДА
17.00 "ОЧЕВИДЕЦ"
18.05 "ШКОЛЬНОЕ ТВ"
18.40 ПОГОДА. "ЛОСК"
19.00 "ДОМАШНИЙ ЗООПАРК"
19.20 "НА КОЛЕСАХ". ПОГОДА
19.40 "СТИЛЬНАЯ ЖИЗНЬ"
20.00 "КИНЕМАТОГРАФ"
20.15 "ГОРОДСКОЙ ПАТРУЛЬ"
20.25 ПОГОДА. "ЛОСК"
20.30 "24". ПОГОДА
21.00 X/Ф "ЗАМОРОЖЕННЫЙ УЖАС". ПОГОДА. "ЛОСК"
22.55 Д/Ф "ТЕСНЫЕ КОНТАКТЫ"
00.00 X/Ф "ДЕЖУРНЫЙ АПТЕКАРЬ"

СГС - "БАЙКАЛ"

06.55 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ
07.00 X/Ф "ПАПА, АНГЕЛИ Я"
08.35 М/С "НУ, ПОГОДИ!"
08.50 М/С "ТАБАЛУГА"
09.15 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ
09.20 М/С "СМЕШАРИКИ"
09.30 М/С "НА ДИКОМ ЗАПАДЕ"
10.00 М/С "КЕЙТИЛЕО"
12.20 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ
12.25 Т/С "МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ"
13.00 "ЖИЗНЬ ПРЕКРАСНА"
15.00 СНИМКИ ЭТО НЕ МЕДЛЕННО
16.00 КИНО В ДЕТАЛЯХ
17.00 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ.

17.30 Т/С "МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ"
18.00 Т/С "ДАША ВАСИЛЬЕВА. ЛЮБИТЕЛЬНИЦА ЧАСТНОГО СЫСКА-2"
22.00 X/Ф "ВВЕРХ ТОРМАШКАМИ"
23.55 X/Ф "ЖЕСТОКИЕ ИГРЫ"

ДТВ

10.30 Т/С "НАПРЯГИ ИЗВИЛИНЫ"
11.00 ЛЮБИМЫЕ МУЛЬТФИЛЬМЫ "СЕРЕБРЯНЫЙ РУЧЕЙ"
11.15 ЛЮБИМЫЕ МУЛЬТФИЛЬМЫ "БАГРОВЫЙ ШТОРМ"
13.10 X/Ф "БАГРОВЫЙ ШТОРМ"
15.30 "САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО"
16.00 "ВЗАСАДЕ"
16.30 Т/С "НИРОВАЛЬФ"
17.25 "КАРЛАННЫЙ ВАЛ"
17.55 Т/С "ПОИМЕНИ БАРОН"
20.00 Т/С "РОЖДЕННЫЙ ВОРОМ"
21.00 "ШОУ РЕКОРДОВ ГИННЕССА"
22.00 X/Ф "ПРИКЛЮЧЕНИЯ ШЕРЛОКА ХОЛМСА И ДОКТОРА ВАТСОНА. СОКРОВИЩА АГРЫ"
01.15 Т/С "C.S.I.: МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ"
03.10 "ШЕФ РЕКОМЕНДУЕТ"
03.15 "ДИКАРКИ"
04.25 Т/С "РОЖДЕННЫЙ ВОРОМ"

Современное лечение алкоголизма, табакокурения, ожирения. Поликлиника №2. Ост. Саяны, Бульвар Карла Маркса, 12. Ежедневно: с 18 - 20 ч., суббота: с 14 - 16 ч., воскресенье: с 9 - 12 ч.

Лицензия №3 РБ 1074

ГУРБАН АБЫН ХУБУУН

Зураглал

Түүхэд оройн Түнхэн суута нютагай дээдэ талаар оршодог Хойто-Гол гэж гол Түнхэнөө дагбан нэгги нютаг бии юм. Дундуурнь олон горходие суглуулан, Ехэ-Ухан гэжэ гол урдажа, Эрхүү мурэндоо шудхадаг. Хойнонь тэрэй хаяа шэнги Алтан мунд арганууд, Урдань Урда-Гол гэхэ гү, али Туран нютагыг налгаан хүтэлнүүд. Энэ дагтааг үзэсхэн гоё нютага 1927 олон хайбар Ангааев Дунжуур гэжэ дасадаг хуудаггүй хубарг ламын бүлэгдэ Лука түрэнэн байна. Дүрбэн нарагай бологорууд, хүнигүи бархирхадань, лама номоо уншаад, шөө хаяхадань, баяар морин жэлтэй айлаа үргэхье үгбэлтэй, энэ хүбүүнгийн ерэ гаран наһатай болохо гэнэн абарал буугаа гэхэ. Тахья жэлтэй эрэ хүн абаашаха ёһотой, наранай үдэ болоогүидэ, гиртээ угаа гаргаад, абаахадаа, орондонь хуураһан орооһо шодихэ уур хэдэ, түрэн үбэртэлөөд, боохолдойоо хулуужа гараха зэргэгэй байгаа. Тиигээ Аюшеев Даша гэжэ хоёрдох баабайтай болобо.

1931 ондо дүрбэтэй болоод байхадань, хабар хэн, Даша эсэгынь наймаа хэжэ баяжаа гээд хилын харуулан юм гү (тэрэ үеын ГПУ) баржа абаад, сүлэлгэдэ ябуулаа. Тиихэднэ Даша Аюшеев Арабдан гэжэ ахындаа хүбүүгээ орхижо ошохо баатай болоо юм байна. Тэрэ гэнээр дүрбэтэйһөө хойшо Лука (Туранай ород хасагай үгэнэн нэрэ) Арабдан абгындаа гарай ажалда хамналдаа боложо, юһэтэйдөө хургуулида ороһон юм. 1939 онһоо, 12 наһатайһаа гээ, Молотовой нэрэмжэтэ түрэл колхоздоо хабартаа газар борнойжо, нажартаа үһнэ хуряалгада хүдэлжэ ябаба. 1948 он болотор, сэрэгэй албанда абгатаргаа үбэл, нажаргүй, үдэр, хүнигүи томо хүн шэнгээр хүдэлэсэжэ ябаһан болоно бшуу. Тиимэнэ "Эсэгэ оропоо хамгаалгын 1941-1945 онуудай Агуухэ дайнай үедэ шэн габьяатайгаар ажаллаһанай түлөө" гэнэн медаль зүүхээрээ зүүгээ гэшлэ даа.

"Тэрэ хатуу шэрүүн жэлнүүдтэ хүн бүхэн шадаха зэргээрээ хүдэлхээ оролдоо. Тээд ударидажа ябаһан ехэ, бага дарганарай, жэшээ харуулжа хүдэлхэ аха нүхэдэй габьяа ехэ. Хүндэ сагыг адилахан туйлажа гараһан хүнүүдые будтыгын нэрлээшьегүй наа, нэрлэнгүй үнгэржэ болохогүй, хэдэн хүниг дурдагүидэ аргагүй гэжэ наһанаб, - гэжэ Лука Арабданович мүнөө уяран хөөрэнэ. - Хамагай түрүүн тэрэ Билдүев Жамсаран Намжаловичые, Дымшаев Бальжин Банжуоровичые мартахагүй байна. Юундэб гэхэдэ, тэдэнэр - наһатайшаг хүнүүд - 13-14-15 наһатай хүбүүд, басагадыг морин косилкаар үһнэ сабахые,

морин жаткаар тарья хадахые хуу хургадаг, хаража байдаг байһан байна.

Тээд ахаб? Хармакшанов Дэлшэн Гомбоевич, Билдүев Сэнгэ Ошорович, Маншеев Бата Сыренович гэгшэ үетэн хүбүүд, Махарова Сэрэн-Дулма Мыжитовна, Хармакшанова Дари Дамбаевна - тэрэ үеын сасуу басагад, 55-60 тухай наһанай Билдүева Дари Балдановна, Сыренова Ханда Пурбоевна г.м. олон колхознигууд жаткын хойноһоо унаһан тарья тэрэ доронь боодолго болгон боожо, хүлһөө шобторон ябагша хэн. Лука Арабдановичай нютагайнгаа олон ажалша хүдэлмэришэ хүнүүдые дурдагүидэ аргань үгы.

Тэрэ үедэ Хойто-Голдо Попов Дагба гэжэ суута алташа, мүнгшэ, түмэршэ дархан нууһан юм. Мүн Махаров Мэжэд Лопсонович, Халхаев Сандан түмэр дархандаа бэрхэ, косилка, морин грабли эбдэрнэ гү, тэдэһини мэтэр өһөндөө хатааһан түмэрөөр дархалаад, хээд, табяад үгэхэ аргатай байгаа.

1948 ондо Лука Аюшеев хилын харуулай сэрэгтэ абгажа, хэлхээ холбооны радиостын курс дүүргэжэ, оройной зүүн зүгэй хилэ хамгаалха газарта алба хээ. Хэр уһаа бүхы юумэндэ эдэбхитэйгээр оролсодог залуу буряад хүбүүн - "Хилын эрхим харуулан" гэнэн тэмдэгээр шагнагданхай хүн - Камчатска областной комсомолой конференциин делегат боложо, тэрэ хуралдаанда санаар ошохо ушартай болоһон байна. Тиихэдэ Корякская вулканай хажуугаар 3 хоножо, зүүн захадань байдаг Петропавловск-на-Камчатке гэжэ город хүрэнһиний мартагдашагүй юм бээ.

1952 ондо Хойто-Гол нютагтаа (сэрэгэй алба дүүргэнэн) бусажа

ерхэдэн, тэрэ үедэ дарга байһан, хожомоо Буряадтаа мэдээжэ болоһон Ангархаев Буда Дабаевич Хойто-Гол, Туран нууринуудаа радиотой, телефонтой болохо ёһотойн гээд, нураха, хэрэгтэй эмхи зургаалуудтай хэлсээ батахые Улаан-Үдэ эльгээнэн юм байна. Һүүлдэнэ олон бахана бэлдэгдэ, 10 номертой коммутатор табигдаа. Туран тосхондо - колхозой түрүүлэгшэ, бухгалтер, 5 квартира, фермэ, телефонтой болоо хэн.

Хойто жэлын, 1953 ондо, Хойто-Гол, Туран нютагуудта Ангара ГЭС-эй элшэ хүсэнэй үшөө хүрөөгүй

байхада, һая хүдөө ажахые ударидагшадай гурбан жэлэй хургуули дүүргэнэн колхозой дарга Сэдэб Балданович Билдүев Эрхүү ошохые дурадхаба. Тэндэнэ электрогенератор, сад провоолоко, шаажан изоллятор, гэр соогуур татаха зайн галай провоолоко - хэрэгтэй үшөө олон юумэ бэдэржэ, уһан голый пароходство болоод, хэдэн газараар ябажа, мүнгэ түдэжэ, элдэбин юумэ, эдэ хоол үгэжэ байжа, 8 хоног суглуулаха асарһан, нютагуудаа галтай болгоһон түүхэтэй.

Тэрэ үедэ Молотовой нэрэмжэтэ колхоз аймаг соогоо сууда гараһан юм. Байгааһин талаар эгээн хүшэр газарта байгаа, мянгаад адуутай, 1500 эбэртэ бодо малтай, нимэл хонитой, хажуугаарнь гахай, тахятай ажахы байһан юм. Алта, боксит бэдэрдэг, абадаг геологийн экспедицинуудтэ, Ахын аймагта, хилын заставануудта 300-350 шарга морёор тээбэри зөөжэ, тарган сарнуудаа Эрхүүдэ худалдажа, колхоз яһала мүнгэ олодог, дуратай юумээ абадаг хэн. Энээнде Лука Аюшеев хабадалсангүй яжа байха!

"Банкһаа аккредитив абажа, Эрхүүгэй Росгав баазаһаа, Хай тинай шаажанай заводһоо зайн галда хэрэгтэй материал асаржа, 1952 оной ноябрийн 7-ной найртаа Ильичийнгээ гал нютагтаа ялас гүүлэжэ аһагаа бэлэйбди, - гэжэ Лука Арабданович омогорхон. Электрын хүсэн нажар силосээ дарахада, намар тарягаа сохижо сэбэрлэхэдэ, тарягаа тээрмэдэжэ, галхан болхоодо, юрэ айлануудай галтай нуухада, илангага үхибүүдэй бэлэг номоо үзэхэдэ тон хэрэгтэй байгаа даа. Мүнөө, үнгэрһэн хойно, энээнэй удха

шанарые хүсэд ойлгоногүйбди. Иимэ гал нютагтаа оруулсажа, хэлхээ холбооны ажал хэлсэһэнэйм түлөө 1954 ондо намайгаа (үшөө бэрхэ наалишантай) Москвада бүхэсоюзна выставкэдэ эльгээнэн юм. Тиихэдэ Ленин-Сталинай Мавзолей, Москвагай гайхалтай һонин газарнуудые үзэжэ ерээ һэмди. Гараар хэхэ ажал ондоо. Лука Аюшеев хажуугаарнь колхозой шалгалтын комиссин түрүүлэгшэ, комсомолой эмхин секретарь, хожомшог нютагайнгаа партийна секретарь ябалсаа.

Саашадаа Улаан-Үдэдэ совет-партийна хургуулида нуража, Алайрташье, Ивалгын, Орогын колхоздошье дүй дүршэлтэй туршалга эрхимээр гараһанайһаа удаа Түнхэндэ Тооро голый Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарьар һунгагдажа, 4 жэлэй туршада хүдэлһениинь, элдэб шагнал, грамотануудта хүртэһениинь, Ленинэй хоёр дахин ордендо Гагаб Шойбонов болон олон тоото түрүү хүнүүдые үргэнэн, амжалта туйлаһаниинь, Туранай совхозой

парткомой секретарь, Зуун-Мориной модо бэлдэлгын ажахын директор ябаһаниинь Л.А. Аюшеевэй гаталһан замууд, ханажа ябаха дурасхаалууд мүн бээ. Зуун-Морино хүдэлхэдөө, барюулан котельниһэнь угаан мүнөөшье бааһаар, хүүгэдэй сээрлэгһээ багашуулай дуу-шуу эдэлһээр.

Республикымнай хойто зүгөөр Байгал-Амарай ехэ барилгын боложо байхада, бүхы шэнэ юумэдэ "бээ зохолдог" эдэбхитэн Лука Арабданович арай гэжэ Зуун-Мориноһоо табуулаад, Хойто-Байгалда ябаһоо хэн. Тэндэ "Северный" гэжэ совхоздо 7 жэл 8 нарын туршада хүдэлхэдөө, 260 гектар сабшалан һайжаруулжа, бургааһынь таһа сабуулаад, үндэһынь БАТ гэжэ техникэ ябуулжа үлтлөөд, борнойжо, овес болон олон жэлэй ногоо тарижа, дунда Россияһа асарһан үхэр мал үдэхэ ажал ябуулан байна. Энэнь БАМ-ай ажалшадые эдэе хоолоор хангаха хэрэгтэ нэмэри таһа болоо юм ааб даа.

Вагон вагоноор үтэгжүүлгэ асаруулаха, гэр байшангуудые барюулаха материалнуудые бэлдэхэ... үшөө олон ашаан ээм дээрнэ байгаа. Элдэб хүндэтэ тэмдэгүүд үбсүүндэн зүүгдээ. БАМ-ай барилгын хуряалдаха үеэр наһанайнгаа амаралтада гарабашье, ажалгүй нуужа шадахагүй Аюшеев ахатан түрэл Түнхэндөө бусахын тэдэ "Ниловэ Пустынь" курорттын директорэй орлогшоор хүдэлхэ зуураа тэндэ барилга-заһабарилгын хүдэлмэри хэлсээ.

Хойто-Гол нютагтаа өөрын үмсын ажахы түхээрбэшье, амарха саг дүтлөө гү даа гэжэ мүнөө үедэ Улаан-Үдын заханда хүбүүнэдэ ерэнхэй. Наһан соогоо ябаһан харгын ута, хэһэн, хүүдэлһэн ажалын ехэ. Ури хүүгэд олон.

Һаял сүлөөдэ гараһан шэнги наһандаа хүндэтэ үбгэмнай энээн тухайгаа дурсажа, богонихоноор энэ зурагал намда хөөрөжэ үгэбэ. "Һүүлэй һүүлдэ танай хүсэл зорилго юун бэ?" - гэжэ интервью абыхынгаа түгээхэдэ асууһанин, ажа амидаралтай нэгэл хүсэлөө хэлэбэл даа:

- Олон хүнүүд амаршьеб аргаар городто хуудат юм бэ? Би хүгшэнтээ (наһаараа багша ябаа) хүдөөдэ байжа шадахагүй сагтаа ерээ. Дээдэн зургаан (Правительство) гэр байраар туһалха аа гү?

Л. АПАХАЕВ.

Бэшүүрэй аймагай 70 жэлэй ойдо

АШАБАГАД ЗОНОЙ АША ГАБЬЯА

1936 ондо Бэшүүрэй шэнэ аймаг бии болоһон түүхэтэй. Хөлгө мурэнөө уруудаад, 100 модоной зайда олон нотагууд, ород, буряад зон хамтаржа, ажал хүдэлмэри эршэтэй ябаһан юм.

ВКП (б)-гэй Бэшүүрэй райкомой секретарьнарай нэрэ, обог: (1936-1939 онууд) Губарев Фёдор Георгиевич, Дубровский Василий Иванович, Попов Алексей Иванович, Большаков Владимир Георгиевич, Смолин Александр Владимирович, Калашников Кондрат Афанасьевич, Платинин Александр Васильевич, Плотников Александр Иванович, Ефимов Абрам Леонович. СССР-эй Верховно Соведай депутадууд:

Петров Ермолай Логинович, Гармаев Доржо Гармаевич, Аюшеев Очир Бадмаевич, Цыренёв Жаргал Цыденжапович, Слепнев Павел Иванович - Социалис Ажалай Герой. Орден, медалаар шагнагданан зон: Эрдэни Санжиев - Ленинэй орденто, «Улаан-Одон» колхозой хонишон, 1936 он, Жамса Соктоев - «Дружба» колхозой кукуруза ургуулагша, Ленинэй орденто, Самажаб Параева - «Бичурский» совхозой хонишон, Ленинэй орденто, Очир Аюшеев - «Дружба» колхозой механизатор, Ленинэй орденто, СССР-эй Верховно Соведай депутат, Норбо Биликов - «Улаан-Одон» колхозой

колхозник, Ажалай Улаан Тугай орденто, Шагжитар Дибардаев - свекло ургуулагша, Хүндэлэлэй Тэмдэг орденто, Цыбик-Доржо Итыгилов - бригадир, Ажалай Улаан Тугай орденто, Цыбик Аюшеев - хонишон, Хүндэлэлэй Тэмдэг орденто, Лубсан-Дылык Юмов - хонишон, Хүндэлэлэй Тэмдэг орденто, Улзы-Била Санжиев - «Окино-Ключевский» совхозой директор, Хүндэлэлэй Тэмдэг орденто, Цыпиама Шодоева - наалишан, Ажалай Улаан Тугай орденто, Елизавета Цыдыпова - наалишан, Ажалай Улаан Тугай орденто, «Эхэ-Герой» медальтай, Дулма Дармаева - хургуулин директор, Ажалай Улаан

Тугай орденто, Владимир Цыдыпов - механизатор, Ажалай Улаан Тугай орденто, Сандак Бадмаев - кукуруза ургуулагша, Хүндэлэлэй Тэмдэг орденто, Ванчик Сакияев - «БелАЗ» машинын жолоошон, «Ангарск ГЭС-эй» барилгашан (Эрхүү хото), Нимажаб Юмсунов - Хүндэлэлэй Тэмдэг, Хани Барисаанай орденто, «Дружба» колхозой хүтэлбэрилэгшэ, Балдан Юмсунов - Ажалай Улаан Тугай, Хүндэлэлэй Тэмдэг орденто, «Бичурский» совхозой директор, Анна Юмсунова-Сахарова - Ажалай Улаан Тугай, Хүндэлэлэй Тэмдэг орденто, «Бичурский» совхозой ахамад зоотехник.

Бэшүүрэй аймагта мэдэлтэй байһан «Зүүн Нарин», «Красный боевик», «Дунда-Хэрээтэ», «Коминтерн» колхозууд, Ара-Хэрээтэ, Свердловда, Хаяа нотаг, «Улаан-Одон» дүрбэн колхоз хамтаржа, нэгэдэмэл хамтын ажалтай Ждановай нэрэмжэтэ колхоз бии боложо ехэ наада зугаа эмхидхэн байна. Энэ хамтаралга ород, буряад хүршэ зондо ехэ урагшатай хамтаралга болоһон, юуб гэхэдэ, манай эсэгэнэр, аханар дайнда дүрбэн жэл сугтаа ябажа, амиды ерээшэдэнь нотагтаа энэ үдэр түрүүшынхией суг нуужа, гэр

онуудта Цэбэг-Доржо Итыгилов бригадир, Ажалай Улаан Тугай орденто. Хүбүүниинь Самбу Итыгилов олон жэлдэ «Ухин-Булагай» совхоздо хүдэлхэн суутай, директорэй ажалда ехэ урагшатайгаар хүдэлнэ. Колхозой бухгалтерие Доржо Сономов эрхилээ. Машино-тракторна мастерской бии болгодоо.

Шигорева бүхы наһаара манай үетэн, дүүнэр зондо, манай үхибүүдтэ зааһан юм. Гоё бөтөтэй, үхибүүдтэ ехэ дуратай манай багша хэн. Наһатай боложо, бурхандаа мордоходонь, би Яхадһаа ерэжэ, бэшэшые аймаг, городһоо хурагшадынь

ажахын кооператив бии болоо. Эндэ түрүүн колхозой түрүүлэгшээр Виктор Евдокимович Вахрунов худалжэ, Хаяа нотагай зондо табан ханатай хэдэн гэрнүүдые барихан, малай ферма-комплекс, 250 толгой малай байха байра табяа. Хонин ажал хэргэжэ, нотаг зон ажалтай болоһон. Хожомын Георгий Афанасьевич Павлов «Еланский» колхозой түрүүлэгшэ болоходоо, ферма-комплексые ашаглалгада оруулжа, хорёод зоние ажалтай болгоо. 1932 ондо баригданан 7 жэлэй гэр-хургуули шэнэлжэ, котельнэ, халуун уһанай сорго табижа, шэнэ түхэлэй сад-хур-

бүлөөрөө, нотаг голоороо хөөрөлдэһэн, ёһотой аха дүүнэр, анда нүхэд болоһоно мэдэрһэн гэжэ сэхэ хэлэхэ ёһотойбди. Шэнэ аймаг мүнэдэлжэ, засаг түрын түшэлэгтэ сомон засаг, сельскэ Совет бии болоо. 1935 ондо Ара-Хэрээтын сомоной засаг бии боложо, Хаяа (Жалга) нотагай Бадмаев Гылык Эрдышевич сомоной зайһанаар хунгагдажа, 1942 он болотор ажаллаһан. Тэрэ 1919 оной, Хяагтын долоон жэлэй хургуулин табан класс дүүргэһэн, партийно-совет ажалай хүдэлмэришэдэй зургаан харын курс дүүргэһэн байгаа. 1944 ондо Волховско фронтын добтолгодо, Ленинград хотын блокада буга сохилгодо ахалагша политрук ябаа. 1943-1944 онуудай февралын 4-дэ дайнда унаа хэн.

Эндэ жолоошон, тракторист, комбайнер Норбо Шодоев хүдэлөө. Колхозой ганса жолоошон Жамса Аржанов дайнда генерал Чуйковой жолоошоноор ябаһан. Эдэ дүрбэн колхозой дунда эгээл баян нотаг Хаяа байһан. Хабарай хүдөөтэй ажалда 50 морин анзаһа, 100 моридае паарлаха, хуһан модоор хэгдэлхэн борной, дүрбэн морин саялжэ, 2 метр хүндэлэнтэй 50 түмэр голтой мориной тэргэ, хоёр паар мориной 10 тэргэ, дүрбэн мөөртэй ута тэргэ дээрээ 12 центнер талха зөөхэ түхээрэлэгтэй бэлэй. «Улаан-Одон» колхоз 3000 гектарһаа дээш таряанай газартай, полевый 2 стантай, таряанай сарай, амбаарнууд, хонохо гэрнүүд, эдеэнэй газар, мориной хашаа гэхэ олон бии хэн.

Ждановай нэрэмжэтэ колхозые 1950-1960 онуудта Санжижаб Бадмаев хүтэлбэрилөө. Хамтын зоной мүнгэ зөөрээр хоёр дабхар соёлой байшан, 400 хүнэй нуудалтай библиотекэ, бильярдна зал, хүгжэм наадаха олон инструментүүд г.м. бии болоо. Буряад Республикадаа эгээл түрүүшынхөө мал ажаллаһан зон 1955 ондо шэнэ фермэдэ мүнгэн түлбэри абаа, 1200-1500-2000 улаан шарбуунса салинтай болоо хэн. Энэ арбан жэл соо нотаг бүхэндэ 5-7 шэнэ гэр баригдаа. Колхоз гэр бариха зондо модо бэлдэхэ деляна, модо зөөхэ мори шарга, хирпиисэ үгэдэг, пило-рамада модо тайраха арга олгодог хэн. Жэл бүхэндэ дүрбэн нотагта 20-25 гэр бодохо. Мүнгэн түлбэртэй болоһон зон ажалдаа урагшатай боложо, архи ууха, ажалаа орхио ушар огтолон шахуу үгы хэн. Ород, буряад зон суг ажалтай болоходоо, хоорондоо бэе бээдэ туһаадаг, зөөри зөөшөөрөө хубаалдадаг

хайхан журам бии боложо, гоё саг болоо. Энэ үедэ малай тоо олон болоо, һу, мяха гүрэндэ схээр тушаагаад, талха таряа, үбһэ ногоон үндэр ургасатай, айл бүхэн 20-25 центнер таряа ажалайһанга түлөө абадаг хэн. Үхэр мал, гахай олоноор гэжээдэг, галуу, тахяа үхэдэг, гэр бараандаа хото городһоо худалдаһан мяха, талханынгаа мүнгөөр мотоцикл, гэр байрада хэрэгтэй диван, комод, стол, хайн гоё оро дэбдихэр, стул, стол, шкаф, хубсаһа хунартай саг болоо. 1961-1988 онуудта «Дружба» колхозые Нимажаб Юмсунов хүтэлөө. Арадуудай Хани Барисаанай ордентой. 1975-1988 онуудта манай Бэшүүрэй аймагта олон эмхине В.Б.Бадмаев ударидаа. Ноёхон нотагай хүбүүн, хүдөө ажахын институт дүүргэһэн, ветеринарна врач ажалдаа урагшатай хэн. Мүнөө Улаан-Үдэ хотодо гэр бүлөөрөө, Дулма Дармаева нүхэртээ, үри хүүгэдтээ, ашанартаа мөндөһайн, бэе хүнгэн нуужа байна. Миний нүхэр Владимир Баль-жинович, дайнай үеын хүбүүн, дайн соогуур ажалай хүндые үзэһэн зон байхабди. Манай «Дружба» колхоз хүдөө ажахын продукция олон жэлдэ дунда зэргээр гүрэн түрэдөө тушаадаг, суглууддаг байгаа: һу - 2000 тонно, үхэрэй мяха - 300-400-450 тонно, галуунай мяха - 1000 тонно, хониной ноһоо - 600-700 центнер, таряа тушаала - 25-30-40-50 мянган центнер, жолоошод-механизаторнууд - 200-250 хүн, хүдөө ажахын дунда, дээдэ хургуулитай мэргэжэлтэд 30-40 хүн. Бүхыдөө ажалда хабаатай зоной тоо 500-600 хүн болодог байгаа. Хөлгын ашабагад эсэгын нотаг болохо Жалга нотагта 1923 ондо анха түрүүшын дүрбэн жэлэй эхин хургуули бии болоһон түүхэтэй. Түрүүшын эхин хургуулин монгол хэлэ бэшэгтэй багша, урда сагта Россин хасаг сэрэгтэй албатан, ород хэлэ мэдэхэ, монгол бэшэгтэй Даба Гомбоевич Бадмаев 1926-1930 он болотор үхибүүдтэ ном заагаа. 1930-1935 онуудта Дээдэ Гол нотагта шэнэ түхэлэй үндэр гоё, ехэ үргэн сонхотой, модоор барихан эхин хургуули бии болоһон. Энэ хургуули хожомын 7 жэлэй хургуули болоһон, мүнөө болотор Хаяа нотагта эхин хургуули, сээсэриг байдаг. Энэ хургуулида монгол, лата, ород бэшэгтэй Бадма-Сэрэн Цыдыпов багшын ажаллаһан тухай олон зон мэдэхэ. Дайнай урда манай нотагта залуу багша Мария Сократовна

ошожо, хүндэтэ багшяа хүдөө табихан шабинар байхабди. Дайнай хойто жэлнүүдэй хургуулин директорнүүд гээбэл: Дондок Цыренсанжиевич Номинов, Ламажаб Тогочиевич Абидаев, Баяржаб Сандыкович Бадмаев, Зоригто Дармаев, Мария Дармаева, Дулма Тогтохоевна Дармаева. Манай нотагай хирпиисээр барихан 10 жэлэй хургуули гоё хайхан спортзалтай, столовой, автобустой, ДТ-54, Беларусь - 82, Т-20 тракторнуудтай, огородой газартай. Зунай сагта Хөлгө мурэнэй эрвэдэ ехэ гоё газарта зунай амаралтын лагерьтай, тэндэнь байрын гэр, столово, волейбольно, футболно талмайтай. Үхибүүд заахан хони хурьгадае харууһалдаг, ээлжээр гэр ажаллаад, амараад, салин мүнгэ абаха аргатай байһан. Ара-Хэрээтын 10 жэлэй хургуулида 30-аад багшанар хүдэлнэ. Булта шахуу дээдэ эрдэмтэй, хургуулидань дуу, хатарай гоё ансамбль, фольклорно бүлгэм, олон янзын кружогууд бии, аймагай, республикын конкурснуудта хабаададаг, хорилгын шатада дээдын сэгнэлтэдэ хүртэдэг. Энэ хүдөөгтэй олон үхибүүдтэй хургуулине олон жэлдэ ударидажа ябаһан СССР-эй, Буряадай гэгээрэлэй отличник, габыята багша, Ажалай Улаан Тугай орденто директор Дулма Тогтохоевна Дармаева - бодонгуудай басагай, хоёрхүбүүтэй, Валентина басагайтай (врач), хүбүүниинь Пүрбэ Ламажапович - физико-математическа эрдэмэй кандидат, хүдөө ажахын академийн багша. Дулма Тогтохоевна багша, ажалай ветеран Владимир Бадмаев нүхэртээ, үри хүүгэдтээ, ашанартаа Улаан-Үдэ хотодо ажа амгалан, бэе мөндэ хайхан ажаһууна. Совет гүрэнэй хандархын урдахан миний нотаг Хаяа, Баруун-Нарин хамтаржа, «Еланский» гэжэ хүдөө

гуули болгоо. Энэ хургуули мүнөө болотор хүдэлнэ. Багшанар Санжалова, Жамбалова, хогоулан дээдэ мэргэжэлтэй багшанар юм. Хөлгын ашабагад эсэгын Ара-Хэрээтэ, Хаяа нотагһаа манай үхибүүд, ашанарнуудай аша габыяа гухай: Валентина Цыдыпова - Буряадай, Россин габыята дуушан, Марат Цыремпилов - «Байгал» ансамблин бэлигтэ хатаршан, Буряадай габыята артист, Анатолий Номинов - БГУ-гай физико-математикын эрдэмэй кандидат, Түмэн Дармаев - физико-математикын эрдэмэй кандидат, БГУ-гай компьютерна түбэй компьютерщик, Пүрбэ Абидаев - Хүдөө ажахын академийн багша, физико-математикын эрдэмэй кандидат, Сергей Эрдышев - ВСГУ-гай багша, техническэ эрдэмэй кандидат, Игорь Вимьянов - республикын Хүдөө ажахын министерствын ахамад мэргэжэлтэн, ветеринарна эрдэмэй кандидат, Эрдэн Бадмаев - Россин Федерациин МВД-гэй транспорттын зүүн хойто зүтгэй округой начальнигай орлогошо, юстицийн полковник, Владимир Эрдышев - Буряад Республикын Арадай Хуралда хүдэлнэ, Нимажаб Бадмаев - хүдөө ажахын эрдэмэй доктор. Ингэжэл үеһөө үедэ дамжан, үбгэ, эсэгэнэрэй хэрэгүүдые үри хүүгэдэнь нэрэтэй түрэтэйгөөр халан абанал. Бэшүүрэй ашабагад зоной уг үргэлжэлһөөр зандаа.

Гомбо-Сэрэн БАДМАЕВ, ажалай ветеран. ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Обоо тахилгын үедэ; Аймагай хургуулинуудай директорнууд (зүүн гарһаа хоёрдохой А.А. Бадмаева); Бэшүүрэй аймагай нотаг зон.

(Үргэлжлэл. Эхинийн майн 26-най гугарт).

2.

Тийхэд гургалдайн дуута хаа газар дээрэ буушанхай, дайн болохо байна гэжэ ханахаар бэшэ саг бэлэй. Залуу зүрхэнүүд аймшагтай түргэнөөр бусалжа, сохижло, ямаршьёб найхан юумэ хүлээн онсо мэдэрэлдэ абтан, ниидэшхэ, хайшаашьёб онсо юумэнэй хойноһоо ошон ошохо, аляхан хэбшээнэй толгой эрыюулэн үлэжэ байһан мэтэ үе газар дээрэ ершоод, шүһата дайнай гал дүлэн соо ябаһан хүбүүдтэ олиггүй найхан саг буушоод байба.

Эгээл энэ үедэ зунай кампаниин эхинэй шэнжэнүүд үзэгдэжэ, полкны добтолгодо бэлдэжэ эхилбэ. Тагнуулай ротодошы сүлөөгүй хаа ербэ. Бүлэг бүлэгөөрөө тагнуулшад харанхы хүнээр үдэры хэжэ, гэрэлтэй үдэрөөр хүни болгожо байха хаһан болоод байба. Тийхэдээ дүршэл ехэтэйнүүдын толгойгоо хэжэрэн шомшоржо, хүндэжэн хэрэг маанадта даалгахаяа ханаа ха гэдэг байба. Удаан болзороор, дайсанай холын ара тала руу олон бүлэгүүдые эльгээжэ, зэр эбсэгэйн хэр байһание, сэрэгэйн хаагуур, хэды шэнээнээрэ байрлаһые мэдхэ даабаритай ошоһон фронтовой тагнуулай бүлэгүүдэй нэгые гү, али хэдэн бүлэгэй халхабша боложо, үхэр буутай «мяхан» бологшо аа гүбди гэдэгшые байба.

Удангүй лаб тиймэ байһаниин улам тодоржо эхилбэ. Юуб гэхэдэ, дайсанай дунда, хүрээлэлтэ соо орошоод, дайладалгын тактика болон стратегие, ой соо амиды үлэхын түлөө ажал ябуулгын аргууды наринаар шудалдаг болоо бшуу. «Тагнуула эльгээгээ иаа, юундэ түрүүшын ээлжэндэ нургаа байгаа? Вот! Ойго!» - гэжэ старшина Горихата «туши хата» болохонни хаш даа гэнэн юм.

Нэгтэ хүни Дандар Сампил хоёрые ябаха болоот гэнэн юм. Тэднэй ходо сугтаа ябадаг бүлэгые бултыен суглуулаад, саада хүниндөө командованиин тусхай даабари дүүргэхэ зорилготойгоор дайсанай ара талада гарахатнай гэжэ соносхобо. Тийгээд хоёр хүни соо таһалгарягүй хорилго хэхэ болоот гэжэ соносхобо хэн.

Дайсанай түрүү хажууда нилээн зохид гараха газар лейтенант Носов болон хоёр тагнуулшад сапёрнуудтай хамта оложо шадаһан байгаа. Эгээл унта гэмэ хаһада, хүнин үшөө үглөө тээшэ эрьедэзгүй мүлшэхэн хаһада, оройдоо мэдэгдэнгүй, ара талада гаража шадаа бэлэй...

х х х

Сампил ахай шалаһанаа ойлгобо. Лүүжээе урилаад, харанхы агаар руу юушьёб хараха, үзэхэ гэнэндэл хэбтэжэ байгараа, үбгэн нюдээ аниун унтаха хэбтэжэ болоһоно ойлгодо лэ, ехэ хүлгүү, манатай, айдаһатай нойрмог руу шунгаба...

Гэнтэ харан гэнэнь бүхы дүрбэн үхибүүдын бишыханууд болошоод, урдаһаань гарнуудаа арбайлган, бархиралдана хэбэртэй. Тэдэнэ бултыен тэбэрхэ гэхэдэнь, барбагар муухай абахай бии болоод, тэдэниен холодуула янзатай. Гэнтэ дорон газаргүй, агы болоод, удаан унана. Зүрхэнэйнгөө дэлбэржэ тээршэхэ болошоод, шанга гэгшээр болоод, гэнтэ дахинаа бишыхан Сампилхан болошоно хэбэртэй. Тийхэдэнь утуу гарнууд тэрэниен барихаяа ханаа янзатай...

Ядажа, тулижа, хүлэршэнхэй юумэн Сампил ахай хэрибэ. Хүнжэлын газар дээрэ унашанхай, пудуушхануудын хоёр тээшэ тарашанхай, простынян урьшанхай байба. Иитэрнь таршалаа, тэршэлээ хүн ха юмбиб гэжэ тэмдгээдэ, ороһоо бодожо, харанхы руу алхаба.

Гэнтэ ямаршьёб эли бэшэ бодошье бэшэ, шийдхэбэри толгой соонь бүридэлэндэл ханагад, байра дээрэ зог татан зогсошобо. «Дандар, хөөрхымни ябашаба. Минийше мүнхэ тагнуулаа гараха сагни ойртожо байна. Хахасаһынгаа урда тээ үхибүүдэ эрьедэ ерэхэ байна. Тийгэхэ даа! Заяшамни намдаа хэлэхэ гээд ядажа байгаа ха юм. Ай, хөөрхы! Найһни даа. Ябаад, бултыен бараалхаад, хүүлшыньхэе газар дээгүүр хараад бусаха байна. Хэды шэнээн зөөри хүдөөлэлгэндэмни хэрэгтэй болохо гэшэб? Хуурсаг мэтын юумэ миинтэ байна бээ. Городто хэдытэ болоо гэнэ нэм? Зоние найнаар эдэлүүлэхэдэл, буянгаа бүтээхэдэл мүнүн хэрэгтэй болохо юм бээ. Байза, тоолоод, бүридхөөд, өөртөө хүрэхэ мүнгыен үлөөгөөд, бөшын абаад, тэдэнртэе ху-баажархиха байна. Тийгээд наһантаяа

Агуу Илалтын 60 жэлэй ойдо

ХАХАСАЛГАН

Туужаһаа хэхүүд

хахасахада болоно аабза... Яаһан болоо бодол ершэбэ гэшэб? Ай, бурхан!»

Сампил ахай хүл дээрэ батаар зогсоод, харанхые хаха зүһэн алхалжа, газашаа гарба. Тийхэдэнь үй түмэн мүшэдэ замбин оройгоор сагаданшод, анибониб гэлдэн, газар айхабтар номгон, халта нэрюун амитай, унта гэмэ хүни тогтошонхой, «Наашаа, наашаа...» гэнэндэл үбгэниен угтаба. Шанха өөдөө харахадань, Сог мүшэн үзэгдөөд, Алтан Гадаһангай зөлгохо ханаатай ниидэжэ байһандал үзэгдэбэ...

«Золгохо дүтлөөбди даа, Мэдэгмаахамни... Тэрэ дээрэһээ намайгаа хаража, дэмжэнэ гэшэгши, али үгы гү? Теэд сохом дэмжэхэ байхалши даа! Мэдэгмаахамни... Уулзаха болзорнай улам ойртожол байна. Мүнөө үлгөөгүүр дохёо абаһан шэнги бэемни угаа һонин болошоод байгаа. Уулзаха болзорнай ойртоо, Мэдэгмаахамни!»

Сампил ахай хорой түшөөд, удаан зогсобо. Унтаха дуруниинь балай хүрэнгүй. Калиткая тайлаад, үйлсэ тээшэ гаража, хандали дээрэ хууба. Тийхэдээл зог таташаба. Энэ хандали нилээн үни дархалжа табиһангаад, мүнөө түрүүшынхые иигэжэ, хэхэ ажалгүй, сүлөө хуужа байһанаа ойлгоод, тэбдэн мэтэ болобо.

Ходо яаража, сүлөөгүй ябажа үнгэрһэн наһаниинь таһалдаагүй, бүхэли ехэ хэрэг шэнгээр гэнтэ ханагадта. Тийхэдээ гэр бүлынгөө хэрэгүүдтэ хандуулан анхарални дан бага байгаа гэжэ үбгэн ханаба. Тийхэдээ үхибүүдэйн гаргаһан ябадалда тэрэнэй, тагнуулан Сампил Лубсановой зэмэ нилээн горитой гэжэ тобойсо элиршоод байхадань, өөрыгөө үмөөрхэ гэжэ халташыс хэдэбгүй.

«Хэн зэмэтэй гэжэ урдань бодоодог байгаа гэшэб? Хэншьёб... хургуули, комсомол, парти... Юундэ тиймэ байха юм гэжэ ухаандамнише ородоггүй байгаа! Яаһан ахир юумэн гэшэб даа? Иигэгты, тийгэгты гэжэ ябууд зандаарад лэ, нэгэ ойро зуура соошыс, тогтожо хөөрлэдхэе, ямараар байһые, хэрэгүүдэйн хайшаагаар ябажа байһаниен мэдэжэ абахаяа яадаг байһан хүнбиб?» - гэжэ үбгэн бодоод, уруугаа харан, хүдэлхэе болёод хуушаба.

Тийхэдээ хайрата Мэдэгмаадаа энэ уялгаяа гүйсэд даалгаһанаа мүнөө одоол Сампил ахай ойлгобо. «Эсэгын хүмүүжэл баһа угаа хэрэгтэйбишы даа. Хүбүүдтэшыс, басагадташыс» гэжэ Мэдэгмаагайнгаа үшөө залуу ябахадаа хэлэһыен Сампил ахай элээр ханаба. «Амиды, мэндэ ябаһамнай, бэе бээ хаража байһамнай хүрөөд үлөө юм ааб даа. Намдашыс эсэгэмни балай анхарагшагүй хэн! Муу хүн болоо аалби?» гэнэнь ханаад, дорһоо абажа, шангаар оёлобо. Хөөрхэйн, Мэдэгмаагай юундэ тиймэ түргэнөөр хүнжэрһенин ойлгосотой мэтэ болошобо. Үхибүүдэ алдааб, эндэ бил, гансаараа зэмэтэйб гэжэ ханадаг байһаниинь Сампил ахайд эли болобо.

Зүүн тээһээ сэгээржэ, наранай гарахын тэмдэгүүдэй бии болохыен Сампил ахай мэдэбэ. Хюруугай унан сасуу гараад, урматайгаар сабшажа ябахадаа, наранай мандалгые бүхы бэеэрэ мэдэрэн ябадагаа үбгэн гунигтайгаар ухаандаа оруулба. Наран гаража, шүүдэрэй хатажа захалхадань, түрүүшын оролго дууһажа, отогтоо ерэхэдэнь, Мэдэгмаа үнэгээ наанхай, ууралтай хү хэхэ үгэхэ. Нэгэ аяга уужархихадаа, эсэһэн бөөдэшни хүсэней нэргэн батажаһые мэдэрхэш. Тийгээд богонихон болзор соо отог соогоо ороод хэбтэхэдэ, аняатай нюдэнийнгөө өөр руушын соо хараһан шэнгиен, һоноржоһон шэхэнүүдэнгээ бүхы абяанууды анхаран шагнахы мэдэрхэш.

Мэдэгмаагайнгаа түүдэбшынгээ хажууда амһартаа угаахыен, хүдэл-

мэридэ гарахаяа байһан моридойнгоо садхала-наар турьяхые, холо бэшхэнэ Залаата горхойной шолшонгон урдахые, ногоон соо тарша а н у д а й тарша г а н а ж а эхилхы, тээ саана, өөрынгөө отогтой хүддэртэ х а ж у у р ш а д а й х а ж у у р н у у д ы е һатюун Баатыхын сохихые, бригадын станай хаял хэриһэн янзатай, залхуурангаар эб-хэлхые, маажыхы, дурата дурагүйгөөр бэе бээ догоодон хөөрлэдхые, бригадир Түбдэнэй гани гасаг болохые, залхууржа байһан «сэрэгэ» ажалда эртүүр гаргаха хэдэлгэнүүдэйн, Базарханай Валеркын морин косилкын үни хада гараад ябаһые, тэрэнэй мүнөө дээрэ хоолойгоо хорихон шэнги гүнгэнэхые, аршаанай гараса баһаа тракторай бүдэхээр тарша-ганыхы, моришон Дондогой эбхээлэн һагад залуу эхэнэрнүүдые болон басагадые зальхай болгохын үндэһе табиыхы шагнажа хэбтэхэдэ, яаһан гоё нэм!

Сампил нюдээ аняад, тэрэ алтан тоборюулганууд мэтэ агшан зууранууды нэргээжэ, удаан наһандаа модохир-шоһон бээ гүйсэд мэдэрхые хүсэн хууба. Тийхэдэнь, үбэлэй нэгэ үдэр наһандань гансат ербэ. Тэрэ үдэр амаралтадаа ерэнэн студент, нюотаг багаараа хомор хүн, баабайгаа гүйгөөшэ боры унанхай, Хуурайн хойморто хуудар нагасындаа айшалажа ошохо ханаатай ябаба. Тийхэдэнь, Хуурайн дабаанһаа мүнөө хая буугаад, тала руу сгэлүүлэн, моринойнгоо хазар табижархиха гэжэ ябагарнь, хажуу тээшэ налшыһанан томо бухал хэбэртэй харадаба.

Бури дүтлөөд өбөөрон гэнэнь, тэрэн тэргэ дээрэһээ унаһанан үбгэн болошобо. Харахадань, утадаһан, шэб шэнэ хүдэһэн дэгэлтэй эхэнэр яахашые ойлгожо ядаһан янзатай зогсобо.

- Юун болооб? - гэхэдэнь, сэнтэшэһэн ута хорьмоһонуудын хүбүүнэй хараса гансата татаба. Эдешэг, сула аад, хэлшэггүй нугархай хэбэртэй бэеинь эрьелдэхэдэ, хүбүүнэй анхарал гансата татан, уйнаар хүдэлжэ, урдан сагаахан шарайтай гүлмэрхэн басаган байжа байба. Зурас гэнэн нидхэн нугаран, хараса соонь һонирхоһон тэмдэг бии болоходол гээд, урбалдаһанан шахуу ашаанайнгаа хуби заяагаар ханаагаа зоболгон дилэбэ.

- Энэ үбһээ буруу ашаа гэшэ аабзабди. Яһала барагаар ерэжэ ябатараа, урбалдашаба. Яахашые ойлгожо ядаһоод байгааби. Бурханай хайраар ерээ хүн байнат! - гэжэ шэнгэхэн хонхын абяандал дуугаа үгэхэдэнь, хүбүүнэй зүрхэн зэргэ ханхинан сохилһондол үзэгдөө бэлэй. Гэбшыс тэрэ агшан зуурада удаан абтажа байнгүй, басаганда туһалха гэнэн ханада абтаба.

- Зай, түрүүн танилса! Нэрээ мэдэлсэхгүй хоёр энэ ооо үбһе носожо байхагүй болонобди, - гээд мориноһоо бууха зуураа Сампил хэлэбэ. - Сампил! Лубсанай Сампил!

- Цыренэй Мэдэгмаа... - гэхэдэнь, Сампил халта тонгойн басаганай нүдэ руу шэртэн гэхэдэ, оёоргүй гүнзгы худаг руу ороһондоло өөрыгөө ханаа хэн. Харасануудаа бэе бэһээ халгажа ядан, хойулан буудалда сохиуландал зогсоһоноо, гэнтэ эшэһэн хэбэртэй уруугаа хараа хэн. Тийгээд хара-сануудаараа сэхэ уулзаһаяа халажа ядан, нилээн удаан байгаа. Нэгэ түрүүлэн ороһон Сампил басага, юрын басага хараад, яһанаа ойлгожо ядан, абяагүй ябажа, басаганай ашаае шудалба. Тийгээд малгайгаа магнай руугаа түлхэдэ, ехэ томоотойгоор хэлэбэ.

- Зай, Мэдэгмаа, буулгажа дахин ашаа болообди. Аса бии гү? - гэхэдэ, нэрыень ямар бэ даа оңдоохоноор, ехэ дуратайгаар, абяандаа анхаралтайгаар хэлэһэнэ ойлгожорёод, бээ шэмхээд

Цыдыл Цырендоржиев

абаха мэдэрэлдэ абтаба. - Зай, Сампил. Гансал гэртэе ошоод ерэхэ хэрэгтэй. Мориёо мулталаад, ошоод ерэхүүб! - гээд юундэшысб шатаама улаанаар ялалзан хасар-нуудаа нюун, уруу дуруу гунхын байһан хүгшэн зээрэдэ тээшээ даб гэхэдэнь, Сампил халуунаар хорибо.

- Болигты! Би бороороо ошоод ерэхүүб. Хаана байдагбта?

- Баян Дэлгэрэй хормойдо. Тэрүү тэрэ, манай үбэлжөөһөнөө утаан гаража байна, - гэбэ.

- Би сагтаа! - гээд гэр тээшэнь гүйлгэхдөө, уданшысгүй хүрэжэ ербэ. Тийхэдэнь хорёодо уяатай, эмээлтэй хээр мориной хажууда аса тармуур хоёр түшүүлээтэй байба. «Аа, энэ эжын ерэдэ байна хая юм!» гэжэ бодохо зуураа аса тармуур хоёрыен гартаа адхаад, һөөргөө гүйлгэбэ.

Ерэхэдэнь, басаган хуушан түхэлдөө оронхой байба. Үбһыен буулгажа, дахинаа зохид соонь ашаад, үбгэн дээрэ гаража, лаб хуухадаа, басаган дүн сагаан шүдэнүүдэ харуулан миһэрээд, Сампилэй сэдхэхые урдан мэдэгдэгүй охөөр нэрбэһэн дуугаар дурадаба.

- Намда ехэ туһа хүргэбэ гэшэб. Минии баабай үбшэлэнхэй аад, хоёр һамгад, иигэжэ, уймаджа ябаха баатай болообди. Найн даа! Зүгөөр манайда ороод, түрэлхидөөрни танилсангаа, сай уугаад гарыг гэжэ уриналби, - гэхэдэнь, гэнтэ шуһаяа түргэ түргэн туудаг болоһон зүрхэе номгоруулан, дорһоо абажа, үбэлэй агаараар амилаад хэлэбэ.

- Болохо бэд даа! Зай, болгомо-жотойгоор ябуулагты!

Ашааниинь бэшэ унахаяа ханангүй хүрбэ. Үбһэйн хорёо соо буулгалсаад, гэртэнь орохо гэжэ байгараа, Мэдэгмаа борыен хүтэлэн, хорёо руугаа оруулаад, үбһе хаяжа үгэбэ. Тийгээд урингаар гараараа зангаад, тэдэнэр гэр тээшэн ошобо.

Ороходонь, гэр соо гунигтай байдал угтаба.

- Басагаан! Баабаймнай бүри муудашоо. Цыренин габжые залаад байнаб, - гэхэ зуураа Сампил руу гайхангаар шэртэн, эхэн басаган тээшээ асуунгаар хараба.

- Лубсанай Сампил гэшэб! Үбһэнтнай урбалдаад, тушаан боложо дайралдаа хадаа халта туһалааб, - гэжэ Сампилэй дуугархадань, хойто ханын хажуудахи орон дээрэһээ һүлэмхи абян дуудлаба.

- Гатабай Лубсанай ори ганса хүбүүниинь гэшэ гүш?

- Тиймэлби!

- Баабайтайһини нилээн танил, сугтаа Архангельскда байһан хоёр гэшэбди. Зобохон, тулиһан зомди даа. Тэндэ энэ муухай үбһэн намда халдаа гэб даа. Тийгээдшыс мүнөө ябан ябаха сагни ойртоо гэшэ аабза. Харахадамни, зохид хүбүүн байнаш! Хүгшэ наһан боложо, бурханай хайраар үгтэһэн нэгэл басагатай хүм. Тийгээд... минии басага яһала найшаагаа гүш даа? Тийгэбэл эдэ хоёрыемни бу орхиш даа... Мэдэгмаа! Ерэ, наашаа! Түргэн! - гэхэдэнь, эшэһэн басаганайнгаа нюураа платингаа хормойгоор бүлэн дүтэлхэдэнь, хүбүүн басаган хоёрой гарнууды ниилүүлээд, һамгандаа хандаа хэн. - Хандама, гэртэ болохош! Жаргалтай уугты, үхибүүд! Наһанай боһого алхажа, Эрлиг хаанай орон руу ошохоёо байһан би алдуу гаргаагүй байхаб даа! Баабайн бата үгэ таанадта бии! Минии наһа бараһан хойно хадаг табяа наа, Лубсан хойуланайнтай эсэгэ боложо хуугуужан. Хандама бидэ хоёр хариин зомди даа. Эндэ хольмнайшыс түрэл гарал үгы... - гэжэ хэлээд, шадаалын халаһан хэбэртэй нюдээ аняад, удаан хэбтэбэ. Басага табыад, Сампилэй гар адхалан зандаа байһанаа, нюдээ нээбэ. - Сампил, арсахагүй аабзаш?

- Угы!

- Зай, болоо! Орожо ерэхэдэнтнай ойлгооб. Таанад, хөөрхэйнүүдэймни хоорондуур нэххээли ошон гүйгөө... Найн даа, бурхан баабай! Минии үдэр, һүнигүи унаһан мааниемни шагнажа, иимэ найхан хүрьгэниен эльгээһэндэһни! Минии амидыда хадаг табиһаяа ханаа наа, яара!

Унаташан хараса соогоо тэрэ агшан зуурые дахинаа хаража байһандал, Сампил ахай ханаба. Хоёр гараа һалд табяад, сэхэ урдаа хаража хуухадань, үхэрөө туугаад бусаһан һамгад хажуугаарнь һабир-шэбир хөөрлэдэн гарана...

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

ДЭМБЭРЭЛЭЙ СЭРЭН

Энэ хүн тухай «Буряад үнэн» газет уншадаг зондо хөөрэхэм. Дэмбэрэлэй Сэрэн гэшэ миний хадам аба байһан юм. Тэрэ Шэнэнэтэй Бооржодо 1897 ондо түрэнэн хүн байгаа. Дэмбэрэлэй Сэрэн гэшэ намда ехэ дуратай байһан юм. Тиймэнээ элдэб янзын һонин юмзнуудыг хөөрэдэг хэн.

Тэрэнһээ нэгэ хэдыень уншагдагта дуулгаха хүсэлтэйб. Тийгэхэнээ урид энэ хадам аба тухайгаа нэгэ үгэ хөөрэнүү. Тэрэ хори гараад ябахандаа, Дугар гэжэ нэрэтэй басагантай хуби заяагаа нэгэдэжэ, айл болоһон байгаа. Ехэл үгытэй айл байгаа ха. Тийгэбэшье өөрынгөө бэрхээр, энэ тэрэдэ ажал хүдэлмэри хэнээр, хааха үнэтэй, унаха моритой болоһон бэлэй. Тэрэ хара баһаа дарха хэжэ, тарбага агнажа һураһан хүн байгаа.

Манай хадам аба 12-13 наһатай байхандаа, тамхи татажа һураа хэн ха. Далаад наһа хүрэтэрөө тамхи татадаг хэн. Хожомын тамхи хамартаа, амандаа хэдэг болоо хэн.

Һүүлэй үедэ хэр-хэр ханяадаг болоо хэн. Тийхэдэе врачта ошоходонь, иигэжэ хэлээ ха: «Тамхи татахаа болёо наа, ханяахаа болихот. Уушхантай тамхинай мохин болошоо». Тэрэнһээ хойшо радио шагнадаг байгаа. Нэгэтэ хадамни иигэжэ хэлэбэ: «Тамхи татахаа болихом гэшэ ха, радио шагнааб».

ТАРГАН АРСАЛАН

Энэ хүн Шэнэнэтэй Бооржын хүн байһан ха. Энэ хүн тухай хадам абын хөөрэнһөө дамжуулахам.

Тарган Арсалан гэжэ нэрэтэй хүн манай нотагта байһан юм. Юундэ Тарган Арсалан гэжэ нэрэтэй болооб гэхэдэ, энэ хүн ехэ баян хүн байгаа. Арбан мянган хонитой болоһон хүн. Тэрэнэй хонидыё олон зон харууһалдаг хааб даа. Арбаад тухай хонишодтой гэлсэгшэ хэн.

Би Тарган Арсалание таниха, мэдэхэ байгаааб. Нэгэтэ үдэр энэ айлайда ерэбэб. Намганинь сай аягалаа, эдэе хээ хэн. Би

Арсаланай хомхойе хоёр нюдөөрөө хараһан хүм. Намганинь тэбшээр дүүрэн хурьганай мяха шанаад, тэрэнээ Арсаланда үгэбэ. Тэрэн тэрэ тэбшэтэй мяхыень гэдэнһэн дээрээ табяад, эди эдһээр, бултыень эдеэгшэ хэн. Би тон ехээр гайхаа хэм.

Тарган Арсалан гэшэ айхабтар томо, тарган хүн хэн. Сэхыень хэлэхэдэ, томо боошо шэнги юумэн обойжо, гэртээ һуугаа хэн. Гэдэнһиний үбдэгтөө хүрэмэ байгаа бэлэй.

Арсалан мяхаяа эдихэдэе, яһа уһыень һэеы гэрэй үүдэндэ байһан хэды нохойнуудта хаяжа үгэжэ байгаааб, тэрэ тэбшэтэй мяхаяа бултыень эдһэн юумэл даа.

Тэрэнэй намганинь хурьганай мяха һайса бусалгаад үгэдэг байгаа хэн. Тэрэниний Арсалан үрөөһэн гараараа амандаа дүтэлүүлээд, шобторон һагад ама уруугаа ябуулдаг хүн байгаа хэн.

Арсалан хадаа хурьганай мяха эдидэг хүн хэн. Юундэ хурьганай мяха эдидэг байгаааб гэхэдэ, һайнаар шанахадань, зөөлэн

Нээрээшье наһатай болоһон хойноо хадам абамнай тамхи татахаа болиһон юумэл даа.

Манай хадамда нэгэ сэгээн эхэнэр үзэл үзэхэдөө, хэлэһэн юм ха: «72 наһа хүрэхэ байнат». Тэрэл хэлэһэн наһандань, «дуудалга ерээ» гээд лэ, наһа бараа хэн даа.

Манайда ерээд, врач юумэндэ аргалуулаад, намда хэлэбэ: «Би гэртээ харихам, түрэнэн хүбүүтэй хүн гэшэб. Дугаржабини намайгаа хүлээжэ байһан байха даа...»

Энэ хадамни хүбүүнэйдэе ошоод хэлэбэ ха: «Бэеымни угаагты, шэнэ хубсаһа үмэдхэгты, үһыемни, һахалыемни, хюмһымни абагты...».

Эсэгынгээ хэлэһээр, хүбүү-ниинь бултыень дүүргэбэ ха. Тийхэдэнь эсэгэнь хүбүүндэе хэлэбэ ха:

- Зай, наһаамни амарба. һайн лэ байхат даа...

Тийгээд бидэ телеграмма абахадаа, ошоо хэмди. Ехэл сэбэрхэн хүн хуурсаг соо оронхой хэбтээ хэн даа...

Тээд хайшан гэхэбши. Хүн бүхэн өөрын табисууртай ха юм даа.

болодог хаабдаа. Эдэлжэ садаад, Арсалан намда хэлэбэ гэшэ:

- Сэрэн-аа! Ши үглөөдэр манайда ерээрэй. Манайхи нотагтаа урилахманай. Эндэ үнихэнэй болободи.

- Болохо, - гэбэб.

Үглөөдэрын Арсаланайда ерэхэдэмни, хүн зон олон, һэеы гэрэнь задалжа байбад. Газаань ходоог тэргэдэ хоёр мори хүлэнхэй байба.

Удангүй Арсаланаа хүтэлжэ, тэргэ дээрэнһе һуулгабабди. Тийхэдэмнай тэрэ ходоог тэргэнь нахишоо хэн.

Нэгэ хонишониинь хэлээгшэ хэн:

- Нилээдгүй нүһэр болоо байна даа. Юрэдөө, улаагша үнээнэй шэгнүүртэ хүрэхэ бэшэ аа гү?

Тийхэдэнь сугтаа ерэлсэһэн хонишониинь тэрэ хэлэгшэ хүн тээшэ ёлогод гээ хэн. Тарган Арсалан дуулаагүй хэбэртэй.

Тэрэ үдэртөө гэрээ бариха газартань Арсаланаа абаашаад, табхайтарынь хээрэ буулгаа хэмди. Удангүй ондоо мори тэргээр гэрэнь ерээ хааб даа. Арсаланаа тойруулаад, гэрэнь баряа хэмди даа.

«Тарган Арсалание сүлэхэ болобо. 1930-аад оной үеэр тэрэниие сүлэхэ гэжэ станци Бооржо асараад, поездо һуулгаха гэхэдэнь, тэрэн вагоной үүдэндэ багтабагүй ха. Тийхэдэнь товарна вагондо һуулгажа, сүлэхөө абаашаа ха», - гэлсэбэ.

Удангүй, али жэл тухай болоод хэн ха. Би тарган Арсалантай Бооржын станци дээрэ уулзабаб. Тэрэмни намда ябаһан һонинноо хөөрөбэ гэшэ. «Намае Красноярск тээшэ абаашаа хэн. Модоной хүдэлмэридэ ябуулаа хэн. Хүн гэшэ гэдэнһээ үдөөд лэ үхэдэг байгаа. Би нэгэ бага алтатай байжа, амиды гаралсаа хүм.

- Сэрэн-аа! Харалши даа, мүнөөхи тарган гэдэнһэнэй үгы болоод, энэ хоһон арһаниинь үбдэгтэмни хүрэхэ байна, - гээд, үмдөө шобтогойлоод, «энэниие хара» гэбэ!

Харахадамни, муухай гэдэ-һэнэйнь арһан уршыжа, үбдэгтэнь хүрэнхэй байгаа бэлэй.

Һүүлдэнь Арсалан хэлээ хэн: «Совет гүрэмнай хэды һайн гэшэб! Би хүндэ адли хүн болоод ерэбэ ха юм биб...».

ХОМХОЙ УМПААН ЖЭГЖЭД

(Хадам абын хөөрөөһөө)

Манай нотагта ухаангүй хомхой, ехээр тарбаганай мяха эдидэг, ажал хэдэггүй, айхабтар залхуу хүн байһан юм. Тэрэ хүнтэй би танил байһан хүм.

Умпаан Жэгжэд ходоо манайда ерэнэн лэ, тарбаганай тоһо нэбшүүлэн эдижэл байха.

Би гүрэнэй найдалгатай хэлсээ хэһэн байгаааб: буу, һомо, талха юу хээ абадаг байгаааб. Арһаа һайнаар үбшөөд, хатаагаад, тушаадаг байгаааб.

Тэрэ үедэ тарбаган элбэг байгаа хэн. Шара хаб нохойгоо үбдэг дээрэ һуулгаад гол түлэб агнадаг байгаааб. Тэрэ нохоймни тарбага бэрхээр баридаг хэн. Тарбаганай гүйдэл дундань хүсэхэ мүртөө нюргыень таһар хазажархөөд лэ, саашаа гүйхэ. Би тэрэнэйнгээ бариһан тарбага суглуулдаг хаабзаб даа.

Зарим үдэр арбаад тарбага баридаг хэмди. Тийхэдэе хүршэ айлуудта таража үгэдэг хэм. Тийхэдэе гэдэндэ хэлэдэг хэм: «Арһыень һайнаар хахалангүй үбшэхэт. Би арһануудаа тусаахаб».

Гэрһээ урагшаа 20-30 метр газарта зууха малтаад, тэндэ галаа түлижэ, тарбагаа шанадаг хэмди даа. Мүнөөхи Умпаан Жэгжэд тэндэ үдэр бүри ерэнэн лэ байха.

Тарбаганай мяха эдижэл байдаг хааб даа...

Б-Д.БАТОВ.

Хүхэ энеэдэн

ТЭХЭЕЭ, ТРАКТОРАА ХОЛИЖО БАЙГААД...

Энэ үнэхөөрөө болоһон ушар тухай Агын тойрогой Шулуутай нотагай Долгормаа абгай хөөрөө хэн. Хөөрэһыень энеэдэтэй зандань саарһан дээрэ дамжуулжа шадаха гэшэ гүб?

Ямаадаа отондо оруулха хэрэг гараад, гэрэй эзэн эхэнэр тэхэ бэдэржэ, сээнтэр ошобо ха. Сээнтэрэй гудамжада хоёр һамгад уулзашаба. һонин һорьмойгоо хөөрэдэбэ.

- Худалдажа абахаяа тэхэ бэдэржэ ерээд ябанаб.

- Тэхэш одоо хэрэгтэй даа. Бидэ Гүнэйһөө зөөхэдөө, тэхэеэ үхэрөөр андалдаа хэмди.

- Пэй, тэрэшни ямар үнэтэй тэхэ байгаа гэшэб?

- Үшөө бага сэн үгөө гэшэбди. Аппаратурань муудаһан байгаааб, сэн хүргэжэ шадаагүйбди.

- Тэхын ашпартура муудаа гэжэ яагаад мэдэдэг юм бэ?

- Тэхын ашпартура тухай эрэшүүл лэ һайн мэдэхэ даа.

- Тэрэ худалдаһан тэхэшни тиймэл наа хоморой породын байгаа юм гү?

- һүүе, би тэхэ трактор тухай хэлээлби.

Хоёр һамгад агшан зуура амаа ангайлаад, абяагүй байтараа, хүхэ модон болотороо энеэдэбэ. Тээ холохоно бүлэг эрэшүүл хөөрэдөөнь үнихэнэй шагнажа байһан, эгшэгтэрээ, ээрэтэрээ энеэдэе хэн.

Намжилма БАЛЬЖИНИМАЕВА.

«Жэгтэй ушарал болоһон юм» гэнэн конкурсдо

АБАРАГША БУРХАН

Цыдендоржиев Цынгэдоржо нагасамни аргагүй бэрхэ уран дархан хүн ябаһан юм. Модоор гоё гэгшээр стол, стул, гунгарбаа гэхэ мэтэ ажабайдалда хэрэгтэй юумэ дархалжархиха, эбдэрһэн часы, телевизор, холодильник заһажархиха, хүндэ туһалхал гэжэ ябадаг һайхан сэдхэлтэй хүн юм хэн.

Эсэгын дайнай үедэ нагаса штабай хажууда алба хэнэн. Тэрэ довтолхо газарай макет тэрэ шэгтэнь дархалдаг байгаа. Урдажа байһан гол, бүлэг ой, хада уула тэрэ зандань дархалха ёһотой. Заримдаа нэгэ һүни соо макет дархалха саг болодог хэн. Сэрэгэй генералнууд ерээд, тэрэ макет хаража, уни удаан бодолгото болон һуудаг, тусэбөө табидаг байгаа ха. Удангүй довтолго эхилдэг хэн гээд тэрэ хөөрэдэг хэн. Нагасамни дайнда болоһон нэгэ ушар энеэжэ байжа хөөрэдэг хэн.

- Дайнда мордоходомни, эжымни шабар бурхан хүзүүндэм зүүгээд, тон хатуу саг болоходонь, энэ шабар бурхание эдижэрхөөрэй гэжэ хэлээ хэн.

Нэгэтэ манай байрлаһан дэрэвэн ойр зуура фашистнуудай гарта оробо. Харан гэнээм мотоциклтай немецүүд буудажал байна. Заа, эжымнээ үгэнэн бурхание эдихэ сагни энэл ерэбэ ха даа гээд, шабар бурханаа түргэн гэгшэ залгижархибаб.

Хажуугаарни немецүүд гүйдлэнэ, буудана, намайе обёорногүй. Тэрэ дороо манай сэрэг немецүүдэй урдаһаа довтолжо, тэрэ дэрэвэнһээ хобхо сохин намнаа хэн. Тийгэжэ эжымни үгэнэн бурхан намайе үхэлһөө абарһан юм. Иймэл жэгтэй ушарал болоһон юм даа.

Навстречу Дню Российской почты

ВЫСАДКА ПОЧТОВОГО ДЕСАНТА

«Тени вечера волоса тоньше
За деревьями тянутся вдоль.
На дороге лесной почталонша
Мне протягивает бандероль.
По кошачьим следам и по лисьим,
По кошачьим и лисьим следам
Возвращаюсь я с пачкою писем
В дом, где волю я радости дам...»
- такими строками из стихотворения Бориса Пастернака...

На конкурсной основе в школах №№8, 41, 47 г. Улан-Удэ, а также с. Тарбагатай Тарбагатайского рай...

она и в лицее информатики и телекоммуникаций БФ ГОУ ВПО «Сиб ГУТИ» в мае высадились почтовые десанты в лице заместителя начальника Улан-Удэнского почтамта по маркетингу Ц.Д.Шойдоковой, начальника отдела организации и эксплуатации почтовой связи Н.П.Телецкой, ведущего специалиста отдела Т.П.Бурдуковской, специалистов Г.Г.Дондоковой и Л.А.Павловой для проведения урока письма. Роль почтальона исполнял студент колледжа БФ «Сиб ГУТИ», обучающийся по специальности «Почтовая связь» Саян Андриянов. Форму и необходимые атрибуты почтальону предоставил музей связи БФ «Сиб ГУТИ».

Наглядные материалы по проведению урока с номинациями конкурса и образец правильного заполнения конверта были представлены учащимся. Раздали специальные конверты «Лучший урок письма», листы для писем, ручки с логотипом «Почта России», рекламные буклеты марок, которые остались ребятишкам на память о проведенной акции.

Школьники узнали о многом: о назначении писем, о марках, о расшифровке почтового индекса, о сортировке писем. Ребятишки открыли интересные страницы для себя, задавали много вопросов.

После вводного занятия почтальон постучался в дверь, представился, пожелал каждому удачи и обещал доставить письма до адресата. После проведения республиканского конкурса письма будут направлены в Москву, как обещал почтальон, для участия во Всероссийском конкурсе.

Анализ писем проявил разносторонние интересы учащихся. Особенно радует, что не прерывается связь

поколений, и в юбилейный год 60-летия Победы, учащиеся с теплотой пишут о ветеранах. Так, в письме Оли Илюшиной, выпускницы лицея, есть такие строки: «Мне бы хотелось, чтобы подрастающее поколение никогда не забывало о подвигах всех тех, кто не жалея себя, защищал свою Родину».

Письма, адресованные президенту - это письма не жалобы, не просьбы, а письма - размышления. Так, в письме Дымбрылова Жаргала написано, что «Президент является примером для молодежи».

Преподаватели, учителя, учащиеся с огромной благодарностью отзываются о «Фестивале письма», который прошёл творчески и интересно.

Сарюна ЭРДЫНЕЕВА.

«Бүхэроссин оюутадай хабар - 2005»

«ОДОХОНУУД» БОЛОН ТОДОРОО

Июнин 3-най үдэшэ түмэр харгын вокзалда «Бүхэроссин оюутадай хабарһаа» нютагаа бусагшадые хүлээгшэд тон олон зогсонод хэн.

Поездын байгалахда, олон тоото оюутад шогтой зугаатайнууд бууба. Угтагша гэртэхинийн, нүхэдэнь тэдэнэрһээ ехээр баярлана гэхээр харагдана.

Майн 23-наа 30 хүрэтэр Кама мүрэнэй дэргэдэ оршодог Пермь хотодо «Бүхэроссин оюутадай хабар» эмхидхэгдэжэ, эгээл бэлигтэй 33 хүн Буряадаа түлөөлэн хабаадажа ерээб гээшэ. Тэдэнэрэй тоодо Буряадай гүрэнэй, мүн Зүүн Сибириин технологическа университетүүдэй болон Зүүн Сибириин соёл болон искусствын академийн оюутад мүн.

«Оюутадай хабар» гэхэн фестиваль анха түрүүшынхидэ Россин хэмжээн соо 1993 ондо Самарада үнгэргэгдэн түүхэтэй. Тиихэдэ Россин можо нютагуудһаа 300 лэ түлөөлэгшэд байгаа. Харин мүнөө жэлэй хабаадагшадтай тоо 2000 шахуу хүрэнэ. Энэ хадаа тус хэмжээ ябуулгын улам хүгжэжэ байһые гэршэлэнэ гээшэ.

Зүгөөр буряад оюутад «Бүхэроссин оюутадай хабарта» хоёрдохи жэлээ хабаадалсана. Тиибэшье туйлалтануудаарнь омогорхоомор. Нёдондо жэл Кемерово хотодо Буряадай оюутад эрхимээр хабаадаа хаа, харин энэ жэл үшөө ехэ амжалтануудые туйлаба. 4 номинацияр 9 хүндэлэлэй грамотануудта хүртөө. Оюутадые хүтэлбэрлэн ошогшо Ася Колодченкин хэлэгшээр, Буряадай 3 хүбүүд «Оюутадай хабарай» ёһотой «одохонууд» болон тодороо. Энэ хадаа ВСГАКИ-ин оюутан Эдуард Кызылов, БГУ-гай Гэсэр, мүн ВСГТУ-гай Александр Орлянский болонод. Үшөө тиихэдэ 2-дохи жэлээ хабаадажа байһан Бэлигтуев Буянтые (БГУ) тэмдэглэхэ шухала.

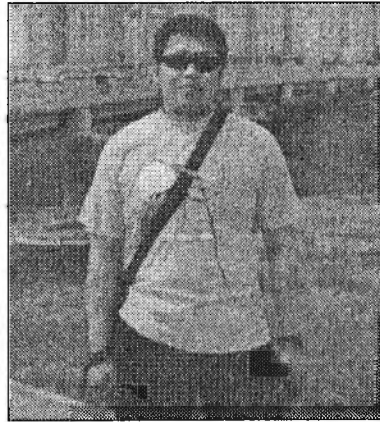
Энэ үйлэ хэрэгтэ зорюулагдаһан пресс-конференци июнин 6-да эмхидхэгдээ. Тус конференцидэ оюутадые хүтэлбэрлэгшэд үгэ хэлэхэдэ: «Концертнэ программьнгаа нэрэ 3 дахин нэлэгэбди, эгээл һүүлдэ «Песнь о родной земле» гэжэ нэрлэнэ байнабди. Майн 29-дэ 40 минутын туршада манай концертнаадаа харуулхада, харагшад халуун альга ташалгаар номер бүхэнийемнай үдэшэжэ байгаа», - гэжэ тэмдэглэнэ.

Оюутан бүхэн тус хэмжээ ябуулгада хабаадаһанаа дулаанаар дурсан, олон тоото нүхэдтэй болоһондоо баяртайбди гэлсэнэ. Тэдэнэр энэ фестивалда түрүүшын һуури абанан Ханты-Мансийска тойрогой оюутадгал нэгэдэхи һуурин түлөө үшөө тэмсэхэбди гэхэн эрмэлзэл түгэс харагдаа бэлэй.

Сарюна ЭРДЫНЕЕВА.

ШЭНЭХЭЭНЭЙ ГЭСЭРТЭЙ ТАНИЛСАЯ

Аялга дуунай автор гэжэ оюутадай дунда алдаршаһан Шэнэхээнэй Гэсэр гэхэн хүбүүнтэй, хүндэтэ уншагшад, танилсуульхыемнай зүбшөөгит. Гадаада түхэлөөрөө, ааша зангаараа бултанһаа онсо ондоо хүнүүд олонийтын һонирхол түрүүлдэг. Гэсэр эгээл тиимэшүүлэй нэгэн. Тэрэнэй тайзан дээрэ тад ондоо болон хубилдагыень тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

«Салалта» гэхэн өөрын зохёолоо уянгатуулан дуулахадань, нюдэндэшни нулимса ойлгомторгүй сутлараад байха. Дуунайнь удха хадаа хайрата хүбүүнэй харюугүй дуран, тиимэхэ тэрэнэй уйдхарта байдал залуушуулай сэдхэл хүдэлгөөдэгынь дамжаггүй. Гэсэрһээ нимэ мэдэрэл өөр дээрээ үзөө һэн гүш гэжэ асуухадам, «Үгы», - гэнэ. Тиибэшье бодотоор мэдэрэн хүнэй дотоодо байдал тон һайн ойлгоһонийнэ эли.

Гэсэр 1984 ондо Шэнэхээнэй Мүнгэн Шулуун һомоной Баян уула һууринда түрэнэ. Тэндээ дунда һургуули дүүргээд, Буряадай гүрэнэй университетэй зүүн зүгтэй факультетгэ эрдэмээ үргэлжэлүүлхэ хүсэлтэй ерэнэ юм. Тездэ тэрэ түсэбөө бзелүүлжэ шадаа. Мүнөө тус факультетэй эдэбхитэй оюутан мүн. «Бүхэроссин оюутадай хабарта» дуран тухай дуунайнгаа түлөө «Найдал» гэхэн шанда хүртөө. Амжалтанууд дээрээ амжалта туйлажа ябахыень энэ бэлигтэй хүбүүндэ хүсэе.

Сарюна ЭРДЫНЕЕВА.

Түхэнэй аймагай Охор-Шэбэр нютагай ЖЕРБАЕВ Цырендоржо МАШКИЕВА Светлана хоёрой бүлэдэ 1986 ондо хаб харахан үнэтэй, мойһон хара нюдэгтэй басагаханай түрэхэдэ, аба эжы хоёрын Бэла гэжэ нэрэ үгтэнэ юм.

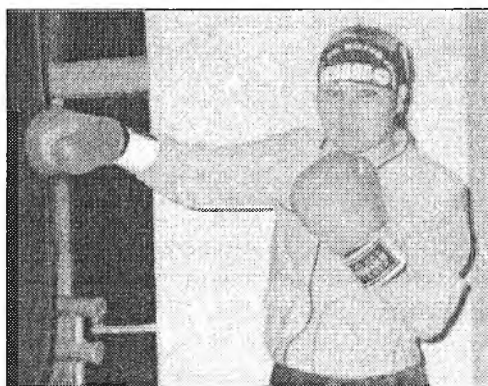
Эжы аба хоёрын хүндэ үбшэндэ дайрагдажа, Бэлын бишыхан байхада 3 үхибүүдэ орхижо, хойно хойноһоонь һаһа бараһан юм. Абгазы Жербаева Галина Жамсуевна Бэлые үншээрүүлээгүй, хоёр дүүнэртэйнь Нерюнгри хото абаашажа, өөрынгөө бүлэдэ хүмүүжүүлһэн юм.

Мүнөө Бэла Галя абгазыдаа баярые хүргэн, ходоол һанажа ябадаг, хэзээ нэгэтэ хүл дээрээ гараад, ашыень харюулаха даа гээд хэлэнэ. Нерюнгри хотодо һургуулида һуража байхадань, 2002 ондо Бэлые тренер Аркадий Иннокентьевич Тэн гэгшэ хүтэлбэри дороо абажа, боксын түрүүшын дадхал

БОКСЕР - БЭЛА БАСАГАН

заажа эхилээ һэн. һорилгодо олон хүбүүд, басагад түрүүшээр ябадаг һэн. Элдэб шалтаһаа боложо, олонхинь бокс орхёо һэн. Суг эхилэгшэ хүбүүд, басагадһаа Бэла гансааран үлөө һэн. Түрүүшын алхамуудһаа Бэлада бокс угаа таашаагдаа юм. Бокс хүниие һайн тээшэнь татадаг. 2003 ондо Саха-Яһад Республикын боксоор мүрүсөөндэ Бэла Жербаева өөрынгөө шэгнүүридэ II һуури эзэлээ һэн. Энэ иалтын һүүлээр Бэлын һанал эрмэлзэлын бүри далижаа һэн.

2004 ондо гэрэ Буряадай Гүрэнэй университетэй бэлэдхэлэй отделецидэ һуралсажа эхилээд, мүнөө Стрельников Валерий Александровичай хүтэлбэри доро боксоор һорилго гарана. Энэ тренертэй ажаллахадаа, боксдо бүри

дуратай болооб гээд Бэла хөөрэнэ. Дулгар Маланова, Маша Батуева, Оля

Базарова, Лена Лумбунова басагад баһал боксоор һорилго хэдэ. Ринг дээрэ урда урдаһаа тэмсэлдээшье һаа, ажабайдалдаа басагад эбтэй эетэйгээр нүхэсэдэг юм.

2005 оной апрелин 5-9-дэ Челябинск хотодо үнгэрэнэ Россин чемпионатда Бэла Жербаева IV һуури эзэлээ юм. Тэрэниие шүүһэн Ставрополийн спортын мастер Александра Романенко һаһааршье холо эгшэ, дүршэл шадабаритай спортсмен мүн. Энэ мүрүсөөнэй һүүлээр Бэла шүүгдэндээ хороо бусалашье һаа, үсэд нэтэрүүгээр һорилго хээ һаа, үшөө үндэр амжалта туйлажа шадахаб гэхэн өөртөө элигэмжэ досоонь түрөө һэн.

Гүлмэр залууханшье һаа, ажабайдалай халуун шулуу долёжо үрдиһэн Бэла Жербаевада аза жаргалтай, элүүр энхэ, иалалта туйлалттай ябахыень хүсэнэб. Намжилма БАЛЪЖИНИМАЕВА.

XVII ЖАРНАЙ МОДОН ТАХЯА ЖЭЛ

НАЖАРАЙ ДУНДА ХАРА МОРИН НАРА

Буряад литэ	6	7	8	9	10	11	12
Европын литэ	13	14	15	16	17	18	19
Гараг Нэрэ Үдэр	Дабаа Һара понед.	Мягмар Марс вторник	Лагда Меркури среда	Пүрдэ Юпитер четверг	баасан Солдон пятница	бимба Сатурн суббота	Нима Наран воскр.
Үнгэ Үдэр	шара Луу	шарагшан Могой	сагаан Морин	сагагшан Хонин	хара Бишэн	харагшан Тахья	хүхэ Нохой
Мэнгэ	9 улаан	8 сагаан	7 улаан	6 сагаан	5 шара	4 ногоон	3 хүхэ
Һуудал	гал	шорой	түмэр	огторгой	уһан	уула	модон

Гарагай 2-то шэнын 6 (июниин 13).

Шара Луу, 9 улаан мэнгын, галда һуудалтай үдэр.

Энэ үдэр эдэбхитэйгээр бурханда мүргэхэ ба зальбарха, бисалгал хэхэ, буянаа болон хэшэгээ арьбажуулаха, үзэг шудалха, бурханай ном уншаха, шэнэ гэр бариха, үрэнэ тариха, түмэр хайлуулаха, ута наһанай ном уншуулаха, шажанай барилга хэхэ, ада шүдхэр зайлуулаха мэтын үйлэнүүдтэ һайн гэнэ.

Зүгөөр энэ үдэр ном оршуулаха, мүнгэ гээхэ, эд зөөри хүнэй гарта үгэхэ мэтын үйлэнүүдтэ хорихоор.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, үнэр мэдэхээс болихо.

Гарагай 3-да шэнын 7 (июниин 14).

Шарагшан Могой, 8 сагаан мэнгын, шоройдо һуудалтай үдэр.

Энэ үдэр бурханда мүргэхэ, бурхадта, үндэр сахюусадта, лусуудта, тэнгэринэртэ үргэл үргэхэ, өөрыгөө болон гэр бараагаа ариудхаха, сан табиха, наһа утадхалгын хэрэг бүтээхэ, баялигаа арьбадхаха мэтын үйлэнүүдтэ һайн.

Гэбшье энэ үдэр замда гараха, бэри буулгаха, наһа барагшые хүүдөө табиха мэтын үйлэнүүдтэ тэбшэхээр.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, хэрүүл болохо.

Гарагай 4-дэ шэнын 8 (июниин 15). Дүйсэн. Отошо бурханай, Махагалын, Дара эхын үдэр.

Сагаан Морин, 7 улаан мэнгын, түмэртэ һуудалтай үдэр.

Бурханда мүргэхэ, зальбарха, Наранда, һарада, бусад юртэмсэнүүдтэ шүтэхэ, субаргануудые, тэнгэри тахиха, хэшэг дуудаха, далага абаха, ута наһанай ном уншуулаха, абаһанаа

бусааха, дасан (дуган), мүргэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые бодхоохо, гэр заһабарилха, тангаригаа болоулаха, дайсание номгодохо мэтын үйлэнүүдтэ һайн.

Зүгөөр үхибүү хүлдэ оруулаха, бага хүүгэдые гэрнээ холо эльгээхэ, замда гараха, хэрүүл шууяа гаргаха мэтын үйлэнүүдтэ муу.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, наһан ута болохо.

Гарагай 5-да шэнын 9 (июниин 16).

Сагагшан Хонин, 6 сагаан мэнгын, огторгойдо һуудалтай үдэр.

Бурханда мүргэхэ, дасан (дуган), субарга, мүргэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые бодхоохо, номнол хэхэ, тэрэниие шагнаха, ута наһанай ном уншуулаха, бэри буулгаха, шэрдэг бүрихэ, эм найруулаха, замда гараха, хэшэг дуудаха, далага абаха, нүгэлөө наманшалха, ехэ хүниие бараалхаха, гүрэм уншуулаха, эльбэ дараха мэтын үйлэнүүдтэ һайн.

Гэхын хажуугаар хүниие үзэн ядаха, үбшэ аргалха, худалдаа наймаа эрхилхэ мэтын үйлэнүүдые тэбшэхээр.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, үбшэн хүрэхэ.

Гарагай 6-да шэнын 10 (июниин 17). Бадма-Самбаавын үдэр.

Хара Бишэн, 5 шара мэнгын, уһанда һуудалтай үдэр.

Бурханда мүргэхэ, бурхан, үндэр сахюуса, тэнгэри, лусууд тахиха, абаһанаа бусааха, номнол хэхэ, тэрэниие шагнаха, хубсаһа эсхэхэ, хээрэ ажал хэхэ, үзэгтэ һураха, дасан (дуган), мүргэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые арамнайлаха, үбһэ ногоо тариха, хулгай дээрмэ болон

дайсание дараха мэтын үйлэнүүдтэ һайн.

Харин заһаһа бариха, ехэ уһа гаталха, тангариг үргэхэ, худалдаа наймаа эрхилхэ, замда гараха мэтын үйлэнүүдтэ муу.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, бэсын юрэнхы тамир һайжарха.

Гарагай 7-до шэнын 11 (июниин 18).

Харагшан Тахья, 4 ногоон мэнгын, хада уулада һуудалтай үдэр.

Бурханда мүргэхэ, бурхан, сахюуса, лусууд тахиха, аршаан, эм найруулаха, ута наһанай ном уншуулаха, амгалан байдалай түлөө үргэл үргэхэ, абаһанаа бусааха, хубсаһа эсхэхэ, тараг бэрихэ, айраг халааха, лүн абаха, ургамал тариха, хагуу тарни уншаха, гэрэй һуури табиха, мори хургаха мэтын үйлэнүүдтэ һайн.

Гэбшье тушаал эзэлхэ, юумэ худалдажа абаха, үхибүү хүлдэ оруулаха, бага хүүгэдые гэрнээ холо эльгээхэ, үһээ угааха мэтын үйлэнүүдые тэбшэхээр.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, мэдэрэл хурса болохо.

Гарагай 1-дэ шэнын 12 (июниин 19).

Хүхэ Нохой, 3 хүхэ мэнгын, модондо һуудалтай үдэр.

Энэ үдэр бурханда мүргэхэ, зальбарха, балин штааха, уранай онол аргада һураха, эм найруулаха, эм залаха, лусууд тахиха, уһан балин («чавдор»), лусуудай балин («лудор») гаргаха, модо һуулгаха, номнол хэхэ, хоорондохы харилсаагаа һайжаруулаха мэтын үйлэнүүдтэ һайн.

Гэхэтэй хамта модо отолхо, абаһанаа бусааха, нүүхэ, замда гараха, үһээ угааха мэтын үйлэнүүдые тэбшэхэ шухала.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, үбшэн хүрэхэ.

ОТ КАКИХ НЕДУГОВ ВАС ИЗБАВИТ АУТОТРЕНИНГ?

Многие психологи и невропатологи утверждают, что большинство заболеваний человека связано с его эмоциональным состоянием, и достаточно лишь научиться расслабляться, думать о хорошем, чтобы лучше себя чувствовать. Те, кто занимается аутотренингом и научился управлять состоянием своей мышечной системы и своим настроением, убедились в том, что многие их физические недуги были вызваны именно душевным и мышечным напряжением.

Аутотренингом может заниматься каждый самостоятельно. Нужно занять удобное положение в кресле или на стуле и начать расслаблять мышцы своего тела снизу вверх, при этом нужно забыть обо всем, что вас беспокоило, и сосредоточиться на состоянии своего тела. Если какие-то мышцы не расслабляются, их нужно напрячь, после чего они самопроизвольно расслабятся. Учиться расслабляться лучше под спокойную, приятную музыку, но это можно делать и в транспорте, и в любых местах, где удастся посидеть.

Обычно хватает 10-20 сеансов самотренировки, чтобы человек научился контролировать состояние своей мышечной системы, научился расслаблять мышцы и забывать о неприятностях по своему желанию.

Даже тогда, когда у нас все хорошо и нет причин для волнений, мы часто бываем беспокойными, как бы ожидая новых проблем. Очень многие люди с утра до вечера находятся в состоянии беспокойства, нервного и мышечного напряжения, что отнимает у них много сил и приводит к различным заболеваниям. Но если мы будем использовать каждую удобную возможность для того, чтобы расслабиться и перестать снова и снова обдумывать свои проблемы, наше здоровье непременно улучшится.

С помощью мышечного расслабления и самоуспокоения можно избавиться от очень многих недугов, но астрологическая система уточняет, состояние каких органов улучшится в первую очередь у представителей разных знаков Зодиака, практикующих расслабление и самоуспокоение.

АУТОТРЕНИНГ ПОМОЖЕТ:

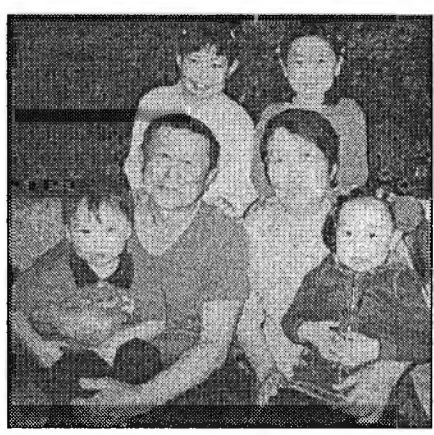
- Овну** избавиться от наркотической, алкогольной и табачной зависимости, от заболеваний эндокринной системы и психических заболеваний.
- Тельцу** — от болезней органов головы, невралгии тройчатого нерва, повышенного давления, повышенной температуры, острых воспалительных заболеваний, судорог;
- Близнецам** — от болезней горла и кожи;
- Раку** — от заболеваний органов дыхания, нервных расстройств, поможет улучшить память;
- Льву** аутотренинг в первую очередь поможет избавиться от болезней пищеварительной системы и аллергии;
- Деве** — от нарушений в работе сердечно-сосудистой системы;
- Весам** поможет улучшить работу кишечника, состояние легочной системы, нормализовать обмен веществ;
- Скорпиону** — улучшить работу почек и выделительной системы;
- Стрельцу** — справиться с заболеваниями половых органов и прямой кишки, избавиться от фобий;
- Козерогу** аутотренинг помогает улучшить работу печени и состав крови;
- Водолею** — укрепить иммунитет, предупредить простудные заболевания, быстрее вылечить заболевания костно-мышечной системы;
- Рыбам** аутотренинг поможет справиться с заболеваниями нервной и сосудистой системы.

Из журнала «Гороскоп».

Амаршалганууд

Бурядад эрдэм һуралсалай хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл дээшлүүлхэ болон шэнээр бэлдэхэ талаар институтай педагогикын болон психологикын кафедрин доцент, ахалагша багша **Татьяна Николаевна СЫНГЕЕВА** 50 наһа гүйсэһэн ушараарнь суг хүдэлдэг

нүхэдынь, түрэл гаралынь, дүтын зон халуунаар амаршалжа, алтан дэлхэйдэ аша буянтай ажаһуушыень, элүүр энхые, амжалта үнэн зүрхэнһөө хүсэнэ!

Агууехэ Илалтын жэл Бадмаев Балгантанай бүлэдэ Базар хүбүүн түрэхэ заяатай байһан юм. Тэрэ гэхээр тэбхэр 60 жэл үнгэршэбэ. Мүнөө дээрээ аша зээнэрэй аба болонхой, ажана тэнюун ажаһууна.

Гартаа дүйтэй бэрхэ энэ хүнэй шадахагүй ажал үгы шахуу. Дархалха, техникэ заһахаһаа эхилээд, Базар Балгановичай гарта дайралдаһан лэ юумэн хэлбэн шэнэлэгдэдэг заншалтай.

7 үхибүүдэй дунда хүбүүн Мухар-Шэбэрэй Нарин һууринда дайнай һүүлтэхи шэрүүн сагта урган үндыһэн байна. Нэгэдхи интернат-һургуули түгэсэһэнэй удаа, Ойн ажахын училищи дүүргээд, Хабаровск хотодо алба гараа. Тэндэ боксоор хорилго

хэжэ, Алас Дурнын чемпионшые болоһон юм.

Нютагаа бусажа, Долгорма Дондоковна наһанайнгаа нүхэртэй

ушаржа, 3 үхибүүдэй «гарыень ганзагада, хүлыень дүрөөдэ» хүргөө. Олохон жэлдэ Хүсөөтын «Одон» совхоздо механигаар, Шэнэһэтын хүтэлбэрилэгшөөр ажаллаа. Совхозой халан һандархада, ТУР-ай авторемонтно эмхидэ хүдэлжэ, энэ жэл наһанайнгаа амаралгада гараба. Һаяхан «Ажалай ветеран» гэхэн нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

«Үри хүүгэд - эрхим баян» гэлсэдэг гээшэ. Базар Балгановичай ажамидаларай һүлдэ, эгээл сэнтэй үри хүүгэдынь, аша зээнэрын ойн баяраарнь хани халуунаар амаршална.

Сарюна ЭРДЫНЕЕВА.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Базар Балганович нүхэртэйгөө, аша зээнэртэеэ.

Навстречу Дню медицинского работника

В нашу редакцию поступают множество благодарственных писем, адресованные врачам. Ко Дню медицинского работника Мария Сангадиева из села Курумкан прислала такое письмо:

«Я хочу сказать спасибо Елене Санжиевне ЯНЧИПОВОЙ, Надежде Улановне ГАТАПОВОЙ, Вере Хубусгеевне ЧОЙ-РОПОВОЙ, Дулгар Ухиновне ПОТХОЕВОЙ, а также Ларисе Петровне ОЧИРОВОЙ и Юне Дашиевне АЮРОВОЙ, так как под их наблюдением я успешно прошла курс лечения.

Недавно я лечилась в глазном отделении Республиканской больницы имени Семашко. Здесь работают замечательные люди, врачи-специалисты высочайшего уровня: заведующая отделением микрохирургии **Жанна Всеволодовна ХАГДАЕВА**, врачи - микрохирурги: **Анатолий Бошиктуевич БУДАЕВ**, **Вячеслав Борисович ЦЫБИКОВ**, **Эрдэм Батуевич БАЛЬЖИНИМАЕВ**. Хотелось бы особо отметить заботу и теплое отношение к пациентам медицинских сестёр данного отделения.

К медицинским работникам несомненно относятся фармацевты и провизоры. Заслуживают внимания коллектив Курумканской аптеки: это провизоры **Сысыгма Номоевна ОЧИРОВА**, **Валентина Гармаевна ТОГОНОВА**, и фармацевты: **Любовь Дондуповна БУДАЕВА**, **Элла Дмитриевна ДЫЛКОВА**, **Светлана Николаевна КУЗЬМИНА**, **Екатерина Петровна КОЛЛЕСКОВА**. Я от всей души благодарю всех, кто лечит нас. Низкий поклон Вам за Ваш самоотверженный труд».

СУУТА УРАН ЗОХЁОЛШОНТОЙ УУЛЗАЛГА

Элитэ уран зохёолшо, СССР-эй Гүрэнэй шангай болон Россин Федерациин Президентын шангай лауреат, Социалис Ажалай Герой Валентин РАСПУТИНТАЙ уулзалга хаяхана Үндэһэтэнэй номой санда үнгэрбэ. Буряадаймнай зохёохы ажал ябуулдаг сэхээтэд - уран зохёолшод, эрдэмтэд, ниитын хэрэг эрхилэгшэд, багшанар, оюутад болон гүрэн түрын алба хаагшад олоороо сугларжа, энэ уулзалгада хабаадлаа.

роман гэжэ Хитад гүрэндэ сонсохогодон байгаа гэжэ тэмдэглэлтэй. 2003 ондо хэблэлхээ гарахан энэ номойн презентаци тус уулзалгын үедэ үнгэрөө.

«Байкалфармын» генеральна директор Иринчей Эдуардович Матхановой туһаламжаар уран зохёолшо Буряад ороңдоннай морилоо гээд онсолотой. Мүншье В. Распутинай номуудые «Байкалфарм» худалдажа абаад, республикын хургуулинуудай библиотекэнүүдтэ тараахаар бэлэн байһанаа мэдүүлээ.

Даша-Доржо БОЛОТОВ.

Ород литературынын жасада онсо нуури эээлдэг «Прощание с Матёрой», «Последний срок», «Деньги для Марии» гэхэн бүтээлүүдэй автор Валентин Григорьевич Распутин болбол 60-аад онуудай эсэсээр удха зохёол найруулжа захалан гэхэ. Хүн түрэлтэнэй үеын үедэ баримталжа байһан бодото заршамуудай алдагдаха аюул, сэдхэлэй үгырэлгэ мэтын нарин үндэһэтэй асуудалнуудай ушар шалтагаание элирүүлэхэ, шийдхэхэ һэдэлгэ тэрэнэй бүтээл бүхэн соогуур зурын гарадаг. Тиймэ хэн тула зохёолнуудын мүнөө үедэ онсо хэрэглэмжэтэй.

«Дочь Ивана, мать Ивана» гэхэн гаршагтай зохёольнь гадаадын эрхим

ЭЛИТЭ ЭРДЭМТЭНЭЙ ДУРАСХААЛДА

БГУ-гай Үндэһэтэнэй-гуманитарна институт үе-үе болоод лэ, элдэб хэмжээнэй эрдэмэй-практическа хуралдаануудые зарладаг найхан заншалтай. Элитэ ехэ эрдэмтэн Цей-Жаб Цыдыпович ЦЫДЫПОВЭЙ дурасхаалай хүндэлэлдэ зориулагдана уласхоорондын конференци хаяхана тэндэ үнгэрбэ.

Тус хэмжээ ябуулгада Монголой дээдэ хургуулинуудай, РАН-ай Сибириин таһагай ИМБИТ-эй болон БГУ-гай эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэд эдэбхитэйгээр хабаа-дажа, буряад, монгол хэлэнүүдые шудалалгын, мүн удха зохёол болон фольклор шэнжэлгын шухаг асуудалнуудые элдхэлнүүд соогоо юрэ тобойгохын хажуугаар, тэдэниие шийдхэхэ хэмжээнүүдые тодорхойлоо.

Конференци нээлгын үедэ Үндэһэтэнэй-гуманитарна институтай директор М.С. Васильева элдхэхэдэ, оюутадайнгаа болон мэргэжэлтэ багшанарайнгаа эрдэмэй ажал ябуулгын туйлалтанууд тухай онсолон дурдаа. Гадна институтайнгаа хүгжэлтын хараа шэглэлнүүдые, арга боломжонуудые тайлбарилла. Тийгэжэ мүнөө дээрэ буряад, монгол, англи, эвенк филологиин талаар мэргэжэлтэдые бэлдэжэ байһан хуралсалай эмхиин түсэбүүд соо оршуулагшадые, этнолингвистинүүдые хурган хүмүүжүүлгэ ороно.

Конференциин пленарна зүблөөндэ буряад хэлэнэй кафедрье даагша, доцент В.Д. Патаева, профессорнууд У.-Ж.Ш. Дондуков, В.Б.

Махатов, Д.-Н.Д. Доржиев, В.М. Егодурова, доцентүүд С.Г. Ошоров, Р.С. Дылыкова, Д.Б. Базарова хабаадлажа, Ц.-Ж.Ц. Цыдыповэй эрдэмэй болон багшалхы ажал ябуулгада сэгнэлтэ үгэхэһөө гадуур, буряад хэлэ заалгын методикын асуудалнуудаар ханамжануудаараа хубаадлаа.

Монгол туургата арадуудай хэлэнүүдые шэнжэлгын, тэдэниие зааха методикын, мүн литературоведени болон фольклористикын онсо орёо асуудалнуудта зориулагдана 46 элдхэл конференциин секционно зүблөөнүүд дээрэ дурдахагдаа. Тийгэжэ эрдэмтэнай монгол, буряад филологиин гансашье мүнөө үеын байдал шэнжэлдэг бэшэ, харин монгол, буряад, хальмаг, хитад болон бусад үндэһэ яһатануудай хэлэнэй болон удха зохёолой үни урданай зүйлнүүдые шудалдаг байба гэжэ элирээ бшуу.

Монголой гүрэнэй хуралсалай университетэй багшанарай дурдахан элдхэлнүүд ехэ һонирхол татаа. Нямжав, Баярмаа, Цэвэлмаа гэгшэдэй хүдэлмэринүүд япон, солонгос, хитад, англи, ород хэлэнүүдые заалгын методиконуудта зориулагдана байба.

Ц.-Ж. Цыдыповэй нэрэмжэтэ конференци энэ удаа хоёрдохиёо үнгэрбэ. Мүн саашадаашье гурбан жэлэй нэгэ дахин тус конференци зарлагдадаг байхаар хараалагдана.

Даша-Доржо БОЛОТОВ.

Яруунын аймагай Эгэтын-Адагта хамтаралай ажахын бии болоһоор 75 жэлэй ойдо

НЮТАГАЙ ТҮҮХЭНЭЭ

Сагаан түмэр морин жэл
1930—1990

Түхэриг дободо хожомой сагта түб хото тогтохо түхэлтэй байна.
Молон багша.

Монгол литын ёһоор, жаран жэлэй дүхэриг татагдаба.

Хоридохи зуун жэл соо сагаан түмэр морин жэл хоёр дахин эрьжэ ербэ. Гурбан голы бэлшэртэхи колхоз 1930 ондо, сагаан түмэр морин жэлдэ тогтоһон хадаа мүнөө, 1990 ондо, баһал тэрэ сагаан түмэр морин жэлдэ гуртиг татан хүрэхэн түүхэтэй. Энэ хугасаа соо колхозой нэрэ хэды дахин һэлгэдэхэн байла:

1930—1936 онууд — «Үнэн ажал».
1936 -1956 онууд — В.М.Молотовой нэрэмжэтэ.

1956 онһоо — «Победа» колхоз.
Колхозой түб Түхэриг дободо түбхинэн нуурижанхай юм. Харин бүхы колхозой дэбисхэр гурбан найхан нютагһаа бүридэдэг: нара гараха зүгһөө тооложо эхилхэдэ — Хангира, Эгэтын-Адаг, Маарагта. Ном «Эгэтын-Адаг» гэжэ гаршагтай. Энэ хадаа бүхы гурбан нютагы хамтадхана нэрэ болоно.

Хорин аймагта оршодог Булган тосхонһоо захалаад, Яруунын Гол толгой гэжэ гүбээ хүртэр суута Булган тала пэмжын һунадаг байха. Бабжа баатарай Улаан Бууралай шэдитэ туруунай түбэрөө үзэхэн домогто тала! Ородой хаанай тэргын тооһо бээдэ шэнгээһэн хуушанай Московско тракт харгы мүн лэ энээгүүр үнгэрдэг гүбэ!

ГУРБАН ГОЛОЙ БЭЛШЭРТЭ

«Эгэтын-Адаг... Эдлин хонгор нютаг юм даа. Эндэ Яруунын аймагай томохон ажахынуудай нэгэн «Победа» колхоз оршодог. Тус колхоз гурбан голы бэлшэр дээрэ тогтонхой. Уладтаа суутай Үдэ мурэн урдуурнь баруун тээшэ аажам долгиёо шамдуухан ябуулжа байдаг.

Колхозой түбье хойгуурнь бүхэлжэ урдаһан Эгэтэ гол эршэтэйхэнээр орожо ерээд, Үдэ мурэндэ уһааа тушаадаг. Маарагтын хангил хадануудай хабшуу-нуудһаа эхиё абадаг Маарагта гол хорёод модоной зай соо хүлэйнгөө хурданай хайгаар ходооро гүйжэ ерэхэн зээрэн мэтэ, Обоотын тээ наахануур урдажа, Баруун-Хабсагайн эрмэг наншан, Эгэтэ голдо шудхадаг.

(Бадма Дамдинов. «Гурбан голы бэлшэртэ. Яруунын аймагай Үлдэргын сомоной «Победа» колхозой хуряангы түүхэ»).

КОЛХОЗОЙ ТҮҮХЭНЭЭ
Цырендулма ДОНДОГОЙ

ЭХЭ ТУХАЙ ПОЭМЭ
(Нэгдэхэ бүлэгһөө хэлэр)

Бү мэдэе, гурбатай хэн гүб,
Бүри дүрбэтэйшье хэн гүб, али
(Бүрүүлээр, зүүдэн мэтээр һанагшаб),
Ухаа орожо эхилхэн байгаа хаб,
Уладта эжыгээ найрхаха хүсэлтэй:

«Хамарһаа ехэ,
Хамарһаа хүсэтэй,
Хамарһаа айхагүй эжыгтэй!» — гэдэг хэм.
Таряанай бригадада тогоошон хэн ха:
Табаг, халбагануудаа хонгиргоод,
Олоороо зоной столдо һуухадаһ,
Уурал баатар эжымини
Оошороор шүлэ аягалдаг хэн.
Эгээл баһа иимэ үзэгдэл
Элихэнээр һанаандам ородог юм:
Эжымини
Эмниг мориндо мордонхой,
Арын майлада бэлшэжэ ябаһан
Адуе бутара намнаад,
Абаашаа хэн хайшаншьеб...

(Хоёрдохи бүлэгһөө хэлэр)

Эгэтэ Үдын уулзадаха дээр
Эгэтын-Адаг тосхон бии.
Үхибүүн бага һаһаа
Үнгэргөө хэнби тэндэ.
Тэрэл дайнай эхилхэдэ,
Тэндэхэе хамаг бүһэтэйшүүл
«Морин, бэе бэлэн» — гээд,
Мордон байгаа сэрэгтэ.
Эхэ оройоннай алиш буландэ
Эгээл иимэ хэн ёһотой:
Эльгээ бэдьхэрхэн эхэнүүд...
Эхэнэрнүүд, үбгэд, үхибүүд...
Хотон айһаа зайдуу
Холын Шара горхондо
Эхэми гүүртые даагшаар
Эльгээгдэ бэлэй тийхэдэ.
Эжэлүүдын хэд бэ гээл:
«Таабарин түрүү
Тажагар хараглан —
Таа!» — гэдэг Мухагшан,
Эжыми дүү — Дулма абгай.
Энээжэ ходо ябадаг
Үбгэжөөл Холхоо Радна.

Эрдэни БАЛЪЖИНИМАЕВАЙ
«Эгэтын-Адаг» гэжэ номһоо.

Впервые в г. Улан-Удэ с 05 по 08 июля 2005 г.

На основе современных достижений по биомеханике человека, нейроортопедии и реабилитации доктором медицинских наук, профессором А.П. Ефимовым разработана новая высокоэффективная технология лечения и реабилитации детей и взрослых с заболеваниями опорно-двигательной и нервной системы: (ДЦП, эпилепсия, энурез, сколиоз 1-3 ст., кривошея, аутизм, межпозвоноквые грыжи дисков и др.)

Технология лечения включает традиционные и оригинальные методы. Все мероприятия лечения и реабилитации проводятся на дому членами семьи, которые обучаются этому во время приема.

Справки, запись в г. Улан-Удэ по тел.(83012) -21-82-87, 44-86-63, 21-30-91, эл.адрес: ipbad@mail.ru

Информация на сайте: www.antef.ru

Хайрата дүү хүбүүн
БОЛОШИНОВ

Геннадий Борисовичай

наһа бараһан ушараар Буряад Республикын Президент болон Правительство, Буряад Республикадахи Хүнэй аша туйһе хэрэглэгшэдэй эрхэнүүдые хинаха талаар федеральна албанай территориальна управлениин хүтэлбэрилэгшэ А.Б.Болошиновто гүнзэгы шаналал гануудалаа мэдүүлнэ.

Эгээл хайрата дүү хүбүүн
БОЛОШИНОВ

Геннадий Борисовичай

наһа бараһан ушараар Буряад Республикын Президентын болон Правительство Захиргаан Буряад Республикадахи Хүнэй аша туйһе хэрэглэгшэдэй эрхэнүүдые хинаха талаар федеральна албанай территориальна управлениин хүтэлбэрилэгшэ А.Б.Болошиновто гүнзэгы шаналал гануудалаа мэдүүлнэ.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Генеральна директорэй - ахамад редакторай уялгануудые дүүргэгшэ
Т.В.САМБЯЛОВА.

Редактор Г.Х.ДАШЕЕВА.

РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: И.М.ЕГОРОВ, И.Б.ДАГБАЕВ (Буряад Республикын Правительство), Ф.П. БОТОВА, Ц.Э. ДОРЖИЕВ (Буряад Республикын Арадай Хурал), А.А. АНГАРХАЕВ (генеральна директор-ахамад редактор), Д.Б.ГУРОДАРМАЕВА (харюусалгата секретарь), В.Г.ГОМБОВА, Н.А.ГОНЧИКОВА, Н.Д.БАДМАРИНЧИНОВ, Б.В.БАЛДАНОВ, А.А.ФАДЕЕВА, В.Д.ДАМДИНОВА.

Манай адрес:

670000, Улаан-Удэ хото,
Каландаришвиллин үйлсэ, 23.
Хэблэлэй байшан
"Буряад үнэн".
E-mail:
unen@mail.ru

Газетэ хэблэлэй 4

хуудан хэмжээтэй.
Индекс 73877.
Хамтын хэлэг - 30 00.
Хэблэлдэ
тушаагдана саг - 17.00.

"Республиканска типографи" гэхэн
ОАО-до бэлэнднапозитивүүдһээ
газетэ 6300 хэлэгээр хэблэгдэ.
Директорэйнь телефон: 21-40-45.

Б-0165-дахин номертойгоор
бүридхэлдэ абтанхай.

Хэблэлэй байшанай телефонууд: генеральна директорэй-ахамад редакторай - 21-50-96, приёмнын - 21-54-54 (факс), ген. директорэй I-дэхи орлогшо-ахамад редакторай орлогшын - 21-68-08, ахамад редакторай орлогшонорой - 21-64-36, 21-33-61, секретариатай - 21-60-21; таһагууд: экономикын болон политикын - 21-63-86; соёлой болон түүхын - 21-54-93; «Морин хуур», «Вершины» журналнуудай редакци - 21-55-97; залуушуулай, оюутадай ажабайдалай болон олонитын хүдэлмэринин, «Одон» журналай редакци - 21-54-93; мэдээсэлэй - 21-67-81, спортын - 21-54-93, рекламн - 21-62-62, коммерческэ ажалай - 21-55-97, компьютерна түбэй - 21-66-76, бухгалтерийн - 21-23-67.

Редакцида ороһон материалнууд шүүмжэлэгдэдэггүй, мүн авторнуудтань бусаагдадаггүй.

Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, нютагай нэрэнүүдэй бэһэлгые хазгайруулан ушарта авторнуудын харюусалгатай. Редакциин һанамжа автарайхитай адли бэшэ байжа магад.